

^KÜRD xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır

Heydər Əliyev

DİPLOMAT

№ 20 (580) 25 - 31 May, Gulan sal. il 2024
Ji meha şubatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
Rojnama heftename civakî û siyasî

Qiyməti: 40 qəpik
Hêjaye:

28 May - Azərbaycanın Müstəqillik Günüdür

Səh. 2

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Xocalı şəhərinə köçən sakinlərlə görüşüblər

Səh. 2

Nêçîrvan Barzanî û Mîr Hazim Tehsîn Beg civiyan

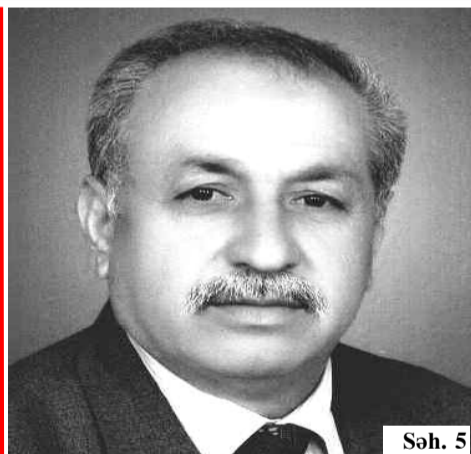
Səh. 2

Serok Barzanî: Şoreşa Gulanê qonaxeke girîng a dîroka gelê me ye

Səh. 3-4

Dostdan düşmən düzəltmək ən böyük xəyanətdir

Səh. 5

Nə üçün Azərbaycan Ərbildə Azərbaycan konsulluğunu açmır və biz türklərə dost əlini uzatmır

Səh. 6

RABE, RABE ŞÊR BARZANÎ!

Səh. 17

Mesrûr Barzanî di merasîma vekirina pira Ranya-Bingirdê de: Kalîteya rê û pira gelek baştir bûye

Prezident İlham Əliyev "CVC Capital Partners" şirkətinin həmtəsisçisi və sədrini qəbul edib

Səh. 7

Gavek berbi Zimanê Kurdî

Səh. 7

Azərbaycan tarixindən Səhifələr qafqazda şəddadî Kürd dövləti

Səh. 8

Səh. 6

GÖTÜR ÜZƏRİMDƏN HÖKÜMÜ DÜNYA

Səh. 9

Ay qağa

Səh. 12

Demirtaş bersiv da parêzerên ji Rojavayê Kurdistanê

Səh. 19

Şoreşa Milî ya Îlonê dayîka Şoreşa Milî ya Gulanê ye

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Xocalı şəhərinə köçən sakinlərlə görüşüblər

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və qızları Arzu Əliyeva mayın 28-də Xocalı şəhərinə köçən sakinlərlə görüşüblər. Dövlətimizin başçısı və birinci xanım əvvəlcə sakinlərlə söhbət etdilər.

Prezident İlham Əliyev "CVC Capital Partners" şirkətinin həmtəsisçisi və sədrini qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev mayın 29-da alternativ investisiyaların idarə edilməsi üzrə Avropanın ən böyük və nüfuzlu investisiya şirkətlərindən biri olan "CVC Capital Partners" şirkətinin həmtəsisçisi və sədri Rolli Van Rappardı qəbul edib.

Ölkəmizdə davamlı inkişaf proseslərinin getdiyini vurğulayan Rolli Van Rappard Azərbaycanın bir çox sahədə əldə etdiyi nailiyyətlərin çox təqdirəlayiq olduğunu bildirdi. Qonaq "CVC Capital Partners" şirkətinin Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu ilə uğurlu əməkdaşlıq etməsindən böyük məmnunluq hissi duyduğunu deyərək, gələcəkdə əməkdaşlığın daha da möhkəmlənəcəyinə inamını ifadə etdi.

Prezident İlham Əliyev dünyanın

qabaqcıl maliyyə qurumları ilə əməkdaşlıq edən Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun "CVC Capital Partners" şirkəti ilə uğurlu tərəfdaşlığını müsbət qiymətləndirərək mövcud münasibətlərin daha da gücləndirilməsi üçün əlverişli mühitin olduğunu bildirdi. Dövlət Neft Fondunun fəaliyyətinin daim genişləndiyini deyən dövlətimizin başçısı qeyri-sabit maliyyə bazarları mühitində də Fondun aktivlərinin artdığını vurğuladı.

Qeyd edək ki, 1981-ci ildə təsis olunmuş "CVC Capital Partners" şirkətinin özəl səhmlər, özəl kredit, infrastruktur və digər fondlarında idarə etdiyi aktivlərin toplam dəyəri 187 milyard avrodur. Dünyanın müxtəlif şəhərlərində 40 ofisi və 850-dən çox əməkdaşı olan şirkətin mərkəzi ofisi Lüksemburqda yerləşir.

Serok Barzanî: Şoreşa Gulanê qonaxeke girîng a dîroka gelê me ye

Serok Mesûd Barzanî ji bo bîranîna Şoreşa Gulanê peyamek belav kir.

48 sal bi ser Şoreşa Gulanê de derbas bûn.

Serok Barzanî di peyama salvegera Şoreşa Gulanê de da zanîn ku Şoreşa Gulanê qonaxeke girîng a dîrokê gelê Kurdistanê ye.

Peyama Serok Barzanî wiha ye:

Şoreşa Gulanê qonaxek e girîng a dîroka gelê me û ezmûneke pir bihaya berxwedan û rabûna gelê Kurdistanê ye. Li rewşa piştî şikest û koçberî û li bin guvaşên cûr bi cûr ên neyaran me karî bû bi planeke hûr û baweriyekê bilind Şoreşa Gulanê dest pê bikin.

Şoreşa Gulanê ku hilgirê biha û armancên şoreşa mezina Îlonê bû

peyameke eşkere û zelal da hemû nehez û neyarên gelê Kurdistanê.

Ji bilî bihêzî û dagirkeriya dijminan û hebûna planên cûr bi cûr, gelê Kurdistanê xwe bi dest neda û zarok û gedeyên wê têkoşîna xwe ji bo qada rastiya xebatê ku axa pîroz a Kurdistanê veguhestin.

Em li 48emîn salvegera Şoreşa Gulanê da silav ji bo canê yekem şehîdê Şoreşa Gulanê şehîd Seyîd Abdulla Hacî Omeranî û hemû şehîdên Kurd û Kurdistanê re dişînin.

Ew destkeftên bi dest hatine berhe- ma xwîna şehîdan, ked û xebata gel û Pêşmerge û xebatkarên Şoreşa Gulanê û hemû şoreşên gelê Kurdistanê ye."

Nêçîrvan Barzanî û Mîr Hazim Tehsîn Beg civiyan

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî bi Mîrê Êzidiyan Mîr Hazim Tehsîn Beg re civiya û tekez kir ku dê baştir xizmeta Êzidiyan bikin. Malpera Serokatiya Herêma Kurdistanê da zanîn ku îro Nêçîrvan Barzanî li Hewlêrê Mîrê Kurdên Êzidî Mîr Hazim Tehsîn Beg pêşwazî kir. Nêçîrvan Barzanî da zanîn ku dê piştigiriya wan a ji bo Mîr Hazim

Tehsîn û Êzidiyan berdewam bike.

Di civînê de behsa rewşa Êzidiyan û mafên wan li Herêma Kurdistanê û Îraqê hat kirin. Nêçîrvan Barzanî tekez li ser wê yekê kir ku ew dê di hemû waran de baştir xizmetkirina Êzidiyan bikin.

Rewşa Şingalê û penaberên Êzidî û jiyana wan a di kampan de mijareke din a hevdtîninê bû.

Mesrûr Barzanî û Sûdanî: Giring e pirsgirêk li ser bingeha destûrê bên çareserkerin

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî îro 30î Gulanê li Bexdayê bi Serokwezîrê Iraqê Federal Mihemed Şiya Sûdanî re civiya. Li gorî daxuyaniya Hikûmeta Herêma Kurdistanê, Di civînê de rewşa Iraqê bi giştî û giringiya çareserkerina

kêşeyên di navbera Herêma Kurdistanê û hikûmeta federal li ser bingehê destûrê hat gotûbêjirin. Her du alî hevneîn bûn li ser pêwîstiya berdewamiya diyaloga avaker ji bo çareserkerina kêşeyan ku di berjewendiyê hemû pêkhate û welatîyên Iraqê de ne.

Dostdan düşmən düzəltmə ən böyük xəyanətdir

Müsaibim xalq şairi, böyük demokrat, azadlıq carçısı Söhrab Tahirdir.

O indi aramızda olmasa da xatirələri bizimlə yaşayır. Allah rəhmət eləsin.

-Söhrab müəllim, biz bilirik ki, siz həyatda tarixən kürd xalqı ilə bağlı olmusunuz. "Diplomat" qəzetində kürd xalqı ilə Azəri xalqının dostluğu barədə, bu xalqların birliyi haqqında tarixən bir-birilərinə arxa olduqlarının canlı şahidi kimi gördükləriniz hadisələr haqqında bizə nə danışacaqsınız?

-Sizin bu mövzuya toxunmanız mənim üreyimcədir. Qəhrəman kürd xalqı haqqında saatlarla danışsam, yenə qurtarmaz. Mən kürd xalqını, yəni siz kürdlər deyirsiniz, bu demək olar ki, mənim heç xoşuma gəlmir. Həmişə deyəndə kürd xalqı demək lazımdır. Kürd xalqını mən həm qüdrətli, həm şücaətli, həm də rəşadətli bir xalq kimi tanıyıram. Dünyada hər beş-altı qəhrəman, fədakar xalq varsa, onun biri də kürd xalqıdır. Yüz ildir ki, mənim atamın, əmili-rimin, dayılarımın, babalarımın danışdığı söhbətləri, ora daxil edərək deyirəm və son səksən ildə gözü-mün qabağında olan hadisələrə əsasən deyirəm. Amma əmilərim, dayılarım kürdlərlə vuruşmalarda İran qoşunlarında zabıt kimi iştirak ediblər. Bu yüz ildə kürd xalqı doğrudan da çox şücaətli döyüşlər göstəriblər, azadlıq yolunda olma-zın fədakarlığını ediblər. Boş əllə böyük dövlətlərə qarşı, azadlıq mübarizəsi apararaq döyüşüblər. İngilis dövlətinə, Amerika dövlətinə, Türkiyə dövlətinə, İran və İraq dövlətlərinə qarşı vuruşaraq bir çox olmanın qəhrəmanlıqlarını göstəriblər.

Kürd xalqının ən böyük faciəsi onun beş yerə parçalanmasıdır. Belə desək, Kürdüstan ərazisi beş dövlət tərəfindən işğal olunub. Və bu xalq beş işğalçı dövlətin ərazisində yaşayır. Bu işğalçı dövlətlər bu xalqı beş yüz ildən artıqdır ki, assimilyasiyaya, yox etmə siyasəti aparırlar, böyük kürd xalqı, öz zəngin mədəniyyəti sayəsində, cəsarəti sayəsində sürgün olunduğu ərazilərdəki yerli sakinləri assimilyasiya ediblər, amma özləri assimilyasiya olmayıblar. Beş dövlət, Kürdüstanı və kürd xalqının milli torpaqlarını beş yerə bölüb və əhali kimi onları idarə ediblər. Kürd xalqı həmişə bu cür edələtsizliyə qarşı, azadlıq ideyası uğrunda mübarizə aparması Kürdüstan xalqının, kürd xalqının birləşməsi, bir vətət halında yaşaması, Kürdüstan dövlətinin yaranması, onun əsil aparıcı ideyalarındandır və buna da kürd xalqının çox böyük hüququ və səlahiyyəti var. Mübarizə aparmağa, vuruşmağa səlahiyyəti var, partiya şəklində də mübarizə etmə səlahiyyəti var.

Gərək kürd xalqı nə vaxtsa birləşsin, özünün hüquqi dövlətini yaratsın. Mən inanıram qardaş qəhrəman kürd xalqı öz azadlığını əldə edəcəkdir. Kürdüstanın yaranması, vahid Azərbaycanın ya-

ranmasına zəmin yaradacaq.

Azərbaycan xalqı iki yerə parçalanıb, üç yerə ayrılıb.

Amma Kürdüstan və kürd xalqı, beş yerə parçalanıb, bir avropalı bunu heç cürə təsəvvür edə bilməz.

Bu dövlətlər də hə-rəsi bir inançdandır, biri xristian dövlətidir, biri sünnidir, biri şi-ədir, biri suriyanıdır. Axır ki, kürd xalqı çox böyük faciəli dövrlərini yaşayıb və bu gün də öz azadlıq mübarizəsini davam etdirir, silahlı yerə qoymur. Kürd xalqı həmişə silahlı olub, mənim gözü-mün qabağında olan hadisədir, kürd qızının cehizində silahın olma-sını eyib tutublar.

Mən on bir il Kir-manşahda yaşamışam. Kürdlərin içində olmuşam, Kürd kəndlərinə gedib-gəlmişəm və onların adət-ənənələrini mən çox yaxşı bilirəm. Kürd qəhrəmanı üçün, kürd fədakarı üçün, kürd oğlu üçün silah övladdan daha şirindir. Bunları mən gözümlə görmüşəm və yazdığım əsərlərdə onları müəyyən qədər şərh etmişəm, bədi obrazlarını yaratmışam. Məsələn: "İki güllə iki sevgi" romanımda bu cəhətləri, kürd xanının gözəl xüsusiyyətlərini vermişəm. Sonra "İki müttəhim" povestimdə demək olar ki, ancaq kürd nümayəndələrindən, Kürdüstan əhalisinin həyatından yazmışam. Kürdün sevgisi necə olub, o sevgi necə mərd sevgidir. Və mən görməmişəm bir kürd qızı başqa bir millətə ərə getsin. Mən indiyə qədər kürd qızının başqa millətə ərə getməsinə görməmişəm. Bəlkə də olub, amma mən eşitməmişəm. Mən görməmişəm ki, çörəyin xatirinə, kürd qızı fahişəxanalarla düşsün. Örməmişəm, Avropada da görməmişəm. Bax bu cəhətləri, bəlkə bu cəhətləri yox, kürd xalqının alimləri, yazıçıları, şairləri, qələm sahibləri, ixtiraçıları, bunların hamısını nəzərə alanda, mən kürd xalqının özünün dövləti olmasını, özünün hakimiyyəti olmasını, özünün vahid torpağı olmasını bir xalq şairi kimi, bir yazıçı kimi, respublikada tanınmış bir ziyalı kimi arzu edirəm və səs verirəm. Haqq verirəm kürd xalqına ona görə ki, həqiqətən də böyük, zəngin, qüdrətli tarixə malik olan qəhrəmanlıqlarla dolu döyüşləri, yürüşləri, hücumları ilə zəngin olan bir xalqın haqqı var ki, sərbəst yaşasın, özünün hakimiyyəti, dövləti olsun, özünün torpaq vahidliyi olsun. Kürd xalqı ilə mən Kürdüstanda, Təbrizdə, Bakıda, Şirvanda və Tehranda da çox işləmişəm. Kürdlərlə işləmək mənim üçün şərəfli olub. O qədər onlar

mehribandırlar, o qədər mərdidirlər ki, dərdlərini çalışdırlar ki, heç kimə deməsinlər.

Xalq şairi Söhrab Tahir

Tahir Süleyman

Bir adama əl açmazdılar. Mən kürd yolçusu (dilənçisi) görməmişəm. Kürdü həmişə mən başı uca görmüşəm. Biz sürgün olanda misal üçün deyirəm.

Şirvanşahdan bizi əvvəl Kəngavərə sürgün elədilər 1932-ci ildə, İranın bu başından o başına. Biz sürgün olduq. Astara şəhərindən Kəngavərə getdik. Orda iş olmadı. Atam və əmimgili, iki ağır ailəni bir yerdə sürgün etmişdilər.

Onda mənim altı yaşım var idi. Kəngavərdən gəldik Şirvanşaha. Eşitdik ki, Şirvanşahda neft şirkəti var. İngilis, İran Neft şirkətlərinə fəhlə lazım idi. Atam, əmim bir də mən orada işləməyə getdik və işlə təmin olunduq. Mən on yaşında ikən atamla birlikdə iş başladım.

Amma biz yaşamağa ev tapıla bilmirdik. Orada Məhəmməd adlı bir kürd var idi. O, çox ucaboylu idi. Onun iki arvadı var idi. Məhəmmədin birinci arvadı Mina xatun idi. Bir az yaşlı idi, ikinci arvadı çox cavan idi, adı Hacixanım idi. Mən deyərəm ki, həyatımda, bəlkə də dünyada Hacixanım kimi bir gözəl qadın görməmişəm.

Bu o qədər gözəl idi ki, adam ona baxanda xəcalət çəkirdi. Tər basırdı adamı. Kürd Məhəmməd iki arvadı bir evdə saxlayırdı.

Atam çox əsəbi idi. Mənim dayılarım hamısı İranda kommunist olub, əmim də onlar kimi. Amma atam bunlara qoşulmayıb. Yəni çox cavan olub. Sonra ümumiyyətlə bunların hərəkətləri onun xoşuna gəlməyib. Ona görə də onlara qoşulmadı.

Qubaxan iş başına gələndə İranda I Padşah Pəhləvi bütün kommunistləri həbs etdi. O cümlədən mənim əmimi, atamı, dayılarımı, İranın şimalından cənubuna sürgün elədilər.

Məhəmməd ikinci mərtəbəni

biyə vermişdi, özü birinci mərtəbədə qalırdı, əmimlə bizə iki otaqlı, böyük otaq vermişdi. İki ay bizdən kirayə almadı. Və dedi: işə düzələne qədər sizdən kirayə Pulu almayacağam. Mən sizin vəziyyətinizi görürəm.

Atam işə düzələndən sonra ki-

xanda guppultu ilə çıxır.

Deyirlər ki, o guppultu dərinde Fərhadın külüngünün səsidir. Hələ də qoymur ki, daşlar suyun qarşısını alsın.

Kürd xalq bu məsələni əfsanələşdirib, müəyyən qədər mifləşdirib, bu haqda mən bir poemada yazmışam "Sevgi əfsanəsi".

Deməli dörd məktəbli getmişdik Xızır deryaçasına çimməyə, orda gördük ki, gölün üstündə ot bitib, güllər açıb. Dedik burda çimmək günah olar, bu müqəddəs göldür. Xızır Peyğəmərin orda mağarası da var. Gəldik aşağı, göldən axan suda çimdik. Amma göldə çimmədik. Sonra gördük üşüyürük. Ətraf dağlar və meşələrlə əhatə olunmuşdu. Gəldik yol ağzına ki, avtobusa minək gedək Şirvanşaha.

Mən gördüm ki, asfaltın kənarında bir jandarm nəfəri və bir milli geyimdə olan kürd kişisi hansı ki, başında şəlmə belində qurşaq, alçaqdan söhbət edirdilər. O dövəndə şahla kürd xalqı arasında böyük müharibə gedirdi.

Kürd ona nəse deyir, başa salır, kürdün yanında 4-5 yaşlarında oğlan uşağı var idi. Bu hadisəni gözələmlə görmüşəm.

Mən o hadisənin canlı şahidi kimi danışırım. Uşağı onun qucağına qoyub tufəngi dartıb onun çiyindən aldı, qundağından oğdu "Bello" tufəngi idi, biri var uzun "Bello" digəri gödək "Bello", bu uzun "Bello" idi.

- İngilislərin istehsalı idi? -

Nəriman müəllim soruşdu:

- Xeyr, Almanların istehsalı idi.

Deməli, silahı ondan aldı, qundağından öpüb, çiyinə saldı və üzünü dağlara tərəf tutub çıxıb getdi. Mən çox heyrləndim, uşağını öpmədi heç, öz balasını, dörd yaşındakı oğlunu tufəngə dəyişdi, oğlunu öpmədi, tufəngi öpüb dağlara şaha qarşı müharibəyə getdi. Kürdüstanın azadlıq müharibəsinə.

O dövəndə, yuxarıda dediyim kimi, şah qoşunları ilə kürd xalqı döyüşürdü.

Öz azadlığını əldə etmək üçün, kürd xalqı balasını, atasını, anasını qurban verər, tək o böyük eşqinə, azadlıq eşqinə çatsın, yalnız azad yaşasın. Bunları mən gözümlə görmüşəm. Bu hadisələri unutmaq olmaz! Biz belə hadisələri, vətənə bağlılığı, vətənə sevgisini övladlarımızı aşılamalıyıq ki, düşməne qalib gələk.

Mən öz romanımda da belə bir hadisəni təsvir eləmişəm. Kürdlərin fədakarlığını, qəhrəmanlığını, müdrikliyini, İzo adında bir şəxsin simasında vermişəm, onun adı İzzət idi. Bunu o döyüşlərdə iştirak edən dayım mənə danışmışdı, 1942-ci ildə kürd xalqı ilə İran qoşunları Kürdüstan dağlarında vuruşurdular, möhkəm vuruş gedirdi. Dayım İran ordusunda zabıt olub, bu hadisələri o, mənə danışdı. Onun dediklərini mən romana salmışam.

rayə haqqını verdi. Ondan sonra elə oldu ki, atam, əmim və Məhəmməd birlikdə maşın aldılar, qaynaq maşını. İngilislər işləmə vaxtı çatmış maşınları Qara gölə atırdılar ki, əhali istifadə etməsin. Amma bu üçü birləşib Məhəmmədin pulu ilə şerikə qaynaq cihazını aldılar.

Mən oxuculara bildirirəm ki, Pəhləvi dövründə, yüz minlərlə Azəri ailələri ölümdən qaçıb, kürdlərə, Kürdüstanına Pənah aparıblar. O yüz minlərdən biri də bizim ailələrimiz olub.

Kürd xalqının qonaqpərvərliyi, mərdliyi, şirin dilliliyi, mehribanlılığı bizi darıxmağa qoymurdu. Biz on bir ilin necə keçdiyini heç hissi etmədik.

Sonralar biz Şirvanşahlarda da yaşayan zaman, kürd xalqından çox yaxşılıqlar gördük, əvvəldə də qeyd etdiyim kimi, yenə də qeyd edirəm, dünyada beş qəhrəman, mübariz xalq varsa, onun biri kürd xalqıdır.

Hətta bir isbatedici hadisəni də danışa bilərəm.

Biz dörd nəfər gənc idik, məktəbli uşaqları, getmişdik Bisutun dağı ilə Paqulistan dağının yanında Xızır deryaçasına. Ona Xızır gölü də deyirlər, ora çimməyə getmişdik.

- Söhrab müəllim Bisutun dağı Kürdüstandadır? Deyə Nəriman Əyyub söhbətə müdaxilə etdi.

- Bəli Kürdüstanın Şirvanşahlar əyalətindədir.

- Nizami Gəncəvinin bəhs etdiyi Bisutun dağı?

-Bəli, Fərhadın qazdığı həmin dağdan, indi də oradan su çıxır.

Deyilənə görə, hələ də Fərhadın külüngünün səsi, guppultusu ordan gəlir. Kürd xalqı belə əfsanələşdirib ki, o dağın altındakı o, mağaradan çıxan o su ki var, çir-

Dostdan düşmən düzəltmək ən böyük xəyanətdir

-Kürdlər dağlarda səngər tublar. Aranda İran qoşunları ilə gecə-gündüz vuruşurlar. İzzət gəlib görür ki, o İran qoşunlarının cəbhəsinin içində bir ev var, bir dənə evdir, damında da bir dənə yorğan-döşək var. Fikirləşir bu yorğan-döşəyin içində görəsən kim yatır? Xeyli fikirləşir, bir-iki-üç gün gəlir-gedir, görür ki, axşam saat on birdə yorğan-döşək açılır, səhər saat səkkizdə yorğan-döşək yığılır. Fikirləşir ki, yəqin qoşunun başçısı çıxıb orda yatır.

Cəbhədir də, İran cəbhəsi. Deyirlər ki, o zamankı dövrdə, orada generala sərleşkər deyirlər. General hər halda orda yatırsa, demək mən indidən, gündüz çağı, tufəngi elə ora tuşlayım. O, gecə gəlib yorğan-döşəyini açıb yatanda, gələrəm tətii çəkərəm, gülləni qaranlıqda buraxaram, çıxıb gedərəm. Gündüz tufəngi elə tuşlayır ki, yorğan-döşəyin düz ortasına. Tufəngin altına daş zad qoyur, düz tuşlayır ora, iki-üç dəfə yoxlayır, əlini çaxmağa aparanda tufəng tərənmişin deyər. Gecə saat on birdə İzzət gəlir, əlini qoyur tufəngin üstünə, tətii çəkir (o kitabda adı İzo gedir), tufəngi götürüb, çıxıb gedir. Yoldaşları soruşurlar: İzo hardan gəlişən?

Deyir: - Sərleşkər Əli bəyi öldürdüm, ordan gəlirəm.

Deyirlər ki, bu dəli olub yəqin, aşağıdakı düşmənlərin elindən generalı necə öldürə bilirsən?

Deyir: - Görərsiz də.

Bunu aparırlar kürdələrin başçısı Həmə Rəşidin yanına. Həmə Rəşid soruşur ki, sən deyirsən öldürübsən generalı?

- Bəli!

- Necə bilək ki, öldürməsən?

- Sağlıq olsa, sabah biləcəksiniz.

Həmə Rəşid İzonu ələ salıb zarafat edir.

İzo tufəngini götürüb, çıxıb gedir evinə.

Gəlir evə yatır və səhər görür ki, qaılını bərk döyürlər:

- İzo səni Həmə Rəşid çağırır!

İzo deyir: - Nə xəbərdir?

Cavab verirlər. - Get, xəbəri özün biləcəksən.

İzo gəlir Həmə Rəşidin yanına, Həmə Rəşid deyir: İzo, sən o generalı harda vurdun?

- Kimi?

- Generalı öldürüblər!

- Dedim ki, mən öldürmüşəm!

- Bəs bizə niyə demirsən?

- Dedim, inanmadınız.

Bilirsiniz, mən tufəngi onun yorğan-döşəyinə tuşlamışdım, dedim birdən ölməz, güllə başqa yerindən dəyər. Mən sizin yanınızda xəcalətli olaram. Görünür ki, yaxşı tuşlamışam ki, ölüb.

Bu kürdlərin düzlüyü, qoçaqlığı ibtidaidən olsa da, qəhrəmanlıq müdrikiyidir. Bir kəndli İzo, kürd İzo gör nə düşünüb. O, İran qoşununun generalını gör, necə sıra-

dan çıxarıb, onların başçılarını öldürmüşdü. Çox hadisələr var ki, adam fəxrle danışa bilər.

Bir kürdün igidliyini mən özüm görmüşdüm. Elə o, İzonun özüdür. Bir Azərbaycanlı zabitin günahını gedib məhkəmədə boynuna almışdı və demişdi ki, bu hadisəni mən etmişəm, bu cinayəti mən törətmişəm, onda da sübut yox idi. Familiası Fəlaməzi idi o zabitin. Sübut yox idi, bunu elə məhkəmə ediblər ki, bəlkə bir sübut tapılar. Axırda İzo gedib girir məhkəmənin içinə və deyir ki, onu mən öldürmüşəm. Kim deyir onu Fəlaməzi öldürüb? Mən öldürmüşəm. Bundan sonra Fəlaməzini buraxırlar. Onun adı Azəri Fəlaməzi yox, Zabıt

sin. Kürd xalqı ilə Azərbaycan xalqını vuruşdurmaq mümkün deil!

Tarixi araşdırarsanız, görəcəksiniz ki, İranda XX əsrin əvvəllərində, əsrin ortalarında, Cənubi Azərbaycanda Pişəvəri hərəkatı dövründə, sonra 1945-ci ildə, II Azər hadisəsindən sonra Nəvaqədi ilə Urmiya arasında, azərbaycanlılarla kürdlər arasında böyük ədavət yaratmaq istəyiblər. Amma Azərbaycan xalqı ilə kürd xalqı heç bir fitvaya getməyib, əksinə biri-birinə yardımçı, arxa olublar.

-Elə qəhrəman Kürdoğlu İsmayıl ağa Sımkonu götürək. Türkiyədən qovulmuş əlli min erməni, rus, assori ordusu, yüz əlli min silahsız adamı bir neçə gündə qətl

çixardıblar. Mən çox təəssüf edirəm. Əvvəla, bunun səbəbini onda görərim ki, Prezident seçkiləri yaxınlaşanda ya ləzgi, ya kürd, ya da talış məsələsini qaldırmaqla istəyirlər ki, cəmiyyəti zəif salsınlar və əhalini qorxutsunlar.

Allaha şükür, Azərbaycan xalqı bu cür sınaqlardan çox çıxıb. Əgər azərbaycanlı mənəmsə, qardaş azərbaycanlı kürd xalqını sevir. Bu cəhətdən mən həm öz xalqıma, həm də kürd qardaşlarıma, eləcə Azərbaycanda yaşayan bütün etnik xalqlara belə müraciət edirəm ki, düşmənin sözlərinə inanmasınlar. Tarixi köklərimizə bağlılıqlardan çıxış etsinlər. Kürd xalqının, Azərbaycan xalqının gözəl xüsusiyyətlərindən çıxış etsinlər. Bunlar həmişə öz dostluqlarını tarix boyu saxlamış və saxlayacaqlar. Yoxsa mənim qəzetim min dənə artıq satılsın deyər, mən gətirim qəzetimdə hər cür səfeh söhbəti şişirdim və iki xalqın arasında soyuqluq yaradım. Əlbəttə ki, bu heç vaxt baş tutmuyacaq.

Sizin qəzetinizin potensiyalı çox yaxşıdır. "Diplomat" qəzetini mən tez-tez vərəqləyirəm, "Diplomat" qəzeti çalışır ki, Azərbaycanda xalqlar dostluğunu, göz bəbəyi kimi qorusun və biz də onun redaktoruna mən şəxsən inanıram, bilirəm ki, bu cür naçarəsizliklərin, sünniliklərin qarşısını alan, ədavət salanın qabağını alan oğullar var. O qəzetdə işləyirlər və mən özüm də kömək edəcəm, çünki, mən kürd xalqını çox sevirəm. Onun ədəbiyyatını, mədəniyyətini, kişilik xüsusiyyətlərini, onun qeyrətli, namuslu, rəşadətli bir xalq olduğu üçün çox sevirəm.

Kürd xalqını da müdafiəsini, Azərbaycan xalqını müdafiə elədiyim kimi həmişə onu müdafiə edəcəyəm. Xüsusilə "Diplomat" qəzetinin səhifələrində.

- Çox sağ olun, Söhrab müəllim, belə bir sual sizin söhbətindən irəli gəlir. Bir az əvvəl özünüz də qeyd etdiniz ki, Azərbaycan xalqı ilə kürd xalqının taleyi demək olar ki, eynidir. Və Azərbaycanı götürəndə, əslən Qərbi Azərbaycan, Şimali Azərbaycan, Cənubi Azərbaycan hardasa dörd yerə parçalanıb. Bu gün mən Azərbaycan torpaqları üçün canımı verməyə hazıramsa, deməli Kürdüstan üçün də qanıma verməyə hazırım. Buna söhbət ola bilməz. Amma, bu iki xalqın yaraları eynidir. Kürdüstanı indi də inqilabi mübarizə davam edir. İstər İraqda olsun, istər Türkiyədə olsun, istər

Suriyada olsun, istərsə də İranda olsun, mərhələ-mərhələ tarixdə olubdur və indi də davam edir, siz bunun şahidisiniz, amma nədənsə Kürdüstanın adı gələndə bizim bəzi "tarixçilərimiz" kimlərə xidmət edən müxalif qüvvələrimiz bu məsələyə biganə, soyuq, yanaşırlar. Hətta ümumdüşmənimiz olan erməniyə qarşı elə kin sürmələr. Yəni Kürdüstan dövləti olub? Belə bir millət var? Çox zamanda özəl televiziya kanallarında diktorların birtərəfli mövqeyi, istəməz, istər Azərbaycan xalqı arasında, istərsədə kürd xalqı arasında, ürək arğıdiki mövzular, fikirlər şərh edilir. Belələrinə sizin münasibətiniz necədir?

- Mənim bunlar haqqında fikrim belədir, yenə də deyirəm kürdlər demə sənə qurban olum, kürd xalqı demən.

Elə burda, Azərbaycanda yaşayan kürdlərə də küdr xalqı demək lazımdır.

Mənə elə gəlir ki, son vaxtlar, Azərbaycanda böyük ictimai hadisələr qarşısında müxalifət həmişə müəyyən maceralar tapıb deyir. Son vaxtlarda hiss edirəm ki, orda-burda danışır, yazırlar, deyirlər ki, bir çox kürd böyük vəzifələrdə işləyirlər.

Azərbaycana 60 min kürd gətiriblər. Onlar düzgün fikirleşsələr özlərini hörmətdən salırlar.Əlbəttə ki, hər kəsin ləyaqətinə görə, bacarığına görə, təfəkkürünə, siyasi səviyyəsinə, fədakarlığına görə bir də ki, Azərbaycan Respublikasına sədaqətinə, Azərbaycan xalqının varlığına sədaqətinə görə, kürd nümayəndəsi də dövlət aparatında işləməlidir. Müxalifət bunları görür onda onun vəziyyəti dəyişməyə başlayır.

Niyə bir kürd gəlib, filan vəzifəni tutub?

"Mən burda on bir ildir ki, elə təkçə qəzet çıxardıram, elə vəzifəyə çata bilmirəm". Bax mənə elə gəlir bir səbəb də budur. Ondan qorxmaq lazım deyil. Bizim dövlət aparatımızda azərbaycanlı da, tat da, kürd də, ləzgi də, talış da lazımı oğullar bacarığına görə, ləyaqətinə görə öz vəzifəsini tutublar, işləyirlər və hamısı da Azərbaycan xalqına, onun varlığına, dövlətçiliyinə sədaqətlə xidmət edirlər.

Bu müxalif qüvvələri çox yandırır. O cəhətdən narahat olmaq lazım deyil. Azərbaycanda yaşayan qardaş xalqların birliyini heç kim poza bilməz. Yuxarıda da qeyd etdiyim kimi, dostdan düşmən düzəltmək ən böyük xəyanətdir.

Müsahibəyə və səmimiyyətə görə sizə təşəkkür edirik.

- Sağ olun.

- Siz də sağ olun.

Müsahibəni apardı:

Tahir Əliyev,
"Diplomat" qəzetinin
təsisçisi və
baş redaktoru

Xalq şairi Söhrab Tahir

Şair Nəriman Əyyub

Əli Təbrizli idi. İzo isə gecə türmədən qaçır. Yəni bunu deməklə, mən istəsəm kürd xalqının fədakarlığından, gözəl xoş xüsusiyyətlərindən, qəhrəmanlıqlarından danışsam, mənə bir ay vaxt azlıq edər.

- Söhrab müəllim, sizin bu xoş sözlərinizi eşitmək fərəhvericidir, amma Azərbaycan mətbuatında və bəzi tele-kanallarda nədənsə bəzi müxalif qüvvələr çalışırlar ki, kürd xalqı ilə Azərbaycan xalqı arasında sərnilik gətirsinlər. Və kürd xalqına qarşı bir ikrah hissi oyatsınlar.

Siz Azərbaycanın xalq şairisiniz, bir demokratik mütəfəkkir, azadlıq carçısı, ziyalı, bir elm adamı kimi sizin bu məsələyə münasibətinizi bilmək istərdik?

- Azərbaycan xalqına bu gün düşmən qazanmaq, xəyanət deməkdir. Xüsusilə mən deyirdim ki, dostdan düşmən düzəltmək ən böyük xəyanətdir. Bu güllü, çiçəkli respublika dünyada bərabəri olmayan çox sayılı, çox dilli xalqları olan Azərbaycan Respublikasıdır. Azərbaycan xalqına, Azərbaycan dövlətçiliyinə qarşı naxələflər çox şey deyər bilər. Mənə elə gəlir ki, müxalif qüvvələr bir az da fəallaşır və bir az da daha çox macərəli söhbətlərə əl atmış və atmaqdadır və bundan Azərbaycan xalqı qorxmamalıdır. Heç kəs narahat olma-

etmişdir. Onların rəhbəri Şəmun, Tikran, Təbrizi almaq niyyətində idilər, əyər İsmayıl ağa Sımko olmasaydı. Urmiya tərəfində Qərbi Azərbaycanda da onlar yüz əlli min insanı yenə də qətl edəcəkdilər. Amma İsmayıl ağa Sımko köməyə gəldi və onların əl-ayağını yığırdı. Onda İran və Türkiyə dövlətləri də orda bir erməni-asso-ri dövlətinin yaranması tərəfdarı olduqları üçün, bu kütləvi qətlərə müdaxilə etmirdilər.

Amma İsmayıl ağa vaxtında gəldi, öz ordusu ilə onları darıma- dağın etdi və qovdu.

Kürdlər hər zaman azərbaycanlıların dar günündə onlara arxa, dost olub. Qarabağ hadisələrində istər qaçqın kürdlər, istərsə də yerli köçkün kürdlər, yüzlərlə qurbanlar verdi, qəhrəmanlıqlar göstərdi, evlərindən-əşiklərindən oldular və tarixdə qazandıqları ada sadıq qaldılar. Kürd xalqının da ən ağır vaxtında azərilər onlara dayaq olub. İqtisadi cəhətdən yardım ediblər, dostluqlarını göstəriblər. Buna görə də nahaq yerə ələşməsinlər, kürd xalqı qeyrətli xalqdır, o heç zaman Azərbaycan xalqı ilə düşmən ola bilməz. Tək-tük adamlar ola bilər. Onlar heç vaxt elə bir ədavət qızıqdıra bilməzlər. Çünki bu xalqlar tarix boyu imtahanlar verib, sınaqdan çıxıb, dostluğu qoruyub bu günümüzdə qədr gətirib

Nə üçün Azərbaycan Ərbildə Azərbaycan konsulluğunu açmır və biz türkmanlara dost əlini uzatmır

Müsaibim İraq Federativ Respublikasının Kürdistan bölgəsinin sabiq parlament üzvü, millət vəkili, türkman şairi Əsəd Ərbildir

Mən hər il bir-iki dəfə İraqa gedirəm. Başqa xalqların nümayəndələri ilə yanaşı türkman xalqının da nümayəndələri, şair və yazıçıları ilə görüşlərim olur. Belə görüşlərdən biri də türkman əsilli sabiq millət vəkili və parlament üzvü, on üç kitabın müəllifi şair Əsəd Ərbildir.

Mən istərdim ki, Əsəd bəyin rəhbərliyi altında, bir sıra ziyalı, dövlət xadimi Ərbildən Azərbaycana gəlsin, Azərbaycanın ictimai-siyasi durumunu görsünlər, İraqın ictimai-siyasi reallıqlarını Azərbaycan xalqına çatdırsınlar. Nə vaxta kimi biz gələcəyik? İndi artıq növbə sizindir. Sizlər mütləq gəlməlisiniz! Gəlməlisiniz ona görə ki, əlaqələr yaransın. Çünki bu iki qardaş xalqın taleyi demək olar ki, eynidir. Və ilk sualım belədir.

- Əsəd bəy, bildiyimiz kimi oktyabr ayında TBMM-i ordunun İraq ərazisinə girməsi və Kürdistan İşçi Partiyasının, yəni PKK-nın otuz illik mübarizəsini yox etmək üçün "təskərə" qəbul etdi. Və Qəndil dağlarındakı gerilla qərargahına, sığınacaqlarına və gerilla dəstələrinə ağır zərbələr vurmaq məqsədi ilə təyyarə, vertolyot, top, tank və müasir zirehli texnika ilə təpədən dırnağadək silahlanmış iyirmi minlik ordu ilə hərəkət etdi. Sizin bu məsələyə münasibətiniz necədir?

- İlk öncə çox xoş gəlmisiniz və sizin vasitənizlə bütün Azərbaycan xalqına saygı və salamımızı yetiririk.

Türkiyədə qəbul edilən "təskərə"yə biz bir İraqlı olaraq, türkman kimi və sonunda Kürdistan vətəndaşı kimi doğrudan-doğruya fikrimi (yanıtımı) bu şəkildə verəcəyəm. Türkiyənin çıxardığı "təskərə" Kürdistan İşçi Partiyasına (PKK) görə çıxarılıb. PKK sorunu da İraq sorunu deyil, yəni yüz yüz Türkiyə sorundur. Onun üçün biz arzu edirik bu sorunu siyasət və ağıl-məntiqlə masa arxasında, dialoq yolu ilə, danışıqlar vasitəsi ilə öz həllini tapsın. İndiki dönmə kürrəlləşmə dönmədir, demokratiya və sülh dönmədir. Mühəribə, zorakılıq, işğal, yox etmə, millətə danmaq, qan tökmək zamanı bitdi. Millətlər üzəyə (kosmosa) uçurlar, elmi axtarışlar, kəşflər dalınca iş aparılırlar. Bundan belə silah yolu ilə heç nəyi çözmək olmaz, faşist Səddamın aqibəti göz qabağındadır. O "ənfal" planı ilə bizə hər zaman dayaq olan 185 min qəhrəman kürd övladını kütləvi şəkildə məhv etdi. Sonuc Səddamın başına nə gəldi yaxşı bilirsiniz. İnsanlıq olan yerdə, ağıl məntiq olan yerdə, sözsüz ki, insani amillər özünə yer tutmalıdır. Dünyanın nə qədər mübahisəli məsələləri olubsa, qanlar tökülübə əski zamanı da baxsaq sorunu sonda masaya oturulub, danışıqlar yolu ilə diplomatik yollarla çözüldü. Ona görə də biz buradan türk qardaşlarımıza, Türkiyə rəhbərliyinə səsələnirik: "İraq Kürdistanının bölgə rəhbəri Məsud Barzani cənablarının burada yaşayan xalqlara verdiyi demokratik

haqlar əgər Türkiyə rəhbərliyi də ordakı kürd xalqına verərsə mənə elə gəlir ki, nə PKK sorunu qalar, nə də iqtisadi çətinlik." Türkiyə kürdləri "Demokratik Muxtariyyət" barədə yeddi maddədən ibarət təklif irəli sürmüşlər və dövlət rəhbərinə təqdim etmişlər.

Həmin deklarasiyanı bir daha oxucuların nəzərinə çatdırırıq:

1. Türkiyənin ali kimliyi kimi kürd kimliyi də tanınmalı və qanun Konstitusiyada yer almalı.

2. Kürdlərin dili və mədəniyyəti qarşısında duran bütün qadağalar və əngəllər qaldırılmalı, ana dilində təhsil alma hüququ verilməli, Kürdistan bölgəsində kürd dili ikinci təhsil dili kimi qəbul edilməli, bununla da başqa azlıqların mədəni hüquqlarının yolu açılmalı.

3. Özünü ifadə etmək təməlinə düşünmə və inancın, siyasət yürütmək hüququ verilməli, ictimaiyyət arasında bərabərsizlik aradan qaldırılmalı.

4. Kürd İctimaiyyətinin bir-birini əfv etməsi məqsədi ilə bərgəyənəş çərçivəsində azad birlik təsis edilməli, Kürdistan Fəhlə Partiyasının rəhbəri də daxil olmaqla bütün siyasi məhbuslar buraxılmalı.

5. Xüsusi əməliyyatlar və döyüş aparmaq məqsədi ilə Kürdistan bölgəsində dislokasiya edilən əsgəri birliklər geri çəkilməli, qoruyuculuq sistemi aradan qaldırılmalı, əhalinin öz yurd-yuvalarına qayıtması üçün mədəni və iqtisadi tədbirlər həyata keçirilməli.

6. Bölgədəki idarəetmədə yeni bir qanunla düzəlişlər aparılmalı və icrası gücləndirilməli.

7. Yuxarıda sadalanan maddələrlə bağlı əgər irəliyə doğru müsbət addım atılarsa, gerilla gücləri ictimaiyyətə dönüşünü saxlayacaq və silahı yerə qoyacaqdır.

Ədalət naminə etiraf edib deyə bilərəm ki, Kürdistan rəhbərliyi burada yaşayan bütün azsaylı xalqlara, eləcə də türkmanlara yuxarıdakı təkliflərdən on qat artıq haqq verib. Bunda qorxulu nə var?

Türkiyə rəsmilərinin verdiyi rəsmi rəqəmlərə görə Türkiyə Respublikası PKK -ya qarşı 380 milyard dollar pul xərcləyib, 4500 kürd kəndi boşaldılıb, 30 000 insanın həyatına son qoyulub və dövlət borca görə dünya dövlətlərindən asılı vəziyyətə düşüb. Təkcə son əməliyyatlarda 80 milyard dollar pul xərclənib. Görəsən PKK-ya qədərki inqilabi mübarizələr zamanı da daxil olmaqla bu günə qədər nə qədər sərmayələr izafi gedib? Əgər bu mənasız müharibələrə xərclənən paralar Türkiyə xalqının rifahına, qalxınmasına, inkişafına xərclənsəydi sizi inandırırıram ki, Türkiyə bəlkə də iqtisadi baxımdan dünyanın qabaqcıl ölkələrindən biri olardı.

-Əsəd bəy, bir millət vəkili kimi, birinci, İraqın Kürdistan bölgəsindən kənar yaşayan türkmanları haqqında, ikincisi Kürdistan bölgəsində yaşayan türkmanların ictimai-siyasi durumu haqqında oxuculara məlumat verməyinizi xahiş edirəm.

-İraq ərazisində doğrudan-doğruya türkmanlar istədikləri haqların hamısına sahib deyillər, arzu edirik ki, daha fazla haqlar əldə edək. İraq içərisində türkmanların bütün hüquqi haqları əldə edə bilməməsinin bir neçə səbəbi var. İlk öncə türkmanların birliyinin olmaması, ikinci kənar qüvvələrin türkman xalqının içində öz mənafeyinə uyğun apardığı çirkin siyasət, bizim birliyimizi dağıtdı, parça-parça etdi və biz başqaları üçün oyunaçaq çevrildik. Amma Kürdistan bölgəsində vəziyyətə tamamilə başqadır. Kürdistan bölgəsinin rəhbəri Məsud Barzani cənabları, İraq anayasasına türkmanların adını demək olar ki, zorla qəbul etdirdi. Lakin İraq ərazisində türkmanlar dağıntı olduğu üçün türkman dilini dövlət dili kimi qəbul etmədilər. Çünki İraq parlamentində söz birliyimiz yox idi, hətta, bəzi türkmanlar ərəblərə səs verirdilər. Birliyimizin olmaması

üzündən istəklərimizi İraq parlamentinə qəbul etdirə bilmədik və zəif düşdük. Amma Kürdistan bölgəsində nəinki biz türkmanlar üçün, mən inamla deyirdim ki, Kürdistanında yaşayan bütün azsaylı xalqlar üçün bütün demokratik-insani haqlar tanınıb. Mən başqan Məsud Barzani cənablarının toplantılarının birində dediyi sözləri xatırlatmaq istəyirəm. O, demişdi: "Biz kürdlər işğalçı dövlətlər tərəfindən o qədər faciələr, zülm, dəhşətlər görmüşük ki, bunu sadalamaqla bitirmək olmaz, biz yaşadığımız faciələri bizimlə birlikdə yaşayan türkman, asuri, kıldani xalqları da yaşayıblar. Mən Məsud Barzani heç vaxt icazə vermərəm ki, bizimlə çiyin-çiyinə mübarizə aparan xalqlar hər hansı bir haqsızlığa məruz qalsın. Kürdistanında yaşayan hər hansı bir xalqın bir fərdi varsa biz onunda bütün insani haqqını vermişik və gələcəkdə hər hansı bir istəkləri olarsa böyük məmnuniyyətlə yerinə yetirməyə çalışacağıq". Cənab Barzaninin bu çıxışı hamımızı məhəbət etdi, sevindirdi.

İndi 127 üzvdən ibarət Parlamentimiz var və İraq tarixində ilk dəfə olaraq dörd türkman millət vəkili Kürdistan parlamentində təmsil olunur. Hökumət içində iki nazirimiz var, onların biri sənaye naziridir, digəri isə dövlət naziridir. İraq anayasasında özümüzü tanıma bilməsək də, biz Kürdistan anayasasında Məsud Barzani

cənablarının yardımı ilə bir millət kimi tanındıq. Çünki Kürd qardaşlarımızın yaşadıkları faciələri biz də bərgə yaşamışdıq. İndi Kürdistan bölgəsində kürdlərdən sonra biz ikinci millətlik. Qaldı təhsil məsələsinə, 1991-ci ildən sonra hansı ki faşist Səddam rejimi dağıldı, biz ilk ibtidai siniflərimizi açdıq, İstanbul şivəsi ilə dərslər başladıq. Yaxşı olardı ki, Azərbaycan hökuməti Kürdistan hökuməti ilə əlaqə yaratsın, məktəblərimizdə azəri şivəsi ilə dərslər keçirilsin. Çünki türkman ləhçəsi ilə azərbaycan ləhçəsi demək olar ki, eynidir. İndi Kürdistanın paytaxtı Ərbildə 13 məktəbimiz var, doqquz ipdidi, dördü isə orta məktəblərdir. Əz etmək istərdim oxucular bilsinlər ki, iyirmidən fazla Türkman Mədəniyyət Mərkəzlərimiz var, iyirmidən artıq türkman adı ilə siyasi partiyamız, altıdan artıq teleyayım mərkəzlərimiz, onlarla mətbu orqanlarımız var və bunların bütün məsələlərini Kürdistan hökuməti təmin edir. Bu yaxınlarda parlamentdə Kürdistan Milli Elmlər Akademiyasının yaradılması məsələsinə baxıldı. Bununla bağlı biz, türkmanlar da Kürdistan parlamentinə öz diləkçəmizi verdik ki, akademiya türkman dilinin şöbəsi açılınsın. Bu məsələ ilə bağlı Kürdistan Parlamentinin rəhbəri Ədnan Müfti yeni təkliflə çıxış etdi və bildirdi ki, Kürdistan Milli Elmlər Akademiyasında Kürdistanında yaşayan bütün xalqların dilində şöbələr açılınsın və o xalqların tarixini, mədəniyyətini, keçmişini tədqiq etsin. Bu təşəbbüs

Kürdistanında yaşayan xalqlar tərəfindən, eləcə də biz türkmanlar tərəfindən böyük rəğbətlə qarşılandı. İndiyə qədər türkman xalqının kitabxanası olmamışdır, Xalq əsrlərdir kitabları evlərində saxlamış, nəslədən nəsle çatdırmışdır. İnanıram ki, xalq milli birliyi üçün evlərində olan dəyərli kitabları Türkman Akademiyasına təqdim edəcək və əllərdə saxlanılan xəzinə xalqın ixtiyarına verəcəkdir və bununla da qismən olsa da, türkman xalqını dünyaya tanıdacağıq. İstərdim oxucular bilsinlər ki, yuxarıda sadalananlar Kürdistan bölgəsində yaranıb. Lakin İraq daxilində birlik və bərabərliyimizin olmaması bizi hər bir imkandan məhrum etdi.

-Əsəd bəy, Sizin, yəni türkmanların birliyi niyə pozuldu, bunun günahı kimdədir və kimdir günahkar?

-Tahir bəy, bunun çox şəxsi tələfləri var, danışıqla bitməz. Mən oxuculara qısa da olsa bəzi məqamları açıqlamağa çalışacam. Səddamın süqutundan sonra, bir çox dövlətlər öz mənfəətləri üçün İraqın daxili işlərinə müdaxilə etdilər. ABŞ başda olmaqla, İngiltərə, İran, Türkiyə, Suriya, Rusiya və Avropanın demək olar ki, bütün dövlətləri müdaxilədə bulundular. Burdakı xalqları qarşı qarşıya qoydular, bəzilərinə pul-para ilə ələ aldılar, bəzilərinə vədlər verərək aldatdılar, burdakı xalqların birliyini pozdular və zəif salaraq qismən də olsa məqsədlərinə nail oldular.

-Əsəd bəy, İraq hökumətinin türkmanlara münasibəti necədir? Kürdistan hökumətinin türkmanlara münasibəti necədir?

-İraqdakı türkmanlarla və Kürdistanın türkmanların fərqi, Tahir bəy, bu suala çox qısa cavab verəcəm. Kürdistanın türkmanların ümumi vəziyyəti və durumunu dağın zirvəsi, İraqdakı türkmanların durumunu isə həmin dağın ətəyi kimi müqayisə edə bilərəm. Bu fərqi mənə heç bir izahat lazım deyil.

-Əsəd bəy, olmazmı türkman millət vəkili və ziyalıları Azərbaycan hökumətinə bir diləkçə göndərsinlər və bildirsinlər ki, biz istəyirik Azərbaycan və Kürdistan hökumətlərarası ictimai-siyasi və dostluq əlaqələri yaransın. Belə bir addım atmaq olar, ya yox?

-Dünyada elə bir şey olmaz ki, mümkün olmasın. İstəklər olan yerdə əlaqələr də olmalıdır və sözsüz olmalıdır. İndi bir sox ölkələrdən iş adamları Kürdistan gəlir, külli miqdarda sərmayələr qoyub işləyirlər. Eləcə də Türkiyədən minlərlə şirkət hal-hazırda burda çalışır. Niyə bizə doğma olan əzizlərimiz Azərbaycan gəlib işləməsinlər? Nə qədər əlaqələrimiz tez yaranarsa, birliyimiz bir o qədər güclü olar, dostluq əlaqələrimiz möhkəmlənər. Əvvəl siz dövlət olaraq gəlin, biz də sizinlə qururlanaq Kürdistan hökuməti qarşısında məsələ qaldıraq. Tahir bəy, niyə Rusiyə, Türkiyənin, Fransanın və bir çox ölkələrin konsulluğu Kürdistanında olsun, Azərbaycanın nümayəndəliyi olmasın? Biz Azərbaycanı özümüzün doğma vətəni hesab edirik. Nə üçün, Kürdistanın nümayəndəliyi Anqarada, Moskvada, Avropanın bir sıra ölkələrində olsun, Azərbaycanda olmasın? Nə üçün Azərbaycan rəhbərliyi bizə dost əlini uzatmır?

Nə üçün Azərbaycan rəhbərliyi Ərbildə Azərbaycan konsulluğunu açmır və biz türkmanlara dost əlini uzatmır.

-Müsaibəyə görə çox sağ olun.

-Mən təşəkkür edirəm, xoş gəlmisiniz.

Müsaibəni apardı: Tahir Süleyman

**Qadir
Moti**

RABE, RABE ŞÊR BARZANÎ!

Mêrxasê me Barzanîye,
Rîya rastî wî danîye,
Derdê Kurdan wî zanîye,
Rabe rabe, mêr Barzanî!
Li meydanê şêr Barzanî!

Kurdistanê bona kurda,
Agir danê pêda-pêda,
Te serwerî daye kêda?
Rabe, rabe, şêr Barzanî!
Li meydanê şêr Barzanî!

Bêjin bavo, bejin dayê,
Bikin gazî, hewar, hayê
Heyfa dijmin li me nayê.
Rabe, rabe, mêr Barzanî!
Li meydanê şêr Barzanî!

Kurd mêrxasê, bê tifaqe,
Kî razaye tu wan rake.
Dilê akkard dîsa şake,
Rabe, rabe, mêr Barzanî!
Li meydanê şêr Barzanî!

Qasid herro cawa tine –
Qira kurdan zef danîne,
Halê weten derd û şîne,
Rabe, rabe, mêr Barzanî!
Li meydanê şêr Barzanî!

Kurdistanam zef bedewe,
Lema dijmin dike dewe.
Dil hinavê, ruhê mewe,
Rabe, rabe, mêr Barzanî!
Li meydanê şêr Barzanî!

Gumana me Kurdistane,
Çi derdekî bê dermane?!
Mîna zarê bê dê mane,
Rabe, rabe, mêr Barzanî!
Li meydanê şêr Barzanî!

Cîranê te ev çend sale
Koroxlî û Rostem-Zale.
Cegerxwîn jî pir dinale.
Rabe, rabe, mêr Barzanî!
Li meydanê şêr Barzanî!

Şêrê kurdan bike gazî,
Li te naye belengazî,
Tu mêrxasi weke bazî.
Rabe, rabe, mêr Barzanî!
Li meydanê şêr Barzanî!

Kurd gelleke ser hev nîne,
Qadir lema dil birîne.
Çima îro hesp bê zîne?
Rabe, rabe, mêr Barzanî!
Li meydanê şêr Barzanî!

EZ NIZANİM DİYAM KİYE?

Sewdesera dil kevirê,
Ewlad teme ji bav, birê,
Çi mital kir te bê xêrê,
Ez nizanım günê m çîye?
Qet nasnakım dîyam kîye?

Ez bê zarım, bi zewalim,
Boy huba dê pir dinalim,
Kerba nexaş tim bedhalim,
Ez nizanım günê m çîye?
Qet nasnakım dîyam kîye?

Dunya, alem tew dibîne,
Zarê bê dê tim bi şîne.
Aykê m tera qet nemîne,
Ez nizanım günê m çîye?
Qet nasnakım dîyam kîye?

Dewran xerab vê revêda,
Dor me neyar pêda-pêda.
Te ez hîştım, dame kêda,
Ez nizanım günê m çîye?
Qet nasnakım dîyam kîye?

Bê însafê, dê ha nabin,
Dê bi kezev, dê bi tabin.
Xêrxwaz, rûspî, alim rabin,
Ez nizanım günê m çîye?
Qet nasnakım dîyam kîye?

Te por kurê çima mêr kir,
Hema mêr kir, hezar sêr kir,
Sêwî hîştım te çî xêr kir,
Ez nizanım günê m çîye?
Qet nasnakım dîyam kîye?

Min nizanbû tê ha bikî,
Har neyaran li me şakî,
Ji vê karê qet şerm nakî,
Ez nizanım günê m çîye?
Qet nasnakım dîyam kîye?

Dîya zarên xwe davêje,
Ew zef îblîs, yanê geje,
Evê zulmê gel, êl bêje,
Ez nizanım günê m çîye?
Qet nasnakım dîyam kîye?

Xal-xatîya rîyam birrîn,
Ez firotim, lê tu kirîn,
Ber vê zulmê êl digirîn,
Ez nizanım günê m çîye?
Qet nasnakım dîyam kîye?

Xezal bê kar kale-kalin,
Bilbil be gul nale-nalin,
Te nabînim ev çend salin.
Ez nizanım günê m çîye?
Qet nasnakım dîyam kîye?

Qewm-lêzim tew agadarin,
Der-dorê te qelp dil sarin,
Wana ruhê bavê m xarin,
Ez nizanım günê m çîye?
Qet nasnakım dîyam kîye?

Qadir Motî, ax mekşîne,
Daykê hara nele bîne.
Mîrê m jorda xwe dibîne,
Ez nizanım günê m çîye?
Qet nasnakım dîyam kîye?

Taleimê bəyaz rengi biçməsen,
Ya qara et, ya başqasin seçmə sən.
Bu ömrü bar ağacı etməsen,
Qazginen dibinden kökümü dünya.

Lazımsız bir ömür yaşatma mənə,
Şeytanın əliylə daş atma mənə,
Yalandan cütləyib şeş atma mənə,
Verginən doğrunun yekini dünya.

Payız istəmirəm, yay istəmirəm,
Qarışıq ömürdən pay istəmirəm,
Cəlliləm, özümə tay istəmirəm,
Götür üzərimdən hökümü dünya.

10.11.2013.

SƏNSİZ GÜLÜM

Ötən günüm, xoşbəxt anım, əzəlim,
Saf qoxulu, saf duyğulu, məzəlim,

EYNI TALELİ İKİ XALQ

Azərbaycan və Kürd xalqlarının taleyi bir-birindən fərqlənir. Bu iki xalqın həyatında baş vermiş hadisələr oxşardır. Kürd xalqı bir neçə yerə parçalandığı kimi, Azərbaycan xalqı da iki hissəyə bölünmüşdür. İran şahlarının irticaçı rejimleri hər iki xalqın insani hüquqlarını əllərindən almış, ədəbi irslərinə yabançı olmuş, ana dillərində məktəb açılmasına icazə verməmişlər. Ona görə də hər iki xalq öz insani hüquqlarını əldə etmək üçün ölüm-dirim mübarizəsi aparmış, bu yolda çoxlu qurbanlar vermişlər. Mühacirət, zindan, sürgün, dar ağacları, edam mürtəcelərin bu iki xalqa mərhəməti olmuşdur. Buna baxmayaraq, hər iki əzəbkeş xalq öz qanuni hüquqları uğrunda mübarizəni davam etdirmiş, çətin günlərdə bir-birlərinə arxalanmış və lazımı kömək göstərmişlər.

Azərbaycan və kürd xalqlarının əraziləri həmsərhəddir. Azərbaycanlıların müəyyən hissəsi Kürdüstan ərazisində, kürdlərin müəyyən hissəsi isə Azərbaycan ərazisində yaşayırlar. Azərbaycan və kürd xalqları dərin köklərə malik tarixi dostluğu keşməkeşli illərin sınağından keçərək möhkəmlənibdir. Azərbaycanlılarla kürdlərin az qala bütün əlamətləri – zahiri görünüşləri, dərslərinin rəngi, milli adət-ənənələri, nəhayət dinləri eyni olduğundan onları bir-birlərindən ayırmaq o qədər də asan deyil. Bu iki xalqı ancaq dillərə görə fərqləndirmək mümkündür. Burası da var ki, hər iki xalqın müəyyən hissəsi daim bir-birlərinin dilini öyrənir və bir-biri ilə çox vaxt ana dillərində ünsiyyət saxlayır. Bu sahədə kürdlər daha irəli getmişlər. Az kürd tapılar ki, Azərbaycan dilini bilməsin. Bu yaxınlıq və dostluq hər iki xalqın düşmənlərə qarşı apardıqları mübarizədə onlar üçün ilham mənbəyi və qələbə rəmzi olmuşdur.

Azərbaycanlılar və kürdlər 1945-46-cı illərdə İranda mürtəce şahlıq quruluşuna ağır zərbələr endirərək iqtisadiyyatə çatdı, öz milli hökumətini yaratdı. Xalqların arzu və istəklərinə uyğun islahatlar həyata keçirildi. Kürd dili Kürdüstanda, Azərbaycan dili Azərbaycanda dövlət dili elan edildi. Hər iki dildə məktəblər açıldı, dərslilər tərtib edildi, qəzet və jurnallar nəşrinə başlandı.

Həmin dövrdə Kürdüstan Milli hökuməti ilə Azərbaycan Milli hökuməti arasında dostluq və səmimi həmkarlıq qərarı bağlanmışdı.

DASTAN

Birêz xwendevan,
Bivin guhdervan.
Berî hemûyain,
Qalbikim ji wan.
Gelê dîrokzan,
Gişk bêhtir hozan,
Ev kirin dastan.
Mîna kilaman,

Ew bi te stran,
Pêsin "Şêx Senan",
Gawa bedewe,
Şêx yekî tewe.
"Memê û Eysê",
Bilind tê kivşê.
"Memê û Zîne",
Bû rewşa dinê.
Şa, "Ker û Kulik",
Paşê bûn şipûk.

7 maddədən ibarət olan həmin sənəd məxsusən aşağıdakıları nəzərdə tutuldu:

1. Hər iki milli hökumət arasında nümayəndələr mübadiləsi olsun.

2. Azərbaycanlı əhalinin müəyyən qisminin Kürdüstanda, kürdlərin müəyyən qismi isə Azərbaycanda dövlət idarəçiliyində iştirak etsinlər.

3. Hər iki millətin iqtisadi məsələlərinin müştərək həll edilməsi üçün vahid iqtisadi komissiya yaradılsın və onun qərarları hər iki milli hökumətin başçıların səyi ilə həyata keçirilsin.

4. Azərbaycan və Kürdüstan Milli hökumətləri arasında nizami əməkdaşlıq yaradılsın, lazım gələn vaxtlarda hər iki hökumətin nizami qüvvələri bir-birinə zəruri kömək göstərsinlər.

5. Tehran hökuməti ilə hər hansı bir müzakirəyə ehtiyac olsa, Azərbaycan və Kürdüstan Milli hökumətlərinin hər ikisinin mövqeyi nəzərə alınmalıdır.

6. Azərbaycan Milli hökuməti Azərbaycanda yaşayan kürdlərin, Kürdüstan Milli hökuməti isə Kürdüstanda yaşayan Azərbaycanlıların milli və mədəni tələbləri üçün lazımı şərait yaratmalıdır.

7. Azərbaycan və kürd xalqlarının tarixi dostluğunu və milli demokratik qardaşlığını pozmağa və ya ləkələməyə çalışanlar hər iki tərəfin iştirakı ilə cəzalandırılmalıdır. Bu qərardad Təbriz şəhərində Azərbaycan Milli Məclisinin binasında 1946-cı il may ayının 3-də Azərbaycan Milli hökumətinin başçısı S.C.Pişəvəri və Kürdüstan Milli hökumətin başçısı Qazi Məhəmməd tərəfindən imzalanmışdır. Qərardadın müzakirəsi və imzalanması mərasimində Azərbaycan Milli Məclisinin nümayəndələri ilə yanaşı Kürdüstan Demokratik Firqələrinin Mərkəzi Komitə üzvləri, dövlət xadimləri, habelə kürd tayfalarından bir neçəsinin başçısı iştirak etmişdir.

"Azərbaycan" ruznaməsi, Azərbaycan Demokratik Firqəsinin orqanı İkinci dövrə, №19, hicri 1325

"Leylê û Mecnûn",
Bi dil bûn argûn.
"Ferhad û Şirîn",
Dil wan bû birîn.
"Hemdîn û Şemdîn",
Herdu jî mirbûn.
Bira, tivdîrbûn.
O, "Hamê Mûsê"
Boy nav, namûsê,
Şrîtdarê asê.

Kela "Dim-dimê",
Dîroke timê.
"Xecê-Siyabend",
Girêdan peyvend,
Dastanin- çend-çend.
Boy gel dîroke,
Dilê xwe şake,
Tu boy me adî,
Zimanê kurdî.
Üsivê Feqî Evdile

Güldürəydin qəm saraltmış üzümü,
Sənsiz gülüm, itirmişəm özümü.

...Bir gün atan sevgimizi biləydi,
Sillə vurub, yenə mənə döyəydi,
Anan mənə bulaq üstə söyəydi,
Mən tapaydım dəyanəti, dözüümü,
Sənsiz gülüm, itirmişəm özümü.

Sən suclu deyilsən, günah mənimdi,
Bu mənim qədər, öz qismətimdi,
Sağalmaz yaramdı, bitməz qənimdi,
Gəl silginən gölə dönmüş gözümü,
Sənsiz gülüm, itirmişəm özümü.

Çəkdiklərim havaydı bəlkə də,
Günə çıxdın, mənə qaldım kölgədə.
Tənha qaldım doğma əldə, ölkədə,
Sirdaş seçdim qəlbə səbri, dözüümü,
Sənsiz gülüm, itirmişəm özümü...

**Tariyel
Cəlil**

GÖTÜR ÜZƏRİMDƏN HÖKÜMÜ DÜNYA

Dözümüm yox dərd üstünə dərd alam,
Qaldır sən üstümdən yükünü dünya.
Beş vermədin, istəmirəm dörd alam,
Yazginən alnıma ikini dünya.

İstəmirəm ortalarda sürünüm,
Dizə düşüm, yamaq kimi görünüm.
İstəyirəm bircə rəngə bürünüm,
Verginən rənglərin təkini dünya.

(Əvvəlî ötən sayımızda)

- C) 1. Roder - rodera me - roderên me.
2. Derî - derîyê me - derîyên me.
3. Pirtûk - pirtûka me - pirtûkên me.
4. Name - nameya me - nameyên me.
5. Bira - birayê min - birayên min.
6. Bajar - bajarê min - bajarên min
7. Xwîşk - xwîşka min - xwîşkên min
8. Rê -- rêya min -- rêyên min
Feraheng 1
1. gund(m,-ê)- kənd
2. bajar (m,-ê)- şəhər
3. name(f,-ya)- məktub
4. roder(f,-a)- pəncərə
5. derî(m,-yê)- qapı
6. pirtûk(f,-a) – kitab
7. pênûs (f-a)- qələm
8. rojname (f,-ya) – qəzet
9. xwîşk (f,-a)- bacı
10. bira(m,-yê)- qardaş
11. roj (f,-a) – gün
Çalışmalar
12. û – və
13. kê – kimin? kimə?
14. welat (m,-ê)- ölkə
15. na – xeyr
16. erê (= belê)- bəli
17. kî? – kim?
18. çi? – nə?
19. bar(m,-ê)- yük
20. rê (f,-ya)- yol
21. ferheng (f,-a)- lüğət
22. Bi Kurdî bi axifin – Kürdcə danışın

1. İsmi cinsinə fikir verin, ona əvvəl tək, sonra cəm sonluqlar əlavə edin.

1. Welatê me - welatên me
5. Roder wan — roderên wan
2. Bajar...we – bajar...we
6. Xwîşk...te – xwîşk...wan
3. Bira...min – bira...min
7. Rojname...me – rojname...me
4. Bar...me-bar...me 8
Pênûs...min-- Pênûs...min
2. Boş buraxılmış yerlərə müvafiq izafələr əlavə edin.

Rêya me, bar.. wan, welat... wan, roj... me, bira... te, xwîşk... min, rojname... me, pênûs... te, derî... min, roder... we.

3. Söz birləşmələrini tərcümə edin.

1. Mənim günüm- Roja min
2. Bizim şəhərimiz
3. Sənin qardaşın
4. Sizin bacını
5. Onların qapıları
6. Bizim pəncərələrimiz
7. Sizin kəndləriniz
8. Onların qələmləri
Bi kurdî bi axifin

“Erê” (bəli), “na” (xeyr) sözlərindən istifadə edib nümunəyə uyğun dialoqlar qurun.

A: Çi? – B: -Roder.
A: Rodera kê? Rodera me?

– B: Erê, rodera me.
A: Çi? – B: Derî?

A: Derîyê kê? Derîyê we?
– B: Na, derîyê wan...

Qrammatika: Sifət

Sifət (təyin rolunda) çawa?- necə? kîjan? - hansı? sualına cavab verir. Məs:

biçûk (balaca), sor(qırmızı).

Sifət isimlə söz birləşməsi əmələ gətirən zaman (mənsubiyyət əvəzliyi kimi) isimdən sonra işlənir və ism 1-ci dərşdə verilən şəkilçilər (izafələr) əlavə edilir. (Kişi cinsinə aid isimlərə “-ê (yê)”, qadın cinsinə aid isimlərə “-a(ya)”, cəm isimlərə “-ên(yên)” əlavə edilir).

İsim (k.c.tək) + ê(yê) + sifət
gund - gundê hên (qədim kənd)

İsim (q.c. tək) + a (ya) + sifət
sêv - sêva sor (qırmızı alma) İsim (cəm) + ên (yên)+ sifət
gundên hên (qədim kəndlər) sêvên sor(qırmızı almalar)

Roder(pəncərə)- rodera biçûk (balaca pəncərə) - roderên biçûk (balaca pəncərələr) Bajar(şəhər)- bajarê mezin (böyük şəhər) - bajarên mezin (böyük şəhərlər) Dar(ağac)- dara cawa? (Necə ağac?) - dara bilind (hündür ağac).

Darên cawa? (Necə ağaclar?) - darên bilind (hündür ağaclar).

Kolana çawa? (Necə küçə?) kolana tarî (Qaranlıq küçə).

Qeyd: Əksər təyinlər isimlə işlənən zaman ism bu sonluqlar əlavə edilir. Məs: Kîjan kolan? (Hansı küçə?) -Kolana li wir (Oradakı küçə). Kolanên li wir (buradakı küçələr)

Qeyd: Müasir Kürd dilində bəzən sonu “a” hərfi ilə bitən iki hecalı qadın cin- sinə aid olan isimlər istər əvəzlik, istərsə də sifətlə söz birləşməsi əmələ gətirən zaman ismin sonundakı “a” dəyişmir. Məs: çira - çira nû (çıraç), kişi cinsinə aid olan ismin sonundakı

16 . cînar (=cîran (m-ê,f,-a)- qonşu

Çalışmalar
17. paşê-sonra
18. lê paşê-sonra isə, bəs sonra

19. kar (m,-ê) - iş
20. çawa?-necə?
21. kîjan?-hansı?
22. li vir (li vira)- burada
23. li wir (li wira)-orada
24. sar- soyuq
25. ba (m,-yê)-külək
26. zava (m,-yê)- kûrəkən
27. ga(m,-yê) -öküz
28. baş- yaxşı
29. teng-dar
30. yanê-yoxsa
31. qenc- yaxşı

1. Mənsubiyyət əvəzlilərini mezin, sor, geş, giran,dûr, baş, tarî sifətləri ilə əvəz edin. Sonra həmin birləşmələri cəm formada yazın.

Pênûsa min- Pênûsa sor
Pênûsên min - Pênûsên sor

Bajarê te -
Bajarên -.....

Kolanên wan -
Kolanên -..... Karê wê -

Karên -.....
Cîranê me-
Cîranên-

Gundê we-
Gundên -.....
Welatê wan-.....
Welatên -

2. İsimlərə əvvəl tək, sonra cəm sonluqlarını əlavə edin. İsmi cinsinə fikir verin.

1. pirtûka li vir pirtûkên li wir
2. gundê li vir gund... li wir
3. pênus.....nûpênus... nu
4. roj... geş roj... geş
5. pênûs... li vir pênûs ... li wir.

6. ga... li vir ga... li wir.
7. welat... wan welat... wan

3. Birləşmələri tərcümə edin.
A) 1. Bizim ağacımız -Dara me bizim ağaclarımız - Darên me

2. Sizin küçəniz -----
sizin küçələriniz -----
3. Sənin evin -----
sənin evlərin -----
4. Mənim kitabım-----
mənim kitablarım -----
5. Onların şəhəri-----
onların şəhərləri -----
6. Bizim pəncərəmiz -----
bizim pəncərələrimiz -----
7. Onun qapısı -----
onun qapıları -----
B) 1. Qırmızı alma-sêva sor qırmızı almalar--sêvên sor

2. Necə küçə-----
necə küçələr -----
3. Oradakı yük -----
oradakı yüklər-----
4. Buradakı kənd -----
buradakı kəndlər-----
Bi kurdî bi axifin

Nümunəyə uyğun mümkün qədər çox dialoq qurun. A) A: Bajar B: Bajarê çawa?

A: Bajarê nû û bajarê mezin.

B) A: Gund.
B: Gundê çawa? Gundê nû?

A: Na, gundê hên û dûr.

Feraheng 2
1. nû--təzə, yeni
2. hên -- qədim
3. sêv(f,-a)--alma
4. keç(f,-a)--qız
5. mezin- böyük
6. dar(f,-a)-ağac
7. kolan(f,-a)--küçə
8. tarî- qaranlıq
9. giran-ağır
10. dûr-uzaq
11. bilind-hündür
12. nêzik -yaxın
13. sipî-ağ
14. reş-qara
15. biçûk- balaca

Gavek berbi Zimanê Kurdî KURD dilinə doğru bir addım

C) A: Sêv.
B: Sêv? Sêvên li wir? A: Erê, sêvên li wir...

Qrammatika: 1. Şəxs əvəzlilərli

2. Cümlə. “Büyün” (olmaq) feili.

1. Şəxs əvəzliləri. Şəxs əvəzlilərinin iki halı var: adlıq hal və obyekt halı.

Adlıq halda işlənən şəxs əvəzliləri kî? (kim?) sualına cavab verir.

tək cəm Ez- mən Em – biz
Tu- sən Hûn- siz
Ew- o Ewana- onlar

Obyekt halda olan əvəzlilər kê? sualına cavab verir və tərcümə zamanı müx- təlif hallara uyğun gəlir (mən, mənim, mənə, məni, sən, sənin, sənə, səni). tək cəm Min Me Te We Wi(Wê) Wana

Qeyd: Obyekt halda olan şəxs əvəzliləri mənsubiyyət əvəzliləri ilə eynidir

(Dərs 1).
2. Cümlə. İsmi xəbəri olan cümlə qurmaq üçün “Büyün” (olmaq) feilindən istifadə edilir. Bu zaman “Büyün” -feili indiki sadə zamanda şəxs sonluqları forma- zında xəbərin ad hissəsinə əlavə edilir .

A. Xəbərin ad hissəsi samitlə bitərsə, “büyün” feili aşağıdakı sonluqlar kimi sözə əlavə edilir və ayrı yazılır.

tək cəm Ez ...im (Mən... əm) E m
...in (Biz...ik)
Tu ...î (Sən...sən) H û n
...in (Siz...siniz)
Ew ...e (O...dir) Ewana
...in (Onlar...dirlər)

Karkar – (işçi) sözünün şəxslər üzrə dəyişməsi:

tək cəm Ez karkar im (Mən işçiyəm)
Em karkar in (Biz işçiyik)

Tu karkar î (Sən işçisən)
Hun karkar in (Siz işçisiniz)
Ew karkar e (O, işçidir) Ewana karkar in (Onlar işçidirlər)

B. Xəbərin ad hissəsi saitle bitərsə, onun sonuna aşağıdakı şəkilçilər əlavə edilir.

tək cəm Ez ...me (Mən ... əm) Em ...ne (Biz...ik)
Tu ...yî (Sən ...sən) H û n
...ne (Siz...siniz)
Ew ...ye (O ...dir) Ewana
...ne (Onlar...dirlər)
tək cəm Ez mamoste me (Mən müəlliməm) Em mamoste ne (Biz müəllimik)

Tu mamoste yî (Sən müəllim-sən) Hûn mamoste ne (Siz müəllimsiniz)

Ew mamoste ye (O, müəllimdir) Ewana mamoste ne (Onlar müəllimdirlər)

Belə cümlələrin inkarı iki üsulla düzəlir:

1. Şəxs əvəzliyindən sonra sözün əvvəlinə “ne” inkar hissəciyi əlavə edilir.

a) Samitlə bitən sözlər.
tək cəm Ez ne karkar in (Mən işçi deyiləm) Em ne karkar in (Biz işçi deyilik)

Tu ne karkar î (Sən işçi deyilsən) Hun ne karkar in (Siz işçi deyilsiniz) Ew ne karkar e (O, işçi deyil) Ewana ne karkar in (Onlar işçi deyillər)

b) Saitle bitən sözlər.
tək cəm Ez ne mamoste me Em ne mamoste ne (Mən müəllim deyiləm). (Biz müəllim deyilik). Tu ne mamoste yî Hûn ne mamoste ne (Sən müəllim deyilsən). (Siz müəllim deyilsiniz). Ew ne mamoste ye Ewana ne mamoste ne (O, müəllim deyil). (Onlar müəllim deyillər).

AZƏRBAYCAN TARİXİNDƏN SƏHİFƏLƏR QAFQAZDA ŞƏDDADİ KÜRD DÖVLƏTİ

Azərbaycan tarixən çox millətli ölkə kimi tanınmışdır. Əlverişli coğrafi mövqeyə malik olan Azərbaycanda müxtəlif etnik mənşəyə malik olan xalqlar əsrlər boyu birlikdə yaşayaraq müasir Azərbaycan xalqının formalaşmasında yaxından iştirak etmişlər Antik Yunan Roma müəllifləri-Miletli Hekatey, Lampsaklı Xaron, Lidiyalı Ksanf, Herodot, Knidli Ktesi, Ksenofont, Strabon, Tit Livi və s. Azərbaycanda yaşayan müxtəlif tayfalarından bəhs etmişlər. Məşhur yunan coğrafiyaçısı Strabon (e. ə. 63-b. e. 23-cü illər) Albaniyada (müasir Azərbaycan Respublikası) yaşayan 26 tayfanın adını çəkir. Pəhləvi, erməni, ərəb, fars, Suriya mənbələri Azərbaycanda yaşayan müxtəlif dillərdə danışan xalqlar barədə məlumat verir. Ərəb müəllifi İbn Hövqəl Qabq (Qafqaz) dağlarında 360 dildə danışıldığını göstərir. Digər məşhur ərəb səyyah-coğrafiyaşünası və tarixçisi əl-Məsudin yazdığına görə Qafqazda hər birinin öz hökmdarı və başqalarının anlamadığı dili olan 72 xalq yaşayır.

İrandilli xalq olan kürdlər Azərbaycanın aborigen sakinləri olub qədim dövrlərdən müasir Azərbaycan və Ermənistan ərazilərində yaşamışlar. Mənbələrdə kürdlər müxtəlif adlarla yad edilmişdir. Məsələn, erməni mənbələrində kürdlər daha çox marlar (midyalılar) adlanır. Sasanilərin hakimiyyəti dövründə (III-VII əsrlər) kürdlər regionun əsas etnik ünsürlərindən biriydi. Təsədüfi deyil ki, ərəb mənbələri Şirvan və hətda Dərbənddə də kürd məskənlərinin olmasından bəhs edirlər. Ərəb işğalı prosesində ərəblərlə azərbaycanlılar arasında bağlanan müqavilədə Balasakan və Savalan kürdlərinin adlarının çəkilməsi kürdlərin yadillərə qarşı mübarizəsini və əsas etnik qüvvələrdən biri olmasını göstərir. Təsədüfi deyil ki, Ərəb xilafətinin parçalanması nəticəsində yaranan feodal dövlətlərinin əksəriyyətində hakim sülalələr kürd mənşəli tayfalar olmuşlar. Hətta türk mənşəli Sacilər dövlətinin (889-941-ci illər) sonuncu hökmdarı Deysəm ibn İbrahim ibn Şadluyə mənşəcə kürd olmuşdur. Belə tanınmış kürd sülalələrindən biri də Azərbaycanın və bir sıra qonşu ölkələrin hərbi siyasi tarixində fəal rol oynamış Şəddadilər sülaləsidir. Bu sülalə X əsrin ortalarından XII əsrin sonunadək Cənubi Qafqazın Gəncə, Arran-Naxçıvan, Dvin və Ani emirliklərində hakimiyyət başında olmuşlar. Görkəmli Azərbaycan tarixçisi, t. e. d. professor M. X. Şərifli 1978-ci ildə nəşr olunmuş "IX əsrin ikinci yarısı- XI əsrlərdə Azərbaycan feodal dövlətləri" monoqrafiyasında Şəddadilər dövləti haqqında qiymətli məlumatlar verir. Üstündən xeyli vaxt keçməsinə baxmayaraq ilkin mənbələr əsasında yazılmış bu əsər öz əhəmiyyətini ini də saxlayıb. Bu sayımızdan başlayaraq bu əsərin Şəddadilər dövlətindən bəhs edən hissəsini bəzi dəyişiklik və əlavələrlə diqqətinizə çatdıracağıq.

Gəncə Şəddadilər dövləti X

əsrin II yarısında əmələ gəlmişdir. Bu dövlətin ərazisi əsas etibarilə şimalda Kür çayı, cənubda Araz çayı, şərqdə Beyləqan nahiyəsi, qərbdə Xunan qalasına (Al-Istakhr). Kitab Masalik al-Mamalik, ed. de Goeje, BGA, t. I Lugd. Batav, 1870, səh. 193) qədər uzanan Arran torpaqlarını əhatə etmişdir. Məlum olduğu kimi, Arran vilayətinin ərazisi ayrı-ayrı dövrlərdə öz sərhədlərini dəyişmişdir. İstəxi Arran vilayətindən bəhs edərkən göstərir ki, Arranın sərhədi Dərbənddən Tiflisə və Araz çayı yaxınlığında Naxçıvan adlanan yere qədər çatır (Yenə orada, səh. 190). İbn Hövqəl Bərdə haqqında bəhs

etdiyi zaman onu Ümmür-Ran, yeni Arranın anası hesab edir. (İbn Haukal. Liber imaginis terrae. ed. J. H. Kramers. Lugd. Batav 1939, səh. 337) o göstərir ki, Arranda Bərdə, əl-Bab (Dərbənd) və Tiflisdən böyük şəhər yoxdur. Beyləqan, Varsan, Bərdic, Bərzənc, Şamaxıya, Şirvan, Laican, Şabran, Qəbələ, Şəki, Cənzə (Gəncə), Şəmkür və Xunan isə kiçik vilayətlərdir; şəhərləri gözəl, eyni böyüklükdə və məhsuldar, yararlı təsərrüfat sahələrinə malikdir. (Yenə orada, səh. 342). Müqəddəsi "Əhsən et -təkasim fi-mərifət əl-əkalim" əsərində yazır ki, Arrana gəldikdə o dəniz ilə Araz çayı arasında yarımada şəklində olub bütün vilayətin təqribən üçdə birini təşkil edir. Məlik çayı vilayəti ortadan bölür, onun paytaxtı Bərdədir. (Descriptio imperii moslemici auctore, ed. M. J. de Goeje, Lugd. Batav, BGA, t. III, 1872. Səh. 373)

Arran ölkəsi və buradakı şəhərlər haqqında Yaqut Həməvi belə yazır: "Arran ərəb adı deyildir, bu geniş ölkədir və çoxlu şəhərləri vardır. Xalq dilində Gəncə deyilən Cənzə, Bərdə, Şəmkür və Beyləqan onun şəhərlərindəndir".

Münəccimbaşının "Cami əddüvəl" əsərinin "Şəddadilər" fəslindən görüldüyü kimi, çox məşhur olan Arran ölkəsi qərbdən, cənubdan və şərqdən Azərbaycanla şimaldan isə Qafqaz dağları ilə həmsərhəddir. Naxçıvan, Gəncə, Dərbənd, Beyləqan, Şəmkür, Tiflis, hətta Şirvan da Arran şəhərlərindən sayılmışdır. (V. Minorski. Studies in Caucasian history, London, 1953. (Bundan sonra V. Minorski. Şəddadilər), səh. 6-8, 188)

Kəsrevi Təbrizi arranlıları İran dillərinin birində danışan iranlıların bir qismi kimi göstərməyə çalışaraq onları VI əsrin axırlarında

buraya köçüb gəlmiş Mehranilərle əlaqələndirmişdir. (Kəsrevi Təbrizi. Şəhriyarani -romnan, II cild, Tehran 1928, səh. 3). Şəddadilərin hakimiyyəti dövründə Arranın ən görkəmli şəhəri Gəncə idi. Onların hakimiyyəti Gəncədə təşəkkül etmiş və beləliklə Gəncə şəhəri Şəddadilər dövlətinin paytaxtı olmuşdu.

Şəddadilər ilk dəfə Dəbil (Dvin) ətrafında yaşamış 340 (951)-ci ildən Şəddadi Məhəmməd Dəbildə rəsmi olaraq hakimiyyət başına keçmişdir. Onun övladları isə 356 (966/7)-ci ildən sonra Gəncəyə gəlmişlər. 360 (970/1)-ci ildən burada hakimiyyəti ələ alaraq

hakimi ilə müharibə zamanı əsir düşərək Səmirəm qalasında dörd ilə qədr. yəni 337-341 (948-953)-ci illərdə həbsdə saxlanmışdı. Bu zaman Azərbaycan dövlətində qayda pozulmuş və hər bir vilayətdə feodal hakimlər baş qaldırmışdı (V. Minorski. Şəddadilər, səh. 3). Hətta Mərzubanın övladları onun həbs etdiyi sabiq Azərbaycan hakimi Deysəm ibn İbrahimi (Sacilər dövlətinin sonuncu hökmdarı (932-941) Deysəm ibn İbrahim ibn Şadluyə əl Kürdi-N. H.) həbsdən azad etmişdilər. Deysəm Azərbaycanda gəzərək özünə tərəfdarlar axtarırdı. Bu zaman müstəqil olmağa çalışan feodallardan biri də Məhəmməd ibn Şəddad ibn Qurtəq idi (Yenə orada.). Məhəmməd ibn Şəddad firsətdən istifadə edərək Salarilər dövlətinə tabe olan Dəbil şəhərini tutaraq hakimiyyətini möhkəmlətməyə başlamışdı. Məhəmməd Dəbil şəhərini və əhalisini düşmənin hücum və basqınlarından mühafizə etməyi öz öhtəsinə götürərək əhaliyə bir sıra bir sıra vədlərdə vermişdi. (Yenə orada) Erməni müəllifi Vardan (1271-ci ildə ölmüşdür) şəddadilərin mənşəyi və Gəncəyə gəlmələri haqqında çox qəribə bir məlumat verir. O yazır: "Həmin günlərdə Parisos nahiyəsinə (Dağlıq Qarabağ vilayətindədir) şanlı knyaz Qriqorinin (Magistros) yanına İrandan üç oğlu ilə bərabər Mam adlı bir qadın gəldi. Oğullar öz anasını knyaza girov verdi, Şotk

Azərbaycanda yeni bir feodal dövləti yaratmağa müvəffəq olurlar. (Səhayif əl -əxbar, səh. 507). Şəddadilərin ilk dövlət başçısı Dəbildə hakimiyyəti öz əlinə alan Məhəmməd ibn Şəddadın fəaliyyəti haqqında bəzi məlumat verməyi faydalı hesab edirik. Qeyd etmək lazımdır ki, Dəbildə müvəqqəti də olsa hakimiyyəti öz əlinə alan Məhəmməd ibn Şəddadın mənşə etibarilə kürd olduğunu istifadə etdiyimiz bütün ilk mənbələr təsdiq edir. Münəccimbaşı "Cami əddüvəl" əsərinin "Şəddadilər" fəslinin ilk sətirlərinə başladığı zaman onların kürd olduğunu təsdiq edir (Münəccimbaşı. Şəddadilər fəsl, səh. 1). İbn əl-Əsir Şəddadi Fəzlunun xəzərlər üzərinə hücum etməsiylə əlaqədar onu "Fəzlun əl-Kürdi" adlandırır (İbn əl-Əsir. Tarix əl-Kamil, VII-XI. Misir, hicri 1290. səh. 171). Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, İbn əl-Əsir Vəhsudan və Məmlanın mənsub olduğu rəvvadilər tayfasının da kürd olduğunu göstərir. Kəsrevi Təbrizi bu fikrin düzgün olmadığını qeyd edərək şəddadilərlə rəvvadilərin qohum olmadığını, şəddadilərin yerli olduğunu, lakin rəvvadilərin mənşə etibarilə ərəb olduğunu göstərir (Kəsrevi Təbrizi. Gösrənilən əsəri III cild, səh. 7). Bunu da qeyd etmək lazımdır ki, İbn Xəlliqa Dvin şəhəri ətrafındakı kürdləri rəvvadi adlandırır (İbn Xəlliqa. Kitabə vəfiyatül əyan və ənbəüz zəman. Təbriz, hicri 1257). Kəsrevi isə bu rəvvadilər sözünün təşdidisiz yazıldığını və kürd şəddadilərin bunlardan olduğunu göstərir (Kəsrevi Təbrizi Gösrənilən əsəri, səh. 7).

Gəncə Şəddadilər dövləti Salarilərin Azərbaycanda hakimiyyət sürdükləri dövrdə əmələ gəlmişdir. Münəccimbaşının məlumatına görə Azərbaycan Salarilər dövlətinin başçısı Mərzuban 337(948/9)-ci ildə Rey

hakimi ilə müharibə zamanı əsir düşərək Səmirəm qalasında dörd ilə qədr. yəni 337-341 (948-953)-ci illərdə həbsdə saxlanmışdı. Bu zaman Azərbaycan dövlətində qayda pozulmuş və hər bir vilayətdə feodal hakimlər baş qaldırmışdı (V. Minorski. Şəddadilər, səh. 3). Hətta Mərzubanın övladları onun həbs etdiyi sabiq Azərbaycan hakimi Deysəm ibn İbrahimi (Sacilər dövlətinin sonuncu hökmdarı (932-941) Deysəm ibn İbrahim ibn Şadluyə əl Kürdi-N. H.) həbsdən azad etmişdilər. Deysəm Azərbaycanda gəzərək özünə tərəfdarlar axtarırdı. Bu zaman müstəqil olmağa çalışan feodallardan biri də Məhəmməd ibn Şəddad ibn Qurtəq idi (Yenə orada.). Məhəmməd ibn Şəddad firsətdən istifadə edərək Salarilər dövlətinə tabe olan Dəbil şəhərini tutaraq hakimiyyətini möhkəmlətməyə başlamışdı. Məhəmməd Dəbil şəhərini və əhalisini düşmənin hücum və basqınlarından mühafizə etməyi öz öhtəsinə götürərək əhaliyə bir sıra bir sıra vədlərdə vermişdi. (Yenə orada) Erməni müəllifi Vardan (1271-ci ildə ölmüşdür) şəddadilərin mənşəyi və Gəncəyə gəlmələri haqqında çox qəribə bir məlumat verir. O yazır: "Həmin günlərdə Parisos nahiyəsinə (Dağlıq Qarabağ vilayətindədir) şanlı knyaz Qriqorinin (Magistros) yanına İrandan üç oğlu ilə bərabər Mam adlı bir qadın gəldi. Oğullar öz anasını knyaza girov verdi, Şotk

və Şamiram (Vasपुरakan vilayətində) qalalarını aldılar". (Vardan. Vseobşaya istoriya, Moskva 1861, səh. 125). Vardan bununla 1044-cü il hadisələri ilə əlaqədar olaraq şəddadilərin Gəncəyə gəlməsi və Fəzlun haqqında bəzi məlumat vermişdir. Vardanın "Mam adlı bir qadın üç oğlu ilə İrandan Qriqor Magistrosun yanına Parisos nahiyəsinə gəldi"-deyə yazdığı bu qəribə məlumata başqa mənbələrdə təsadüf edilmir. Yuxarıda qeyd edildiyi kimi Şəddadi Məhəmməd öz oğulları ilə Dvin ətrafına gəlmiş-

di. Bunu da qeyd etmək lazımdır ki, o zaman Rəvvadi Məhəmmədin "Məmlan" adlandığı məlumdur. Lakin Vardan Məhəmməd adlı kişinin nə üçün "Mam" adlı qadınla qarışıq saldığı aydın deyildir. Bütün bunlarla bərabər Vardanın əsərində adların, tarix və sairənin

səhv olmasına baxmayaraq onun şəddadilər haqqındakı yazılarında qiymətli tarixi məlumat vardır.

Məhəmmədin Dəbildəki hərəkətləri Azərbaycan hakimi Mərzubanın oğlu İbrahime yetişdi. Mərzuban Səmirəmdə həbsdə olduğu zaman Azərbaycanı oğlu İbrahim idarə edirdi. Məhəmməd ibn Şəddadın Dəbili tutduğunu eşidərək İbrahim atasını vassalı Deymus (Veyzur) hakiminə məktub yazaraq Dəbili mühasirə edib Məhəmmədi oradan qovmasını tapşırırdı. Deymus hakimi də qoşun toplayaraq Məhəmməd ibn Şəddadın üzərinə getdi. Məhəmməd isə əhalinin qüvvəsi ilə düşməne şiddətli müqavimət göstərdi. Araz çayı sahilində baş verən vuruşmada Məhəmməd qələbə çaldı, Deymus hakiminin qoşunları qaçaraq yaxın meşələrdə gizləndilər. Bu hadisədən sonra Məhəmməd özünü və ailəsini müdafiə etmək üçün Təll həsli adlı qala tikdirdi. Məhəmmədin qələbə çalması xəbəri Ərdəbilə çatdıqda İbrahim Dəbilə hücum etmək üçün qoşun toplamağa başladı. O, kürd və deyləmlilərdən böyük bir ordu toplayaraq Məhəmmədin üstünə göndərdi. İbrahimin piyada və süvarilərdən ibarət olan qoşunları Dəbil darvazalarına çatdıqda Məhəmməd onları qarşıladı və birinci hücumlarını dəf etdi. Lakin bundan sonra döyüş dahada şiddətləndi. Dəbil əhalisi buna dözə bilmədiyi üçün Məhəmməddən aralandı. Döyüş meydanında yalnız öz adamları ilə qalan Məhəmməd ibn Şəddad da məcbur olaraq geri çəkilib öz qalasına sığındı və sonradan adamları ilə bərabər Ermənistan getdi. Bundan sonra Dəbil əhalisi Məhəmmədin yanına hörmətli şəxslər göndərərək qayıtmasını xahiş edərək, bir daha ona xəyanət etməyəcəklərini vəd etdilər. (V. Minorski. Şəddadilər, səh. 9). Başqa bir fikrə görə Məhəmməd Dəbil ətrafındakı döyüşdən sonra Ərzuruma getmişdi. Lakin V. Minorskinin rəyine görə bu zaman Məhəmməd Vasपुरakandan uzaq getməmişdir. O eyləmlilərin təzyiqi nəticəsində Araz çayını cənuba doğru keçərək Vasपुरakana getmişdi. (Yenə orada, səh. 37). Məhəmməd dəbililərin xahişini qəbul edərək Dəbilə qayıtmış və burada hakimiyyəti yenidən əlinə almışdı.

(ardı var)

Səhifəni hazırladı: Namiq Həsənov

Adil Cefakes

Ay qağa

Əlim boşa keçir hara uzatsam,
Yoxdur bir turalğam, tutam ay qağa.
Dünyanın tavanı çöküb başıma,
Mənə darlıq edir bu dam, ay qağa.

Dərdin oyununda birinci turam,
Məni qoymadılar kənarda duram.
Yoxdur başqa çarəm, daha məcburam,
Çeynəyib hirsimi udam, ay qağa.

Düzlənib alnımda qırıqlar lək-lək,
Götür kameranı bu halımı çək.
Adiləm, hey məni yalayır ittək,
Acıxmış həsrətə qutam, ay qağa.

Bakir Cebrayilov

Görən zaman

Gül qoxusu bihuş edər,
Sevə-sevə, dərən zaman.
Əsil şair, təbə gələr,
Gözəlləri görən zaman.

Ay incə bel, nazik bədən!
Kefin yoxdur, bilməm nədən,
Züflərini, aç yenidən,
Mən də baxım, hörən zaman.

Əkən əkər, biçən biçər,
Gələn gələr, köçən köçər,

Çox deyilib, karvan keçər,
İt boylanıb, hürən zaman.

Bakir sənsiz, güc alarımı?
Arxasız heç, ucalarımı?
Adam da gör qocalarımı?
Xoş ömür-gün, sürən zaman.

Deyil

Həyatı düşünən, yaxşılıq əkər,
İstər naib olsun, istərsə nökər,
Deyirlər hər oğul, dayıya çəkər,
Əgər bivec çıxsın, dayıdan deyil.

Gəl salma özünü, dağa, dərəyə,
Tanrıdan verilir, bir pay hərəyə,
Sevginin odundan, yanan ürəyə,
Nə qədər su səpsən, soyudan deyil.

Qumara, içkiyə, meylini salan,
Daima and içər, danışar yalan,
Oğurluq eyləyən, narkaman olan,
Heç zaman, o yoldan, qayıdan deyil.

Ay Bakir, bildinmi, nədən yazmışın?
Hələ nabelədsən, yəqin azmışın,
Düşünmə quyunu, dayaz qazmışın,
Suyun qurumağı, quyudan deyil.

Əli Əkbəroğlu

Salam dostlar hər vaxtınız xeyir bu
günlərdə sayca üçüncü kitabım olan
"Könlümə qonşu dünya"adlı kitabım işıq
üzü görüb.Əməyi olan hər kəsə
təşəkkürümü bildirməklə sevincimi sizlə
bölüşürəm.

ÖMÜRÜMƏ

Bahar tərəvəti, yaz ətirisən,
Bu payız ömrümə xəzan ömrümə.
Məndən gələcəyə səssən, səmirsən,
Dərdim vərəqlərə yazan ömrümə.

Hissimsən, duyğumsan, ruhu sanırsan,
Ruhumdan süzülən gövhər- kanımsan,
Məndən nişan qalan xanimanımsan,
Bu şair ömrümə, ozan ömrümə.

Bu fani dünyaya hay- harayımsan,
Acılı-şirinli ömür payımsan,
Sözle zinetlənən eşq sarayımsan,
Xəyallar, yuxular yozan ömrümə.

Ömürün altmışına yaraşlıq oldun,
Dərdlə savaşıma barışlıq oldun,
Əlinin yoluna gur işıq oldun,
Qüssəli qoynunda azan ömrümə.

Əli Əkbəroğlu

KİM OXUYAR, KİM?

Görüb duyduğumu qəlbə yazıram,
Bu seyri-gülşəni kim qoxuyar,
kim? Qırx sirlə otağın qifilin açıb
Bu gövhəri-kanı kim oxuyar, kim?

Bir otaq boşdursa dönülməz geri,
Qırxıncı otaqda tanrı sirləri,
Çəkib dəryalardan ləli, gövhəri,
Bu hikmət nişanı kim oxuyar, kim?

Dalsan məkanına topla, dər inci,
Əli, öz dünyana, sözdən çək inci,
Deyərmə hikməti səpən əkinçi1,
Bu dürrü-əfşanı kim oxuyar, kim?

MƏNƏM

Səyyaham, qonağam,
yol yolçusuyam,
Seyr edib dünyanı yollanan mənəm.
Ömür yollarının kor yolçusuyam,
İçində ümmanlar sellənən mənəm.

Sehrtək doğuldum cahana əzəl,
Böyüdü, zənn etdim,
dünya nə gözəl,
Ömrü viran etdim, günləri xəzəl,
Ayları, illəri talanan mənəm.

Eşqim nadanlara tuş oldu, getdi,
Nəyə cəfa çəkdim boş oldu, getdi,

Kimə ürək verdim, daş oldu, getdi,
Vəfasız əhdinə aldanan mənəm.

Bölündüm özümdə, cəm olammadım,
Əqidəmdə kəsir-kəm olammadım,
Kəder güc elədi, şən olammadım,
Dərdi dərd üstünə qalanan mənəm.

Sevdim sevənlərin başı olmadım,
Bu vətən evinin daşı olmadım,
Əli Əkbəroğlu, naşı olmadım!
Arif eyhamından allanan mənəm.

ÜRƏYİM

Daha sığal götürməyir yarası,
Sızıldayır söz dəyəndə ürəyim.
Aram olmur bulunmayıb çarası,
İnildəyir "döz" deyəndə ürəyim.
Qulaq asırmı ağlın, başın sözüne,
Ağrıları neştər olur özünə,
Özü yanır qorun-qorun közüne,
Alovlanır "köz" deyəndə ürəyim.

Nələr çəkdi nankor, nadan əlindən,
Zəhər daddı hərcağının dilindən,
Çıxa bilmir göz yaşının selindən,
Ümman gəzir "üz" deyəndə ürəyim.

Əkbəroğlu, mükafatın qəhərmiş,
Zülmün, cəfan əfsanəymiş, hədərmiş,
İndi bildim hər şey gəldi-gedərmiş,
Ta yorulmur, yaz deyəndə ürəyim.

KEÇİB

Yaralar almısan mənim üzümdən,
Ey könül, sızlayıb yanmaqdan keçib.
Heyif ki səhvimi gec anlamışam,
Təzədən anlayıb, qanmaqdan keçib.

Rəhmim yağdı imiş mənim özümə,
Xeyirxah ürəyim durdu üzümə,
Yüz peşiman olub döysəm dizimə,
Nələrsə düzələr, sanmaqdan keçib.

Nazını çox çəkdim nadan olanın,
Ömür bostanıma talan salanın,
Yaşaya bilsəydim yerdə qalının,
Keçən ömrü, ömür sanmaqdan keçib.

Əli, itirmisən, of nələr-nələr,
Puç oldu ömürdən düşən ilmələr,
Turş çıxıb əkdüyüm bütün meyvələr,
Daha gizlətməkdən, danmaqdan keçib.

MÜXTƏLİF

Nədən yazasan ki, hamı oxuya,
Ürəklər müxtəlif, duyğu müxtəlif.
Gördünmü gülüstan eyni qoxuya?
Çiçəklər müxtəlif, qoxu müxtəlif.

Gələn gedəcəkdir, bu bir həqiqət,
Necə köçəcəkdir, bilinməz fəqət,
Tanrı qarşısında verər şəhadət,
Günahlar müxtəlif qorxu müxtəlif.

Tək Allah sevgisi olsa insanda,
Hər kəsə məhəbbət bəslər cahanda,
Sevirəm söyləyir canı yananda,
Sevgi müxtəlifdi, qayğı müxtəlif.

İGİDLƏRİM

Ruhunuza baş əyirəm,
Haqdan rəhmət diləyirəm,
Sizinlə fəxr eləyirəm,
Şəhid olan igidlərim!

Bu tarixi siz yazdınız,
Vətən adın ucaldınız,
İlk andınız, son andınız,
Vətən olan, igidlərim!

Yurdu alıb verdiz bizə,
Biz heyranıq əzminizə.
Borcluyuq hər birinizə,
Qazi olan igidlərim!

Rəhbər mətin, ordu mətin,
Amalsız bu millətin,
Düşməni duruş gələr çətin,
Qisas alan igidlərim!

Qələbədən-qələbəyə,
Yağı düşsün vələyəyə,
Saxlamayın gələcəyə,
Zəfər çalın, igidlərim!

QALMAYIB

Dözdüm illəri birtəhər,
Döz demə, dözümlü qalmayıb.
Yollar tələ, keçəmmirəm,
Görüşünə üz qalmayıb.

Ömür keçdi talanlarda,
Olmayıbmış olanlar da,
Yuyulub, itib yollar da,
Cığırlarda iz qalmayıb.

Gedib çatsam yaylaqlara,
Abu-kövsər bulaqlara,
Zirvələrdə qalan qara,
Yetişməyə diz qalmayıb.

Qocalmışam, gənclik ötüb,
Ömrün ahil yaşı yetib,
Gözlərimin nuru itib,
Seyr etməyə göz qalmayıb.

Əli, dağlar qüdrətindən,
Söhbət açıb cənnətindən,
Elə yazıb həsrətindən,
Vüsalına söz qalmayıb.

TƏLƏSİR

Həsrətindən sızıldayan ürəyim,
Vüsalına qovuşmağa tələsir.
Ürəyimdə, gözlərimdə yurd salan,
Arzularım çin olmağa tələsir.

Uzun oldu ayrılığın bu ömrü,
Yurd nisgili talan etdi bu ömrü,
Tez çatdırım yerdə qalan bu ömrü,
O dağlarda yaşamağa tələsir.

Gəncliyimi güllərinə bükdüyüm,
Dağlarında kəlik kimi səkdiyim,
Dolayıdan, yoxuşundan keçdiyim,
Yollarında yorulmağa tələsir.

Əkbəroğlu o günlərdən diləkli,
Dönəcəkdə öz yurduna ürəkli,
Yaxşı dostla gen süfrəli, çörəkli,
Bulaq üstə cəm olmağa tələsir.

Mesur Barzani: 'Bağdat hükümeti sorumluluklarını yerine getirmeli'

Başbakan Mesur Barzani, Kürdistan Bölgesi'nin maaş konusunda üzerine düşen tüm yükümlülüklerini yerine getirdiğini, Irak'ın da bu konuda sorumluluklarını yerine getirmesi gerektiğini söyledi. Mesur Barzani, Siyade (Egemenlik) Koalisyonu Başkanı Hamis Hancer ile yaptığı görüşmenin ardından basın mensuplarına konuştu.

Başbakan Barzani, petrol ihracatının yeniden başlamasına yönelik görüşmelerle ilgili "Önümüzdeki hafta Bağdat'ta petrol ihracatı konusunu görüşmek üzere bir toplantı yapılacak." açıklamasında bulundu. Kürdistan Bölgesi'nin maaş konusunda üzerine düşen tüm yükümlülüklerini yerine getirdiğini, Irak'ın da bu konuda sorumluluklarını yerine getirmesi gerektiğini belirten Mesur Barzani, "Bağdat'ın maaş meselesini siyasi meselelere karıştırmaması için her türlü çabayı gösterdik." dedi. Irak'taki siyasi partilerle yaptığı görüşmelerin verimli geçtiğini söyleyen Mesur Barzani, "Görüştüğümüz yetkililer sorunların çözümüne desteklerini yineledi. Mevcut sorunların çözümü için iyi mekanizmalar oluşturuldu." ifadelerini kullandı.

Başbakan Barzani, petrol ihracatının yeniden başlamasına yönelik görüşmelerle ilgili "Önümüzdeki hafta Bağdat'ta petrol ihracatı konusunu görüşmek üzere bir toplantı yapılacak." açıklamasında bulundu. Kürdistan Bölgesi'nin maaş konusunda üzerine düşen tüm yükümlülüklerini yerine getirdiğini, Irak'ın da bu konuda sorumluluklarını yerine getirmesi gerektiğini belirten Mesur Barzani, "Bağdat'ın maaş meselesini siyasi meselelere karıştırmaması için her türlü çabayı gösterdik." dedi. Irak'taki siyasi partilerle yaptığı görüşmelerin verimli geçtiğini söyleyen Mesur Barzani, "Görüştüğümüz yetkililer sorunların çözümüne desteklerini yineledi. Mevcut sorunların çözümü için iyi mekanizmalar oluşturuldu." ifadelerini kullandı.

Erbil'den Bağdat'a yanıt: Hazırız

Kürdistan Bölgesi Doğal Kaynaklar Bakanlığı, petrol ihracatı sorununu çözmek için gelecek hafta Bağdat'ı ziyaret etmeye hazır olduğunu duyurdu.

Kürdistan Bölgesi Doğal Kaynaklar Bakanlığı, petrol ihracatı sorununu çözmek için gelecek hafta Bağdat'ı ziyaret etmeye hazır olduğunu duyurdu.

Kürdistan Doğal Kaynaklar Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada, "Irak Petrol Bakanlığı'nın petrol ihracatı sorununun çözümü için acil toplantı yapılması yönündeki yazısına ilişkin biz de Doğal Kaynaklar Bakanlığı olarak sorunun bir an önce çözülmesinden ve petrolün dünya limanlarından ihraç edilmesinden yanayız." ifadesi kullanıldı.

Açıklamada, "Bu amaçla Bağdat'ı birkaç kez ziyaret ettik, maliye komisyonu başkanı ve üç petrol, planlama ve maliye bakanlığına bağlı federal hükümet komisyonu ile görüştük ve tutanaklar imzalandı" denildi.

Kürdistan Doğal Kaynaklar Bakanlığı'nın açıklamasında ayrıca, "Komisyon en son 19 ve 20 Mayıs'ta Doğal Kaynaklar Bakanlığı temsilcilerinin katılımıyla toplandı, şimdi komisyon toplantısının sonuçlarını bekliyoruz ve bu konuyu çözmek için önümüzdeki hafta Bağdat'ı ziyaret etmeye hazırız." ifadesi kullanıldı.

Irak Petrol Bakanlığı, Kürdistan Bölgesi'ne petrol ihracatının yeniden başlatılması yönünde toplantı düzenlenmesine ilişkin çağrıda bulundu.

Bakanlıktan yapılan açıklamada, "Kürdistan Bölgesi Doğal Kaynaklar Bakanlığı'nı ve Kürdistan Bölgesi'nde petrol üreten uluslararası şirketleri acil toplantı için Bağdat'a çağırıyoruz." denildi.

Kürtlerin ataları Med'ler (Harvard Üniversitesi Ders Kitabından)

Med Federasyonu (İmparatorluğu) (M.Ö. 727-549) Bu Kürt devleti M.Ö. 727 'lerde kuruldu. Bu Kürt devleti kurulduğunda Kürdistan'da Hint-Avrupa dillerini konuşan çokça kavim vardı. Mitanni Kürtleri ve Hititler bunların örnekleridir. Kroneli Musa ve Herodottan alınan bilgilere göre Medler devlet başkanlarını seçimle belirlerdi. Bütün kaynaklardan elde edilen ortak sonuca göre Med devletinin ilk kralı Diyakou (Deiokes) 'dur. M.Ö. 727-675 yıllarında yönetime gelmişti. Assur Araplarının ardı arkası kesilmeyen saldırılarına karşı bütün Kürdistan halkını birleştirme kampanyasına girişti. Telaşa kapılan Araplar onu yok etmeyi başardılar.

Onun Halefi olan Kürt kral Phraortes (Khashathrita) M.Ö. 624 yılında yönetime geldi ve o da Kürtleri Araplara karşı birleştirme kampanyasına girişince Araplar tarafından M.Ö. 653 'te öldürüldü.

En sonunda Arapları yenip Kürdistanı birleştiren Kürt kral Keyaksares (Huvvakhshathrita) M.Ö. 624'te yönetime geldi. Ve 39 yıl kral Med kralı olarak kaldı. Kürtler M.Ö. 625 yılında Kerkükü Araplardan geri aldı. Ardından Araplara destek veren Mani devletini yıktılar. 614 yılında Hewler'i (Erbil) alan Kürdistan ulusu Assur Araplarının başkenti Ninovaya dayanır. M.Ö 612 yılına gelindiğinde Ninova alınmış ve Arapların Assur devleti tarihe karıştı. Tevrat'ta (ve dahi İncilin ilk ahidinde) denilir ki, Elkoşit Nahum adlı bir peygamber Assurluların (Arapların) Kürtlere yenileceği haberini veren korkunç bir kehanette bulunur. Ve o peygamber övülür...

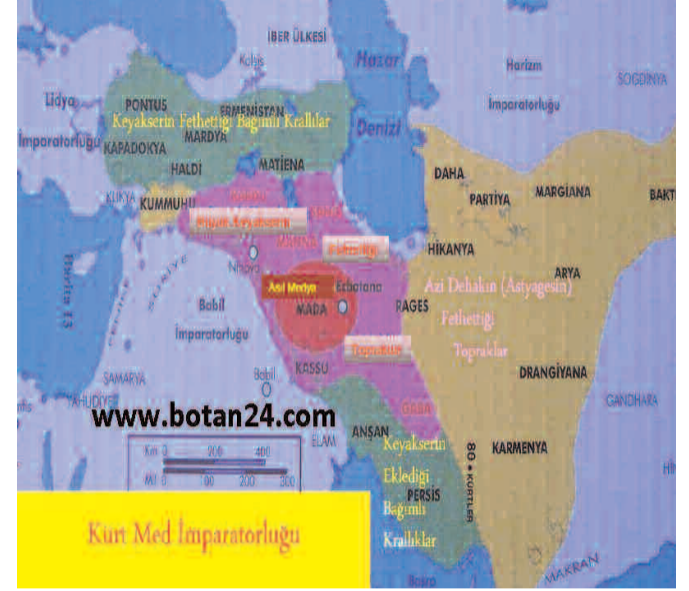
Çağa damgasını vuran bu başarının kazanılmasında, Kürtlerin milis ve gerilla güçleri başrol oynamıştı. Kürdistanın Behistun yazıtlarında bu güçlerden KARA olarak bahsedilir. Ve bu "Peşmerge" veya " Kürt Gerilla" güçleri ilk olarak o dönem kayıtlara geçmişti. Assurlu Araplar ortadoğunun sayısız halk ve krallığını yağmalamış zenginliklerini Ninovada biriktirmişti. Kürtlerin eline tek darbeyle geçen Ninovanın zenginlikleri Kürtlere olağan üstü bir güç kazandırmıştı. Bu Zenginlik Med Kürtlerinin başkenti Hamedana taşınmıştı. Bundan güç alan Kürdistan Med Devleti Orta Anadolu'dan Orta Asyaya kadar genişledi. Kürt kral Keyakser, Urartuları Ermenilerini M.Ö.609, Azerbaycanı 609'da, Aran'ı 601'de, Derzene/Drexene yani Dersimi 596'da, Kaldea 595'te ve Tabal'ı 591'de ele geçirdi. Medlerin en batıdaki kaleleri Malatya ve Adıyaman civarı idi.

Yukarı Fıratı geçen Medler, onları güzel bir şekilde karşılayan başka bir Kürt imparatorluğu ile karşılaştılar.

Yani ZELAN Kürt İmparatorluğu ile karşılaştılar. Zelani Devleti 3 Kürt krallağından oluşan bir komfederasyon idi. Lidyalılar, Zelani Kürt Konfederasyonunun Pontus Devleti ile Kapadokya Devletlerini istila etmişlerdi. Bunu öğrenen Med Kürtleri , Zelanili Kürt soydaşlarıyla birleşik bir ordu kurarak Lidya ile savaşa giriştiler. 5 yıl süren bu savaşta Birleşik Kürt Ordusu galip geldi. Birleşik Kürt Ordusu, Pontusu ve Kapadokya'yı aldı. Ankaraya kadar ki Lidya

topraklarını istila etti. Kürt Kralları güneşin tutulduğu 28 Mayıs 585 yılında savaşı durdurdular. Çünkü "Tanrı onlara kızmıştı". Kudretli Med kralı Keyakser, Zelani Kürt krallarına birleşme ve kardeşlik adına Kapadokya ve Komagene krallıklarını iade etti.

Kürt kral Keyakser kazandığı diğer bölgeleri sağlama almak için Kürtleri daha önce çıkarıldıkları topraklara geri yerleştirdi. Hatta bazı Arap topraklarını da Kürdis-

tanileştirdi. Bu Kürdistanileşen yerleşim yerlerinden sadece Tikrit tekrar araplaştı. Ki Kürtlerin Meşhur Kralı Salahaddin Eyyubi burada doğacaktı. Kral Keyakserin vizyonu Kürdistanı birleştirmek idi. Ve bunu başardı. Onun yerine gelen Kürt kral Azi Dahak (Astyages) ise Kürdistanın sınırlarını aştı. Orta Asya, Afganistan, Pakistan ve ötelere seferler düzenledi. Med İmparatorluğu doğuya doğru devleşirken, Kürt Zelani İmparatorluğu da batıya doğru geliyordu.

Zelaniler ileride Avruranın çoğunu, Anadolu, Kıbrıs, İskit (Şimdiki Rusya coğrafyası)... ele geçireceklerdi.

M.Ö 584-549 yıllarında kral olan Azi Dahak (Astyages) büyük başarılar elde etmesine rağmen Medlerin son kralı oldu. Kürt kral Azi Dahak (Yezdaniliğin Yarisanı mezhebinde halen Sultan Sahak/Dahak diye tanınır kutsanır) beklenmedik bir saray darbesiyle yönetimini kendi torunu ve yarı fars olan Cyrusa kaptırdı. Cyrus, Kürt imparatorluğunu Kürt-Fars Konfederasyonuna dönüştürdü ve bu imparatorluğun ismi Ahameni oldu. Daha sonra Fars kral Darius bu devleti tamamen Kürtlerden koparıp Fars devletine dönüştürdü. (www.botan24.com)

Not: Bu makale Mehrad R. Izady'nin Bir El Kitabı Kürtler adlı eserinden alınmıştır. Bu kaynak Harvard Üniversitesinde ders kitabıdır. Botan Haber Ajansı (www.botan24.com) olarak bu gibi seserilerden bölümler sunmaya devam edeceğiz. botan24.blogspot.com.tr

Kürdistan Bölgesi Ceyhan limanından petrol pompalamaya devam etmek için müzakereye hazırız

Kürdistan Bölgesel Hükümeti Doğal Kaynaklar Bakanlığı, Federal Petrol Bakanlığı ile işbirliği içinde bölgenin petrol ihracatının yeniden başlatılması sorununu çözmek için başkent Bağdat'ı tekrar ziyaret etmeye hazır olduğunu açıkladı. Kürdistan Bölgesel Hükümeti Doğal Kaynaklar Bakanlığı tarafından yapılan basın açıklamasında, "Biz başından beri sorunun bir an önce çözülmesinden ve petrolün (Kürdistan bölgesi petrolünün) uluslararası limanlar üzerinden ihraç edilmesinden yanaydık. Bu amaçla Bağdat'ı birkaç kez ziyaret ettik ve Ocak ayında da bu ziyaretleri gerçekleştirdik. Bu yıl Maliye Komitesi Başkanı ve Hükümet Komitesi ile görüştük ve bu konuda petrol, planlama ve maliye bakanlıklarından oluşan federal hükümetle bir rapor imzalandı." ifadeleri kullanıldı. "Komite en son 19 ve 20 Mayıs'ta Doğal Kaynaklar Bakanlığı temsilcilerinin katılımıyla toplandı. Şu anda komite toplantısının sonuçlarını bekliyoruz ve bu konuyu çözmek için önümüzdeki hafta Bağdat'ı ziyaret etmeye hazırız."

Federal Petrol Bakanlığı, Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve Irak'ın Kürdistan bölgesinde faaliyet gösteren şirketler, bölge sahalarında üretimin yeniden canlandırılmasının hızlandırılması amacıyla başkent Bağdat'ta "acil durum" toplantısı yapılması çağrısında bulundu.

Federal Oil, yaptığı basın açıklamasında, Kürdistan Bölgesi'ndeki sahalarda üretimi yeniden canlandırmak ve ulusal çıkarları sağlayacak şekilde kuzey sistemi üzerinden ihracata devam etmek istediğini söyledi.

Bakanlık, konunun görüşülmesi, müzakere edilmesi ve yeniden başlatmanın hızlandırılması için anlaşmaya varılması amacıyla bölgedeki Doğal Kaynaklar Bakanlığı ile bölgede bulunan sahaları işleten uluslararası şirketlere en kısa sürede Bağdat'ta toplantı yapma çağrısında bulundu. Türkiye'nin Ceyhan limanından üretilen petrolün bütçe kanununda belirtilen miktarlara göre üretiminin durdurulması ve ihracatının yeniden başlatılması.

Başbakan Barzani, Araci ile görüştü: Kürdistan halkının haklarını güvence altına almak için Bağdat'tayım

Kürdistan Bölgesi Başbakanı Mesrur Barzani, Bağdat ziyaretini Kürdistan halkının haklarının sağlanması için gerçekleştirdiğini bildirdi.

Kürdistan Bölgesi Başbakanı Mesrur Barzani bugün beraberindeki hükümet heyetiyle resmi ziyaret kapsamında Irak'ın

başkenti Bağdat'a gitti.

Bağdat'ta Irak Ulusal Güvenlik Danışmanı tarafından karşılanan Başbakan Barzani, karşılamanın ardından Kasım Araci ile bir araya geldi.

Ziyaretin ilk durağı olan Araci ile görüşmede, Erbil ve Bağdat arasındaki ilişkilerin gelişimi ele

alınacak.

Barzani, görüşmelerde Kürdistan Bölgesi ile Irak arasında geçmişte yaşanan sorunlar ve sorunların nasıl çözüleceğinin tartışılacağını aktarırken, Başbakan'ın Irak Başbakanı Sudani ile bir araya geleceğini dile getirdi.

Kürdistan halkının haklarını güvence altına almak için Bağdat'tayım

Ayrıca, Başbakan Mesrur Barzani, sosyal medya platformu X üzerinden Bağdat ziyaretine ilişkin paylaşımında bulundu.

Mesrur Barzani, bugün (30 Mayıs 2024) paylaştığı tweette şu ifadelerle yer verdi:

"Kürdistan halkının haklarının sağlanmasını, sorunların diyalog yoluyla ve anayasa temelinde çözümlenmesini vurgulamak için bugün Bağdat'tayım.

İstikrar ve güçlü bir ekonomi önceliklerimiz olmalıdır."

Rus vekilden Suriye'de Kürt meselesinin çözümüne ilişkin açıklama: Çok umutluyum

Rus Parlamenter Alexey Chepa, Kürt meselesinin "Anglo-Saksonlar tarafından yaratılan suni

bir sorun" olduğunu ileri sürdü. Chepa, "Sizce bu sorun yakın zamanda Suriye'de çözülür mü?" sorusuna ise, "Çok umutluyum" yanıtını verdi.

Rûdaw'a konuşan Devlet Duması Uluslararası İlişkiler Komitesi Başkan Yardımcısı ve Parlamento Üyesi Alexey Chepa, Rusya'nın Rojava'daki Kürtler hakkındaki tutumu ve Moskova-Şam ilişkileri hakkında açıklamalarda bulundu. "Moskova ile Şam ilişkilerde herhangi bir zayıflama söz konusu değil" diyen Chepa, "Mesela yakın bir geçmişte Suriye'deki güçlerimiz, Suriye silahlı kuvvetleriyle birlikte IŞİD'e karşı başarılı bir operasyon gerçekleştirdi. Bence Orta Doğu ve Ukrayna'daki diğer çatışmaların tırmanması nedeniyle Suriye sorununa daha az önem veriliyor" dedi. Chepa, "Ne yazık ki sorunlar hala devam ediyor ve Anglo-Saksonlar tarafından yıllar önce suni olarak yaratılan Kürt halkının sorunu da varlığını sürdürüyor. Bana göre bu sorun bir bakıma Filistin halkının sorununa benziyor. Bu sorun, gerektiğinde bazı bölgelerde kaos ve çatışma yaratılabilir ve orada etkili olabilir diye özel olarak yaratıldı" yorumunu yaptı. Rus vekil, "Peki özellikle de Suriye'de bu sorunun yakın zamanda çözülmesi ihtimali var mıdır?" sorusuna ise kısaca, "Çok umutluyum" sözleri ile yanıt verdi.

Arap basını, Suriye Devlet Başkanı Esad'ın 4 Mayıs'ta Şam'da gerçekleşen Baas Partisi toplantısında "hükümetin birkaç ay içinde Rojava Özerk Yönetimi ile siyasi çözüme ulaşma" niyetinde olduğunu dile getirdiğini yazdı.

Irak Bağımsız Yüksek Seçim Komisyonu, seçimler için yeni bir tarih önerdi

Irak Bağımsız Yüksek Seçim Komisyonu, Kürdistan Bölgesi parlamento seçimlerinin 5 Eylül'de yapılmasını önerdi.

Komisyon dün Kürdistan Bölgesi Başkanlığı'na hitaben yazdığı mektupta, "Komisyon, operasyonel takvimin uzatılmayacağını belirterek, seçim sürecinin (genel oylama) gerçekleştirileceği tarih olarak 5 Eylül 2024'ü öneriyor" dedi. Komisyon Sözcüsü Cumana el-Gelai geçen hafta Rûdaw'a yaptığı açıklamada, Irak Federal Yüksek Mahkemesi'nin bileşenlere beş sandalye tahsis eden yakın tarihli kararına atıfta bulunarak, kurumun Kürdistan Bölgesi'nde uzun süredir geciken parlamento seçimlerini planlanan 10 Haziran tarihinde düzenleyemeyeceğini söylemişti. Irak Federal Yüksek Mahkemesi, Kürdistan Bölgesi parlamentosunda bileşenlere beş sandalye tahsis etmesi gerektiğini belirtmişti. Cumana el-Gelai, kararın "komisyonun seçimleri 10 Haziran 2024'te düzenleme planlarını etkileyeceğini" söyledi. Bu nedenle komisyonun bu tarihte seçim yapamayacağını söyledi. Kürdistan Bölgesi'nde Ekim 2022'de yapılması planlanan genel seçimler, siyasi partiler arasında seçim yasağı konusunda yaşanan anlaşmazlıklar ve Irak Federal Yüksek Mahkemesi'nin kararları nedeniyle defalarca ertelendi. Geçen şubat ayında Yüksek Mahkeme, Kürdistan Bölgesi Parlamentosunda etnik ve dini bileşenlere ayrılan 11 sandalyelik kotanın anayasaya aykırı olduğuna karar verdi. Karara iktidardaki Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) şiddetle karşı çıktı ve protesto amacıyla yaklaşan seçimlere katılmayacağını duyurdu. Hristiyan ve Türkmen siyasi partilerin çoğu da KDP'ye katılarak seçimleri boykot etti ve kota hakkının iade edilmesini tale petti.

Şanidar Mağarası arkeologları: Kürdistan'da ve Kürtlerin arasında olmak büyük bir ayrıcalık

Şanidar Mağarası, Netflix'in 2 Mayıs'ta gösterimini başlattığı Neandertallerin Sırları adlı belgeseli yayınlamasıyla uluslararası ilgi odağı haline

Barker, "Ralph Solecki'nin yaptığı kadar büyük ölçekte kazı yapmam mümkün değildi, bu nedenle yeni çalışmanın çok hedefe yönelik olması

gelse de arkeologlar 2015'ten bu yana Barzan yakınındaki Şanidar'da aktif olarak çalışıyor. Şanidar Mağarası, Netflix'in 2 Mayıs'ta Neandertallerin Sırları adlı belgeseli yayınlamasıyla uluslararası ilgi odağı haline geldi. Ancak arkeologlar 2015'ten bu yana Barzan yakınındaki Şanidar'da aktif olarak çalışıyor.

Kürdistan Chronicle Şanidar Mağarası'nda 2015'ten bu yana çalışan arkeologlarla görüşerek kazı çalışmalarını ve bölgedeki halk ile ilişkilerini sordu.

2011 yılında Cambridge Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nden Profesör Graeme Barker, Kürdistan Bölgesel Hükümeti (KBY) tarafından Şanidar'ı yeniden kazmak üzere davet edildi. Ekibi 2015 yılında sahada çalışmaya başladı.

KBY ve Kürdistan Film Komisyonu tarafından 21 Mayıs'ta düzenlenen Şanidar Platformu etkinliğinde konuşan Profesör Barker Kürdistan Chronicle'a şöyle konuştu: "KBY tarafından mağarada yeni kazılar planlamak üzere davet edildiğimde çok heyecanlandım. Kazılarımız 2015 yılında başladı ve o günden bu yana, Covid-19 kısıtlamaları dışında her yıl devam ediyoruz."

Mağara ilk olarak 1950'lerde ABD'li antropolog Ralph Solecki tarafından kazıldı.

gerekiyordu" diye ekledi.

Ralph Solecki'nin oğlu John Solecki, şunları söyledi: "Ailem ve ben, Şanidar'da yapılan önemli yeni çalışmaları ve Neandertallere ve mağara alanına gösterilen ilginin yenilendiğini öğrenmekten çok mutluyuz." 21 Mayıs'taki etkinlikte Cambridge Üniversitesi Arkeoloji Bölümü'nden paleoantropolog Emma Pomeroy, "burayı bırakın Neandertal kalıntılarını kazmayı, ziyaret etmeceğini bile hayal etmediğini" söyledi. "Burada, Kürdistan'da, bu muhteşem arkeolojiyle ve bizi çok hoş karşılayan harika Kürt halkının arasında çalışabilmek çok büyük bir ayrıcalıktı." Arkeologlar her yıl çalışmalarına devam etmek için Kürdistan Bölgesi'ne gelip çalışmalarını sürdürüyorlar. Kazılar sırasında Şanidar yakınlarındaki küçük bir evden çalışıyorlar ve her gün mağaraya yürüyorlar.

Kazılarda görev yapan bilim adamları Kürt halkının yoğun ilgisinden çok memnunlar ve bunu her fırsatta dile getirmekten geri durmuyorlar.

Canterbury Arkeoloji Vakfı Proje Yöneticisi James Holman, 2015'ten bu yana Şanidar'da çalışıyor ve yerel halkın çok arkadaş canlısı olduğunu söylüyor:

"Kadınları ve çocukları yanımıza çağırdık ve bize çiçek demetleri verdiler. Ayrıca gelip yoğurt ve yemek getiren

insanlar da oldu, çok iyi insanlar. Yerel yetkililerin de gerçekten yardımcı olduklar, daha fazlasını isteyemedik."

Holman, Netflix dizisinin bu kadar ilgi görmesinin biraz sürpriz olduğunu kaydetti. "Ama sorun değil" dedi ve ekledi "mağaranın hak ettiği ilgiyi görmesi iyi."

Queen's University Belfast'tan paleoçevre bilimcisi, arkeo-malakolog ve radyokarbon uzmanı Evan Hill, arkeologların yerel halkla ilişkilerinin çok iyi olduğunu söyledi. "Yardım etmekten başka bir şey yapmadılar. Biz her sene mağarada onlarla çalışıyorduk, onlar da gelip kazı konusunda bize yardımcı oluyorlar."

Konakladıkları evin biraz sıkışık olduğundan şikayet eden Hill, ancak profesyonel olduklarını ve bunu dert edinmediklerini dile getirerek, bölgedeki halk tarafından her zaman çok iyi karşılandıklarına vurguda bulunuyor.

Hill, 2015'ten beri Şanidar'da çalışıyor. "Her yıl, bazen yılda iki kez geri dönüyoruz. Tabii ki baharda burada olacağız. Yaz sonu çalışmak için pek de hoş bir zaman değil. Bu çok zor ve alışkın olmadıkları takdirde insanlar için fiziksel olarak zorlayıcı oluyor."

Arkeologlar mağaranın yakınında kliması olmayan küçük bir evde yaşıyorlar. Hill, "Buna alışsın" dedi. "Hava sıcak olduğunda zor oluyor ama bunlar güzel evler ve bize her zaman çok iyi davranıldı."

Pomeroy, Rezan'da yakınlarda otel bulunmasına rağmen evde kalmayı tercih ettiğini söyledi. "Topluluk içinde olmayı ve ailelerle tanışmayı seviyoruz ve harika yemekler alıyoruz. İnsanlarla tanışma fırsatını seviyoruz. Şanidar yakınındaki otoparka gidiyoruz ve mağaraya yürüyoruz. Yukarıya doğru yürüdükçe manzarayı da görüyoruz." Pomeroy, köylülerin iyi niyetli olduklarını, meyve ve çiçek getirdiklerini söyledi. "Gelip merhaba diyorlar, çocukları da gelip İngilizce pratik yapıyor." Pomeroy, ekibin Şanidar'da en az bir yıl daha çalışmasını bekliyor. "Yıllarca sürececek laboratuvar çalışmalarımız ve analizlerimiz de var. Şanidar'dan gelecek daha çok şey var."

Kürt ve Kürdüstan tarihinin kaynakları

(Övvêli ötên sayımızda)

İsveç Kaynakları:

Fr. Von Hellwald ve L.C. Beck imzasıyla Stockholm'de 1878 yılında basılmış olan iki ciltlik "Turkiet i Våra Dagar (Günümüz Türkiye)" isimli kitabın ilk cildinde yer alan 'Kürtler' bölümünde, Kürtlerin Kürdistan'ın en eski Ari kavimlerinin mirasçıları olduklarını; Yunanlıların bu bölgede çok önce ikamet eden tarihteki ataları olan Kyrti (Kürti), Karduk ve Gordyeen'lerden söz ettikleri notu düşürülmüş ve Kürtler/Kürdistan için şu ifadeler kullanılmıştır; "Arapların Mezopotamya'daki kuzey komşuları Kürtlerdir. Kürtler Ermenistan'ın doğu ve güney teraslarında, Pers Mezopotamyası'nın dağlık kuzey bölgesinde yaşamaktadırlar.

Karl Ritter'in tahminlerine göre 1.300 mil metre karelik bir alana sahip olan bu yerleşim bölgesinin adı Kürdistan'dır. Gerçek Kürdistan ve aynı zamanda Türkiye Kürdistanı, Moltke'ye göre Diyarbakır üzerinden çekilen bir hattı izleyerek Mardin, Nuzaybin, Cizre, Van, Muş, Palu, Derindek, Maraş ve Adıyaman'ı kapsar. Kürdistan halkının büyük bir kısmı Türkiye Kürdistan'ında yarı-bağımsız olarak yaşamaktadır. Geriye kalan kısmıysa, İran ve Rusya kesimlerinde kalmakta. Türkiye Kürtlerinin sayısı Taylor'a göre 1 milyona ulaşır. Bunun 491.000 Diyarbakır ve 357.000'i Erzurum vilayetlerinde olmak üzere geri kalan bölümü ise Anadolu'da kalıyor."

Rus (Rusça) Kaynakları:

18. yüzyıldan itibaren Rusça kaynaklarda Kürtlere ve Kürdistan'a dair bilgiler yer almaya başlamıştır. P.S. Pallas'ın (1741-1811) "Tüm Diller ve Lehçelerin Karşılaştırılması Sözlüğü (1787)"nden başlanarak; Xaçatur Abovyan'ın (1805-1848) seri olarak 1848 yılında Kafkaz dergisinde yayınladığı "Kürtler (no: 46-50)" makalesi, P. Lerx'in (1827-184) 1856, 1857, 1858'deki "İran Kürtleri ve Onların Ataları Olan Kuzey Haldeliler Üzerine Araştırmalar", M. Lixutin'in 1863'teki "1845 ve 1856 Yıllarında Türkiye'nin Asya Kesiminde Ruslar", P.I Averiyannov'un 1900 tarihli "19. Yüzyıl Boyunca, Rusya, İran ve Türkiye Arasındaki Savaşlarda Kürtlerin Yeri (Avesta, 2010)", Kürtlere dair bilgilerin bulunduğu ilk Rusça kaynaklardır.

Rusya'da Kürtlere dair bilgilerin bulunduğu Rusça ve Kürtçe kaynakların bibliyografik bilgileri Alexandre Benningsen'in 1960'taki "Les Kurdes et la Kurdologie un Union Soviétique (Cahiers du Monde russe et soviétique, C:1, S:3, ss:513-530)", Muhammed Mokri'nin 1963 yılındaki "Kurdologie et enseignement de la langue Kurd en URSS (L'ethnographie, S:57, ss:71-105)", Jacop M. Landau'nun 1975'deki "The Kurds in some Soviet Works (Middle Eastern Studies, S:11, ss:195-198)" ve K. Omarkhali & N. Mossaki'nin 2015 tarihli "A History of Russian Kurdology: With a Brief Literature Overview (Wiener Jahrbuch für Kurdische Studien, S:2, ss:140-177)" çalışmalarında bulunmaktadır. İbrahim Sirkeci ile Andrej Privara'nın 2017 tarihli "Kurdish Studies in Russian Language:1917-2017 (Kurdish Studies, V:5, no:2, pp:187-198.)" araştırmasına göre ise sadece 1917-2017 yılları arasında Rusça 50 kitap ve 50 makale yayınlanmıştır.

19. yüzyılda Orta Asya'da Rus ordusunda

görevli olan Muravyev'in 1822 yılında Moskova'da basılan "Putoşestviye v Turkmenyu i Hivu 1819 i 1820" adlı eserine göre, Türkmenlerin Xorasan'dan esir alıp Hıve'nin köle pazarlarında sattığı Kürtler vardı.

Baron Bode, 1830'larda İran Kürdistan'ına, özellikle de Ardelan Mirliği'ne yapmış olduğu gezileri 1837 yılına bir rapor haline getirerek Rus İmparatorluğu'na göndermiştir (Rusya Federasyonu; İran Masası OP.488.2302.395.1. No:1, ss:278-298). Raporunda 'Kürdistan'ın mirliklere bölündüğünü belirten B. Bode, '18' mirliğin hüküm sürdüğünü söylemiştir

Haritalarda Kür/Kürdistan:

Doğu ve Batı dillerinde miladi 10. asırdan

Ephrem-İsa YOUSIF; "Süryani Vakanüvisler", Çev: Mustafa Aslan, Doz Yayınları, 1. Baskı: 2009.

Ferset Merî; "İslâm Öncesi Kürt Tarihi Kaynakları ve Kürtlerin En Eski Tarihi", Çev: Mehmet Akbaş, "Kürtler" kitabı içinde, Nida Yayınları, 1. Baskı:2015, ss:23-46.

Garnik Asatrian; "Prolegomena to the Study of the Kurds", Iran and the Caucasus, V:13, 2009, pp:19-20.

kurdlerintarihi.blogspot.com.tr/2013/07/kurd-tarih.html?m=1, ET:19/05/2018.

93. Edip Çağmar; "Tâcu'l- 'Arûs'ta Kürtler", e-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi, Cild:9, Sayı:18/2, 2017, ss:790-93.

Mehmet Şahin; "Berhemên Der Barê Kurd

İtibaren hazırlanmış olan birçok haritada Kürt, Kürdistan Dağları ve Kürdistan için "Kürd, Ekrad, Cvrd, Curdi, Curde, Gordieus mons, Media, Cvrdistan, Courdistan, Kurdistan, Koordistan" ibareleri kullanmıştır. Batı dillerinde 1900 sonrasında hazırlanmış olan haritalarda 'Kurdistan' sabit bir biçim olarak kullanılmıştır.

Sonuç:

M.Ö. 5. yüzyıldan başlayarak 1950 yılına kadar dünyanın birçok dilinde ortaya konulan eserlerde, Kürtlerin yaklaşık 3 bin yıllık tarihi kesintisiz olarak yer bulmuştur. Silvio van Rooy ve Kees Tamboer'in 1968'deki "ISK's Kurdish Bibliography (Amsterdam, 2 cilt, 656 s.)" çalışmasına baktığımızda, dünya dillerinde Kürtler hakkında bilgi barındıran 9.350 kaynağa işaret edilmiştir. İlk başta Kürt kaynakları, ardından da bütün bu çalışmalardan yararlanılarak Kürt Tarihi'nin yazılması gerektiği ortadadır.

www.dirokakurdistan.com

Kaynakça:

Ahmet Yasin Tomakin; "Ortaçağ İslâm Dünyasında Süryani Tarih Yazıcılığı", Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C:8, S:18, 2017/3, ss:231-254.

Bekir Biçer; "Kürt Tarihinin Kaynakları ve Kürdoloji Çalışmaları", Çizgi Kitapevi, 1. Basım:2017.

Berhem, S:3, 1993, Çev: Bilal Görgü, ss:23-24.

Dicle Kaya; "Onbinlerin Kardukhıa'dan Geçişi", Kürt Tarihi Dergisi, S:16, 2015, ss:25-31.

Douglas Layton; "Kitabı Mukaddes'te Kürtler", Çev: Fadıl Özçelik, Serbestî, S:42, 2004, ss:42-49.

û Kurdistanê de", Zend, 2011, rû:100.

Mesûd Serfiraz & Serhad Bozkurt; 'Coğrafya-yı Osmânî'de Kürtler ve Kürdistan', Dipnot, Sayı:19-20, 2014-5, ss:5-26.

Mustafa Alpaslan; "Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nde Kürtler", T.C. Mardin Artuklu Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2014, ss:38-39.

Serdar Gündoğdu; "Ebu Dülef'in İran Seyahatnamesinin Tercümesi", T.C. Atatürk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2013, ss:38,39,62.

Serdar Sakin & Cengiz Kartın; "İngiliz Seyyahlar Maunsel, Harris ve Sykse'in Gözlemlerinde İran, Irak ve Türkiye", Tarihin Peşinde, S:11, 2014, ss:307-328.

Sezen Bilir-Alişar Akpınar; 'Kürdistan Eyaletinin Kuruluşu', Kürt Tarihi Dergisi, Sayı:3, 2012, ss:18-23.

Süleyman Şanlı; "Klasik Ortaçağ Kaynaklarında Kürt Yahudiler", Kürt Tarihi, S:13, 2014, ss:34-37.

Şefaattin Deniz; "Zend Tarihi'nin Temel Kaynakları", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C:9, S:42, Şubat 2016, ss:563-569.

Turatbeg Mantayev; 'Bir Tarih Kaynağı Olarak Muravyev ve Velihanov'un Eserleri', T.C Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, YLT, İzmir-2010, ss:43.

Olga Jîgalîna; 'Rapora Baron Bode ya der barê Kürdistana Rojhilat de', Wer:Sînan Çelîk, Zend, H:12, 2010, rû:110-2.

(kaynak: <http://dengekurdemisliman.-com/2018/06/03/kurd-tarihinin-kaynaklari/>)

(Ardı var)

Şahifeni hazırladı: Tahir Süleyman

Serok Barzanî pêşwazî li Balyozê Romanya li Iraqê kir

Serok Mesûd Barzanî îro 27ê Gulanê pêşwazî li Balyozê Romanya li Iraqê Radu Dobre kir.

Di hevdîtinê de ku Konsulê Giştî yê Romaniyayê li Hewlêrê Petre Constantin amade bû, dawî pêşhatên siyasî yên Iraq û navçeyê û astengî û kêşeyên li pêşya aramiya navçeyê hatin gotûbêjkirin.

Her di vê hevdîtinê de, tekezî li ser kûrkirina dostanî û berfirekirina pêwendiyên aborî û bazirganî di navbera Herêma Kurdistanê û Romanya de hate kirin. Hilbijartinên Herêma Kurdistanê û pêwendiyên Hikûmeta Herêma Kurdistanê û Hikûmeta Federal a Iraqê tewerên din ên hevdîtinê bûn.

Encûmena Wezîran tekezî li ser asayîkirina rewşa navçeyên Kurdistanî dike

Encûmena Wezîran a Herêma Kurdistanê bi serperîştîya Serokwezîr Mesrûr Barzanî û amadebûna Cîgirê Serokwezîr Qubad Talebanî civiya.

Di beşa yekem ya civînê de, ku mêvandariya Serokê Desteya Navçeyên Kurdistanî yên Dervey Îdareya Herêma Kurdistanê Fehmî Burhan kir, raporteke berfireh li ser kar û çalakiyên desteyê û rewşa niha ya navçeyên Kurdistanî yên derveyî Îdareya Herêma Kurdistanê pêşkêş kir. Di heman demê de reşnivîsa nexşerêyek pêşniyaz kir li ser asta berpirsatiya dezgehên taybet ên Herêma Kurdistanê û hikûmeta federalî, ku di nav de jî Encûmena Wezîran û Encûmena Nûnerên Federalî ya taybet bi navçeyên Kurdistanî. Li ber ronahiya madeya 140 a destûra Iraqê û kar bo diyarkirina çarenivîsa wan navçeyan û vegeandina wan bo Herêma Kurdistanê bê kirin. Her wiha bal kişande ser tedbîrên niha û bilez ji bo asayîkirina rewşa niha ya îdarî, ewlehî û leşkerî li navçeyên Kurdistanê û betalkirin û nehiştina tedbîrên ku nayên qebûl kirin ji siyaseta erebkirinê, ku pêwîstî bi nêrîneke hevbeş û yekrêziya niştimanî ya hemû hêz û aliyên Kurdistanî heye.

Her di raporê de, Serokê Desteyê bal kişand ser hemû rewşên dijwar û reftarên nedestûrî yên ku ev herêmên Kurdistanê di warê berde-wamiya siyaseta erebkirinê, dagîrkirina zeviyên çandiniyê û derxistina welatîyên kurd ji warê bav û kalên xwe de rûbirû wan dibin.

Serokwezîr bi navê Encûmena Wezîran destxweşî li Serokê Desteyê û hemû karmendên desteyê kir, ji bo amadekirina vê raporta berfireh û pir zanyarî û pêşkêşkirina rastiyan li ser rewşa dijwar a van waran de. Herwiha spasiya xweragirî, sebir û helwesta niştimanperwerî ya kurdên navçeyên Kurdistanî yên derveyî Herêma Kurdistanê kir. Herwiha tekez kir ku, Herêma Kurdistanê dest ji navçeyên Kurdistanî bernade û daxwaz dike ku pirsgirêk, bînpêkirin û rewşa nebaş li wan deveran li ser bingeha destûrê bîn çareserkin.

Piştî Cîgirê Serokwezîr destxweşî li serokê desteyê û

hevkarên wî kir û piştevaniya xwe ji bo danîna nexşe û siyaseteke niştimanî û Kurdistanî ji bo navçeyên Kurdistanî û karekî cidî li ser asta sazîyên herêmî û federal nîşan da, ji bo cîbicîkirina berpirsarooya cîbicîkirina madeya 140 a destûrê û yekser rawestandina hemû pêngav û tedbîrên ku wan navçeyan tîn kirin, ku xizmeta ruhê jiyana hevbeş li wan navçeyan nake.

Encûmena Wezîran daxwaza asayîkirina rewşa navçeyên Kurdistanî û rawestandina rewşa leşkerî ya li ser wan navçeyan hatiye sepanandin kir û divê hemû bînpêkirin û dest-dirêjiyên li ser welatîyên van navçeyan bidawî bibin û di çarçoveya destûrê de, pirsgirêk û nakokî û bi taybet madeya 140 bîn çareserkin.

Di heman demê de, Encûmena Wezîran komîteyêke bilind a wezîran pêk anî ji bo pêdaçûnê di reşnivîsa nexşerêya Desteyan Navçeyên Kurdistanî de bike û plana cîbicîkirina nexşerêya û dosya xakê deyne, ku karekî pêşîne yê hikûmetê ye û daxwaza sereke ya tevgera rizgarîxwaza gelê Kurdistanê bû ku ji bo vê têkoşa û erkê me ye ku em li ser parastina van navçeyan berde-wam bin û nabe ji ber siyaseta mijûlkirina Herêmê bi mijarên din, ev mijar were paşguhkirin.

Di xaleke din de, Encûmena Wezîran destxweşî li şanda Hikûmeta Herêma Kurdistanê kir ku pêdaçûna pêwîst li ser xiştîyên taybet bi mûçeyên fermanberên Herê-

ma Kurdistanê ji bo dabînkirina mûçeyên fermanberên Herêma Kurdistanê kir. Di heman demê de ji endamên fraksyonên Kurdistanî yên li parlamentoya Iraqê daxwaz hat kirin ku bi yekdengî berevanîyê li maf û şayesteyên Herêmê di xiştîyên bûdceya Iraqê yên sala 2024 û 2025an de bikin. Civata Wezîran her wiha şanda danustandinan a Hikûmeta Herêma Kurdistanê erkdar kir ku hemahengî li gel perlemantarên Kurdistanê li parlamentoya Iraqê bikin, ji bo parastina berjewendî û mafên destûrî û mûçeyên karmendên Herêmê. Ji ber ku Herêma Kurdistanê hemû erkên xwe bi cih anîne û di pêngava dawî ya roja 26ê Gulana 2024an de, Wezareta Darayî û Aborî ya Herêma Kurdistanê 85 milyar û 199 milyon û 634 hezar dînar pere razandine ser hesabê Wezareta Darayî ya Federal, wek pişkê gencîneya federal ji dahata neneftî ya Herêma Kurdistanê.

Serokwezîr Mesrûr Barzanî tekezî li ser wê yekê kir ku divê hemû wezaret li ser hevahengiyê ligel Wezareta Darayî ya Iraqê berde-wam bin, ji bo xerckirina mûçeyên Herêmê û pêwîst e listeya karmendan û terazûya pêdaçûna dahat û lêçûnên Herêmê divê di wextê xwe de ji hikûmeta federal re bê şandin. Li hember de jî divê hikûmeta federal erka xwe ya destûrî ya şandina bûdceya Herêma Kurdistanê bicih bîne û êdî mûçewergirên Herêma Kurdistanê ne di xema mûçeyên xwe de bin.

Demîrtaş bersiv da parêzerên ji Rojavayê Kurdistanê

Selahattîn Demîrtaş bersiv da 82 parêzerên ji Rojavayê Kurdistanê û got ku ew ji ber nameya

wan kêfxweş bûye.

82 parêzerên ji Rojavayê Kurdistanê li ser doza Kobaniyê û cezakirina Selahattîn Demîrtaş, ji Neteweyên Yekbûyî (NY) û Yekîtiya Ewropayê (YE) renamêyek şandibû. Parêzerên ji Rojavayê Kurdistanê di nameya xwe de ji YE û NYyê re xwestibû guvaşê bixin ser Tirkiyeyê da ku Selahattîn Demîrtaş were berdan.

Selahattîn Demîrtaş jî bi nameyekê bersiv da parêzerên Kurd û spasiya wan kir.

“Ez bi wê banga we kêfxweş û serbilind bûm”

Demîrtaş da zanîn ku ew ji ber vê nameyê kêfxweş û serbilind e û got:

“Birayên min ên ezîz,

Hevpîşeyên min ên hêja,

Ez bi wê banga we kêfxweş û serbilind bûm ku we li ser navê min piştgirî daye siyasatmedarên ku bi awayekî neyasayî li girtîgehên tîn girtin. Helbet em dê bi hev re li ber xwe bidin û darizandinên tohildanê yên wan kesan pûç bikin ku tehemulî berxwedana dîrokî ya Kobaniyê nakin ku tê wateya parastina rûmeta mirovahiyê ya li hemberî xwînmijîya DAIŞê.

“Dilê me bi gelê me re ye”

Herçiqasî em di şaneyê de bin jî dilê me û rihê me bi gelê me re ye ku li derve li ber xwe dide. Ez yek bi yek spasiya we tevan dikim û ez hêvî dikim ku em di rojên azad de hev bibînin.

Silav û hezkirin.”

Çi bûbû?

16ê Gulanê 22yemîn Dadegeha Cezayên Giran a Sîncanê ya Enqereyê biryarên Doza Kobaniyê eşkere kirin. Ji ber dozê bi giştî 108 siyasatmedar û endamên HDPyê dihatin darizandin û 18 ji wan girtîbûn.

Dadgehê bi hinceta 47 tawanên cuda bi giştî 42 sal cezayê zîndanê da hevserokê berê yê HDPyê Selahattîn Demîrtaş. Herwiha dadgehê gelek cezayên gelekî giran dan siyasatmedarên Kurd ên ku ji ber vê dozê dihatin darizandin. Piştî vê yekê 81 parêzerên Kurd ên ji Rojavayê Kurdistanê yên ku li welatên Ewropayê yên wekî Almanyayê, Brîtanyayê, Norwec, Holendayê dijîn, ji NY û YEyê re nameyek nivîsî û wan xwest ku cezayên ku hatine dayîn bîn betalkirin.

Îsraîlê bajarê Humsê yê Sûriyeyê bombebaran kir

Hêzên asmanî yên Îsraîlê êrişî bajarê Humsê yê Sûriyeyê kir û hêzên parastina asmanî ya Sûriyeyê jî

bersiv da êrişa Îsraîlê. Li gorî zanyariyên medyaya Sûriyeyê, hêzên asmanî yên Îsraîlê dorûberê bajarê Humsê bombebaran kir. Medyaya fermî ya Sûriyeyê Sanayê li ser êrişê eşkere kir ku hêzên parastina asmanî yên Sûriyeyê bersiva êrişa Îsraîlê daye. Heta niha ti zanyarî li ser wî cihê hatiye bombebarankirin nîne. Herwiha heta niha li ser zerera canî û madî ya êrişê jî ti aliyekî fermî daxuyanî belav nekiriye. Ji dema destpêkirina şerê navxwe yê Sûriyeyê heta niha Îsraîlê bi sedan carî herêmên cuda yên Sûriyeyê bombebaran kiriye. Îsraîl bi taybetî milîsên nêzîkî Îranê yên li Sûriyeyê bombebaran dike.

Mesrûr Barzanî: Em dixwazin Soranê bikin devereke geştyarî ya cîhanî

Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê radigehîne ku ew dixwazin Soranê bikin dev-

ereke geştyarî ya cîhanî û berpîrsên wê deverê jî raspirtine ku bê cudahî xizmeta welatiyan bikin.

Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî îro (Sêşem, 28.05.2024) serdana Îdareya Serbixwe ya Soranê kir û bi Serperîşt û Qayimqam û Birêveberên Nahyeyan û birêveberên din ên sinorê wê îdareyê re civiya.

Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê di wê civînê de amaje da giringiya wê deverê û xebat û qurbanîdana xelkê wê û got, "Vê deverê ji aliyê çandin û bazirganî û geştyariyê ve gelek derfet hene ku zêdetir pêş bikeve, armanca me ew e ku em vê deverê bikin devereke geştyarî ya cîhanî".

Serokwezîr Mesrûr Barzanî berpîrsên wê deverê jî raspirtin ku bê cudahî xizmeta welatiyan bikin. Li dawiyê kesên ku di wê civînê de berhev bûbûn çend pêşniyar ji bo baştirkirina rewşa xizmetkariyan li sinorê Îdareya Serbixwe ya Soranê berçav kirin.

Piştî wê civînê jî, Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê berê binyatî ji bo çar pirojeyan dana ku ji rêya dualî ya 40 metrî ya hola helkeftinan - Şehîdên Azadiyê, Parka Nav Bajarî, Parka Niştîmanî û Over Pasa Deriyê Soranê pêk tînin.

Piştî danana berê binyatî ji bo wan her çar pirojeyan, Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê pirojeya Akwaparka Mîroyê li Şingilbanê li qezaya Rewandîzê li sinorê Îdareya Serbixwe ya Soranê vekir.

PWK: Divê xwediyê Pine Cafeyê, Remezan Şîmşek di demildest de bê berdand!

Buroya Ragehandinê ya Partiya Welatparêzên Kurdistanê (PWK): Divê xwediyê

Pine Cafeyê, Remezan Şîmşek di demildest de bê berdand! Buroya Ragehandinê ya Partiya Welatparêzên Kurdistanê (PWK): Divê xwediyê Pine Cafeyê, Remezan Şîmşek di demildest de bê berdand! Li Amedê, Pine Cafeyê ji bo balê bikşîne ser qedexeyên li ser zimanê kurdî û axaftina bi kurdî teşwîq bike, hemû xizmetên li nav cafeyê bi kurdî dikir.

Ji ber vê helwestê, polîsên Amedê îro (29.05.2024) Remezan Şîmşek ku xwediyê Pine Cafeyê ye, desteser kir.

Em desteserkirina Remezan Şîmşekê xwediyê Pine Cafeyê protesto dikin. Divê Remezan Şîmşek di demildest de bê berdand.

Buroya Ragehandinê ya Partiya Welatparêzên Kurdistanê (PWK)

Serok Barzanî pêşwazî li Nûnera Taybetî ya Sekreterê Giştî yê NY li Iraqê kir

Serok Mesûd Barzanî îro 28ê Gulanê pêşwazî li Nûnera Taybetî ya Sekreterê Giştî yê NY li Iraqê Jeanine Plasschaert kir ku bi boneya bidawîhatina erkê xwe yê li Iraqê serdana Serok Barzanî kiribû.

Di hevdîtîna de, rewşa navçeyê û pêşatên dawî yê li ser astê Iraq û Herêma Kurdistanê gotûbêj kirin.

Di hevdîtîna de, Serok Barzanî spasî erk û xebatên Jeanine Plasschaert kir û pêzanîna xwe ji bo rola wê ya baş hebû ku di heyama

kar û xebatên xwe yê li Iraqê de ji bo aramiya Iraqê û nêzîkkirina aliyan û çareserkirina pirsgrêkan

lîstiyê. Herwiha hêviya serkeftinê di erk û karê w yê nû de jê re xwast.

PDK: Divê gel hilbijartinan qebûl bike

Komîteya Navendî ya Partiya Demokrat a Kurdistanê derbarê hilbijartinên Parlamantoya Kurdistanê ragihand ku divê gel hilbijartinan qebûl bike.

Komîteya Navendî ya PDKyê duh li navçeya Pîrmamê ya Hewlêrê bi serokatiya Serok Mesûd Barzanî û amadebûna endamên komîteyê û berpîrsên şaxên partiyê civiya.

Komîteyê danûstandin li ser çend xalan kir û çend biryar li ser wan dan.

Mijarên hatin gotûbêjirin

Di daxuyaniya piştî civînê de hat gotin ku pêwendiyên bi welatên cîran re, danûstandinên di navbera Hewlêr û Bexdayê, hilbijartinên Parlamentoya Kurdistanê, rewşa navxwe, rola medyayê û karûbarên partiyê hatin gotûbêjirin.

Komîteyê hewlên Serokatiya Herêma Kurdistanê û hikûmeta

Kurdistanê yê ji bo çareserkirina pirsgrêkan û bihêzkirina pêwendiyên li gel Îraqê, welatên cîran û cîhanê bilind nixand.

Pêwendiyên li gel welatên cîran

Komîteyê piştevaniya xwe ji bo wan hewlan nîşan da û ragihand ku berê pêwendiyên wan bi Îranê re sar bûn lê niha baş bûne.

Komîteyê herwiha diyar kir ku ew ew hêvî dikin pêwendiyên li gel Îranê vegehin asta asayî.

Komîteya Navendî ya PDKyê herwiha da zanîn ku tîkiliyên wan yê bi Tirkiyeyê re bi hewldanên her du aliyan baştir bûne û got:

"Hatina Serokomarê Tirkiyeyê ya Herêma Kurdistanê tevgereke erênî û baş li pêwendiyên kir.

Pêwendiyên me yê li gel Amerîka û Ewropayê di asteke baş de ne." Herwiha tekezî li ser wê yekê kir ku divê rê neyê dayîn ti gef

ji Herêma Kurdistanê li ser berjewendî û ewlehiya welatên cîran hebe.

Danûstanên Hewlêr û Bexdayê

Derbarê pêwendiyên navbera Hewlêr û Bexdayê jî Komîteya Navendiya PDKyê ragihand ku ew dixwazin bi rêya destûr û rêkeftinan, pirsgrêkan çareser bikin.

Komîteya Navendî ya PDKyê got, "Em daxwaz dikin pirsgrêk li gor destûr û rêkeftinan bînin çareser kirin.

Hilbijartinên Parlamentoya Kurdistanê

Li ser mijara hilbijartinên Parlamentoya Kurdistanê jî komîteyê ragihand, ew li gel wê yekê bûn ku hilbijartinan bînin kirin da ku ti rêyên din neyên ceribandin.

Komîteyê got: "Piştî rûdan û biryarên cuda cuda li ser hinek mijarên siyasî û îdarî û darayî û bicihneanîna destûrê û liberçavwernegrtina mafên pêkhatan me helwesta xwe ragihand.

Em dê helwesta xwe di berjewendiyên gelê kurd de ragihînin û divê hilbijartin ji aliyê gel ve bînin qebûl kirin."

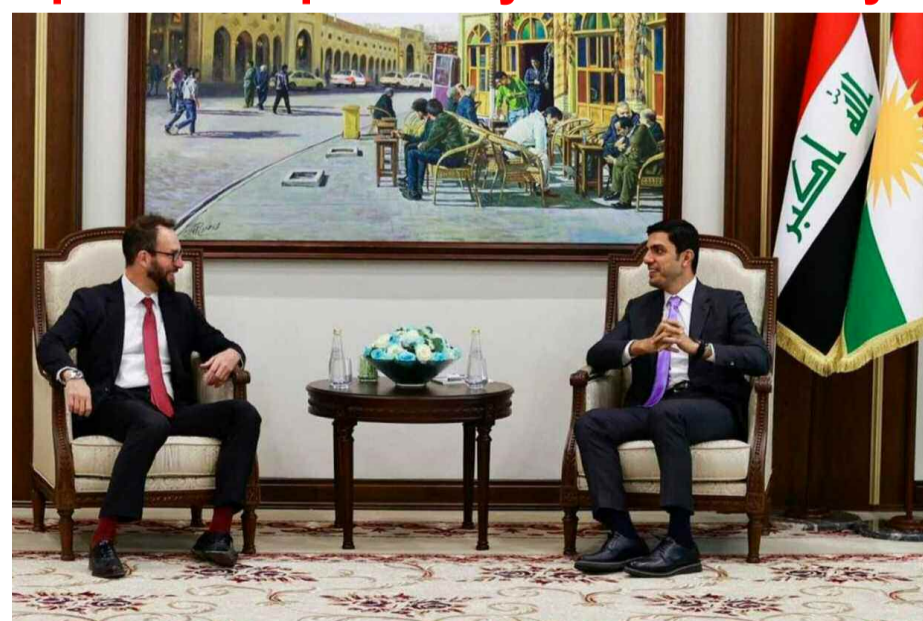
Di beşeke din a daxuyaniyê de hat gotin ku PDKyê deriyê danûstandinan ji hemû aliyan re vekiriyê û niha û paşerojê jî siyaseta wê dê her ew be. Komîteyê herwiha got ku pêwîst e medya rola xwe ya neteweyî û niştîmanî bilîze.

Hilbijartin garantîya parastina pêkhateya Kurdistanê ye

Berpîrsê Buroya Pêwendiyên Yekîtiya Niştîmanî ya Kurdistanê (YNK) Darbaz Kosret Resûl pêşwaziya Mark Straw Konsulê Giştî yê Amerîka li Hewlêrê kir.

Di civîna ku li baregeha Mekteba Siyasî ya li Hewlêrê hat lidarxistin de, Darbaz Kosret Resûl behsa giringiya serdana şanda bi serokatiya rêheval Bafil Celal Talebanî Serokê Yekîtiya Niştîmanî ya Kurdistanê (YNK) bo Amerîkayê kir. Di beşeke din ya civînê de, Darbaz Kosret Resûl tekezî li ser neguhertina helwesta YNKê ya ji bo hilbijartinên civîna şeşemîn a Parlamentoya Kurdistanê di demeke nêzîk de kir û got: "Tenê hilbijartin garantîya parastina pêkhateya destûrî ya Herêma Kurdistanê ye."

Her li vê hevdîtîna de rewşa ewlehî û aborî ya navçeyê, peywendiyên Hewlêr û Bexdayê û

rêxistina hêzên Pêşmerge hatin gotûbêjirin. Her li ser wê yekê hemfikir bûn ku aramiya ewlehî û aborî li navçeyê bi aramiya siyasî

ve girêdayî ye, ji ber wê jî pêwîst e alî zêdetir hemahengî û hevkarîyê ji bo çareserkirina pirsgrêk û nakokiyên bikin.

Nêçîrvan Barzanî: Parastina çand û hunerê gelekî girîng e

Serokê Herêma Kurdistanê ku ji bilî siyasetê gelek aliyên Nêçîrvan Barzanî ragihand ku jiyane hene û got:

parastina çand, huner, ziman, wêje û dîrokê gelekî girîng e.

Bi amadebûna Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî û Alîkarê Serokwezîr Qubad Talebanî û çend berpîrsên din ên Herêma Kurdistanê li Hewlêrê Navenda Çand û Hunerê ya Kurdistanê bi merasîmekê hat vekirin.

Di vekirîna merasîmê de Nêçîrvan Barzanî bi xwendina helbesteke Helbestvanê Kurd Hacî Qadirê Koyî bal kişand ser girîngiya huner û çandê.

Nêçîrvan Barzanî ev helbesta Hacî Qadirê Koyî xwend:

"Pirtûk, defter, tarîx û kaxiz
Ku bi zimanê kurdî bê nivîsandin

Mela, pîr, şêx û şahên me
Nav û navnîşana wî dê heta axretê bimîne"

Nêçîrvan Barzanî got:
"Kêfxweş im ku vê êvarê em bi hev re li ser huner, kultur û cîhana ziman û çandê bi hev re dûrî siyasetê nîqaş dikin.

Ez spasiya wan xortan dikim ku ez vexwendime merasîma danasîna Navenda Çand û Hunerê ya Kurdistanê."

"Huner û çand aliyên girîng û watedar ên jiyane ne"

Nêçîrvan amaje bi wê yekê kir

"Di nava hemû deng û bûyerên siyasî yên ku timî em dorpêç kirine de, ev derfetek e ku em bi bîr bînin jiyane ne tenê siyaset e û huner û çand aliyên girîng û watedar ên jiyane ne.

Bi taybetî parastina çand, huner, ziman, wêje û dîrok ku nasmaneya neteweyî ya gelê Kurd pêk tîne, girîng e."

Serokê Herêma Kurdistanê kêfxweşiya xwe li hemberî vekirina Navenda Çand û Hunerê ya Kurdistanê nîşan da û wiha got:

"Ez wan kesên ku bi fikra avakirina vê navendê ketine, heta îro bêwestan xebitîne, pîroz dikim.

Ez bi rêz û hurmet li xebat û erkên wan dinêrin û bi vê wesîleyê hemû hevkarî û piştevaniya xwe ji bo serxistina kar, peyama û armancên projeya wan dubare dikim. 'Kurd û Kurdistanî xwedî çandê gelekî dewlemend in'

Kurd û Kurdistanî xwedî dîrok û çandê gelekî dewlemend in.

Zext, zordarî, qedexe, înkâr, tundî û çek hemû di dîrokê de wekî plan û siyaseta tinekirinê nekarine bedewiya çanda wî gelî û wî welatî jî holê rakin.

Sira zindîbûna Kurd û gelê Kurdistanê tevî ku hemû karesat û nerênîyên di dirêjahiya dîrokê de

hatine serê me, daxwaz û hezkirina parastina ziman, çand, huner û wêjeya xwe bûye.

Kurd û gelê Kurdistanê di vî warî de mîna keke bêhempa ne.

Dema em li dîrokê dinêrin, em dibin şahid ku gelê Kurd tenê di çarçoveya azadiya xwe de kariye bibe xwedî zimanekî nivîskî.

Minak eger Mîrîtiya Botanê nebûya Melayê Cizîrî û Ehmedê Xanî jî dê tunebûna. Eger Baban nebûna Nalî û Selîm nedibûn. Em dikarin gelek mînakên bi vî rengî jî bidin.

Di serdema nemîr Şêx Mehmûd de rojnamegerî û nivîsandina Kurdî bi pêş dikeve.

Tenê di salekê de li Komara Kurdistanê şoreşa ziman û çanda Kurdî hat destpêkirin.

'Bi damezrandina Hikûmetê hemû derî li ber ziman vebûn'

Piştî bi damezrandina Hikûmeta Herêma Kurdistanê hemû derî li ber ziman, huner û çanda Kurdî vebûn.

Hêjayî gotinê ye ku Şêx Ebdulsalam Barzanî di destpêka sedsala 20an de di bîranîneke xwe de ji rayedarên Osmanî bikaranîna zimanê Kurdî xwestiye.

Me ev hemû mînak dan da ku em bibêjin ziman, wêje, çand, huner, pirtûk, fîlm û şano rêya maf û daxwazên me nîşan didin.

Em we piştras dikin ku em dê di van waran de berpîrsariyên xwe bi cih bînin.

'Pêdaçûneke cidî pêwîst e'
Ji bo vê jî pêdaçûneke cidî ya siyaseta çandî li Herêma Kurdistanê pêwîst e.

Herwiha gelek girîng e ku aliyên fermî û hemû kesên di warê çandê de dixebitin, ji kesayetan bigire heta saziyên pîspor ên di warê huner û çandê de, bi berdewamî hevkarîyê bikin.

Huner û çanda me ya dewlemend dikare rûyê Kurdistanê yê xweşitir nîşanî cîhanê bide."

Kemal Kiliçdaroglu: Eger Demirtaş li derve bûya bûyerên terorê dê biqediyana

Kemal Kiliçdaroglu piştî serdana Selahettîn Demirtaş û Selçuk Mizrakli ji roj-

namegeran re got ku Demirtaş rêberê siyaseta sivil e.

Serokê berê yê Partiya Komarî ya Gel (CHP) Kemal Kiliçdaroglu duh li Girtîgeha Edîrneyê hevserokê berê yê Partiya Demokratîk a Gelan (HDP) Selahettîn Demirtaş û hevserokê berê yê Şaredariya Bajarê Mezin ê Amedê Selçuk Mizrakli ziyaret kir.

Piştî serdanê Kemal Kiliçdaroglu ji rojnamegeran re axivî û da zanîn ku Selahettîn Demirtaş rêberê siyaseta sivil e.

Kiliçdaroglu da zanîn ku bi her du siyasetmedaran re li ser siyaseta cihanê û Tirkîyeyê axivî.

"Divê em rêzê li nêrînan bigirin"

Kiliçdaroglu behsa cezayên li ser Demirtaş kir û got: "Hat destnîşankirin ku birastî jî ji bo aşî, aramî, bi hev re jiyane siyaseta sivil çiqasî girîng e. Lewra me di vê çarçoveyê da hevdîtinek û nixandinek kir.

Helbet ez naxwazim li Tirkîyeyê ti kes ji ber fikrên xwe bikeve girtîgehê. Em rêzê li nêrîna wan digirin. Em bi nêrîna wan razî bin an nebin, ev tiştêkî cuda ye. Îfadekirina bîr û ramanên gelekî girîng e di demokrasîyên de ev yek neçar e, divê ev wisa be.

Her du hevalên me yê hêja jixwe dizanin ku ez çiqasî di warê siyaseta çareserkirina pîrsgirêkên li Tirkîyeyê de samîmî me.

Wê demê hikûmetê li ser bûyerên terorê dixwest destûrê bi rêya referandûmê biguherîne.

Vê yekê dê pîrsgirêkên pîr mezintir biafiranda û me pêşî lê girt.

'Zimanekî nû yê siyaseta sivil heye'

Li Tirkîyeyê zimanekî nû yê siyaseta sivil heye. Di vê çarçoveyê de ku li Tirkîyeyê gelên di nava aşîyê de dijîn, di navbera me de ti cudabûn nîne.

Em dikarin ramanên xwe bi hêsanî îfade bikin. Hevalên me jî fikarên xwe yê derbarê ciwanên diçin derveyî welat anîn ziman.

'Heta ku Tirkîye demokratîk nebe, normalîzebûn çênabe' Heta ku Tirkîye demokratîk nebe, normalîzebûn çênabe.

Eger Tirkîye demokratîk bibe dê hingê normalîzasyon dê çêbibe. Eger hûn hîn jî sîstema otorîter biparêzin, hûn bixwazin jî demokratîkbûn pêk nayê.

"Ez girtina Demirtaş rast nabînim"

Kiliçdaroglu li ser pîrsa "We berê Demirtaş ziyaret nekiribû gelo divê em vê bi cezakirina wî ya bo Kobaniyê re têkildar bikin, çî bandora wê li ser siyaseta Tirkîyeyê heye ku Demirtaş li derve nîne?" a nûçegihanê Rûdawê Rawîn Stêrk jî wiha got:

"Eger Demirtaş li derve bûya dê pêşiya siyaseta sivil gelekî rehetir vebûya û ez bawerim ku dê bûyerên terorê jî biqediyana.

Ji ber wê ez bi tu awayî rast nabînim ku Demirtaş di girtîgehê da ye."

Wezaretê Petrolê ya Iraqê daxwaz dike bilez hinardekirina petrola Kurdistanê dest pê bike

Wezaretê Petrolê ya Iraqê ragihand, hinardekirina petrola Herêma Kurdistanê dê li gorî rêkeftinê û bi rêya bendera Ceyhanê be. Hinardekirina petrolê jî dê li gorî mîqdarên ku di qanûna bûdceyê de hatiye diyarkirin be.

Wezaretê Petrolê ya Iraqê duh 28.05.2024an daxwaz ji Wezaretê

Samanên Sirûştî ya Hikûmeta Herêma Kurdistanê û kompaniyên ku li Herêmê kar dikin kir ku di zûtirîn dem de li Bexdayê bi wan re bicivin.

Wezaretê da zanîn, armanca civîne gotûbêj kirina dubare hinardekirina petrola Herêma Kurdistanê ye. Got jî: hinardekirina

dê li gorî rêkeftinê û bi rêya bendera Ceyhanê be.

Di daxuyaniyê de hat gotin ku hinardekirina petrolê jî dê li gorî mîqdarên ku di qanûna bûdceyê de hatiye diyarkirin be.

Hinardekirina petrola Kurdistanê bi rêya bendera Cîhanî ya Tirkîyeyê jî 25ê Adara 2023an ve hatiye rawestandî. Bexda, Hewlêr û Enqere ji bo dubare hinardekirina petrola Kurdistanê di nava gotûbêjan de ne.

Rawestandina hinardekirina petrolê ne tenê zirar gihandiye bûdce û jêrxana Iraq û Herêma Kurdistanê, belkî bûye sedema kêmbûna nêzîkî nîv milyon bermîlên petrolê li bazara cîhanî ya enerjîyê.

Kompanyayên navneteweyî yê petrolê yê Herêma Kurdistanê kar dikin, hikûmeta Iraqê tawanbar kirin ku tevî boriya petrolê amade ye, lê ew naxwaze hinardekirina petrola Kurdistanê dest pê bike.

Sabrina Singh: Emê li ser têkberina DAIŞê berdewam bin

Wezareta Bervevaniyê ya Amerîkayê li ser egera operasyoneke Tirkiyeyê li Rojavayê

Kurdistanê ragihand, ew ê ligel hevpeymanên xwe bo têkberina DAIŞê berdewam bin. Peyamnêrê K24ê li Washingtonê li ser egera operasyoneke Tirkiyeyê li Rojavayê Kurdistanê pirs ji Cîgira Berdevkê Pentagonê Sabrina Singh kir. Singh got: "Em ê bi hevalbendê xwe HSDê re ji bo têkberina DAIŞê berdewam dibin."

Ev yek piştî wê tê, Serokê Partiya Tevergera Netewperwer (MHP) Devlet Bahçelî îro di civîna koma partiya xwe ya Parlamantoyê de pêşniyar kiribû, Enqere û Şam operasyoneke hevbeş li Rojavayê Kurdistanê bikin.

Biryar e roja 11ê Hezîranê Rêveberiya Xweser hilbijartinên şaredariyan li Rojavayê Kurdistanê bike. Li ser vê yekê jî Bahçelî xwest ku Enqere û Şam li hev bikin û operasyonekê li dijî Rojavayê Kurdistanê pêk bînin.

Tevî şikandina DAIŞê li Iraqê di sala 2017an de û li Sûriyeyê di sala 2019an de, hîn jî şaneyên razayî yên DAIŞê metirsî ne û êrişên wan li dijî hêzên HSD û hikûmeta Sûriyê berdewam in.

HSDê zêdetirî 10 hezar çekdarên DAIŞê li 24 navendan girtine, di nav wan de zêdetirî 2 hezar çedaran biyanî ne ku welatên wan red dika ku wan vegehrînin.

HSD dibêje çekdarên DAIŞê ji 60 neteweyên cuda derbasî Sûriyeyê bûne û di şer de dîl hatine girtin.

Berê jî berpîrsên HSDê gotibûn ku ewê wan girtiyan dadgeh bikin, lê ne diyar e ka dê dadgeh çawa û kengî dest pê bike.

Li Bexdayê êriş li kompanyayêke Amerîkî û peymangehek Brîtanî hatin kirin

Jêderê ewlekarî ya Îraqî ragihand, şaxeke kompanyaya keresteyên avahîsaziyê ya

Amerîkî (Caterpillar) û Enstîtuya Perwerdehiya Cambridge ya Brîtanî îro danê sibê li Bexdayê rastî êrişan hatin. Wî jêderê eşkere kir ku şaxê Caterpillar yê li devera Çadiriye ya li nava Bexdayê bi bombeyê dengî hatiye armanckirin.

Diyar kir jî, Peymangeha Cambridge ya Brîtanî li Kolana Filistinê ya li rojhilatê Bexdayê bi bombeyê çekirî hatiye armanckirin.

Di encama her du êrişan de, ti zîyanên canî nehatine tomarkin û tenê zîyanên madî gihîştine avahî kompanyayê û peymangehê.

Ev êriş piştî wê tê, yekşema borî du xwaringehên KFC yên Amerîkî, yek li Kolana Filistinê û ya din jî li navçeya Karada ya li Bexdayê rastî êrişan hatibûn.

Serokwezîr Mesrûr Barzanî bi Qasim El-Arecî re civiya

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî li Bexdayê bi Şewirmendê Asayîşa Niştîmanî ya Iraqê Qasim El-Arecî re civiya.

Li gorî daxuyanyêke Hikûmeta Herêma Kurdistanê, di hevdîtinê de rewşa ewlekariya Iraqê bi giştî û metirsiya terorê hate gotûbêjkirin û tekezî li ser pêşxistina hevkarî û hevahengiya di navbera Hikûmeta Herêma Kurdistanê û hikûmeta federal de hat kirin.

Şewirmendê Asayîşa Niştîmanî ya Iraqê got: Herêma Kurdistanê herêmeke destûrî ye û hêza Herêmê hêza Iraqê ye jî û berûvajî jî, ji ber wê divê baştirîn pêwendî di navbera Herêma Kurdistanê û hikûmeta federal de hebe.

Serokwezîr Mesrûr Barzanî spasiya pêşwaziya germ û dostane ya Şewirmendê Asayîşa Niştîmanî ya Iraqê kir û tekez li ser wê yekê kir ku di warê ewlehiyê de, hevahengiyeke baş di navbera Herêma Kurdistanê û hikûmeta federal de

heye û em hêvîdar in ku ev hevahengiya baş di hemû warên din de jî derkeve holê.

Serokwezîr Mesrûr Barzanî ji bo civîna bi Serokwezîrê Iraqê Mihemed Şiya Sûdanî, rayedarên din ên hikûmeta federal û serkirde û berpîrsên partiyên siyasî yên Iraqê re, îro 30î Gulana 2024an

gihîştê Bexdayê.

Ji bo dabînkirina mafên gelê Kurdistanê li Bexdayê me

Serokwezîr Mesrûr Barzanî li tora civakî "X" ragihand, "Îro li Bexdayê me ji bo tekezîkirina li ser dabînkirina mafên gelê Kurdistanê û çareserkirina kêşeyan bi rêya diyalogê û li ser bingeha destûrê."

Mezintirîn gora qurbanîyên destê DAIŞê li Neynawayê tê vekirin

Hikûmeta Iraqê daxwaza pişkinîna DNA ji kesûkarên qurbanîyan dike.

Piştî deh salên bendemanê, gora bikom a Elo Enter li sinorê bajarkê Telehferê li Deşta Neynawayê tê vekirin û çavê welatîyên Êzîdî li wê gorê ye ji bo ku bi rufatên piraniya qurbanîyên xwe şa bibin. Şewirmendekî Serokwezîrê Iraqê jî daxwaza pişkinîna DNA ji kesûkarên qurbanîyan dike ji bo ku ew rufat bînin naskirin. Mezintirîn gora bikom a qurbanîyên destê çekdarên DAIŞê li nêzî bajarkê Telehferê tê vekirin. Hejmareke zêde ya welatîyên Êzîdî, ku heta niha çarenivîsa hejmareke zêde ya endamên malbatên wan diyar nîne, bi kincên reş û girî ve li dor çala Elo Enter kom bûye ku tê texmînkirin gelek welatîyên Êzîdî di wê çalê de

hatibin binaxkirin.

Çala Elo Enter yek ji wan mezintirîn gorên bikom e yên ku tawanên DAIŞê diselimînin. Di wê demê de DAIŞê ku parêzgeha Neynawayê kontrol kiribû, zêdetirîn tawanên gulebarankirina welatîyan di wê çalê de hatine kirin. Kesûkarên qurbanîyên destê DAIŞê jî dixwazin bi zûtirîn dem ew gor bê vekirin û pişkinîna naskirinê ji rufatên qurbanîyan re bînin.

Piştî derbazbûna deh salan li ser tawana jenosîdkirina welatîyên Êzîdî li ser destê çekdarên rêkxistina DAIŞê, ji nû Hikûmeta Iraqê û rêkxistin dest bi vekirina wê gora bikom kiriye û ji ber zêdehiya hejmare hesiyên qurbanîyan nizanin hejmare rufatan çend e.

Şewirmendê Serokwezîrê Iraqê Zêdan Xelaf di vî warî de got, "Heta niha hejmare qurbanîyan nehatiye diyarkirin lê pêştir ji aliyê medyayan ve hatibû belavkirin ku qaşo bi sedan rufat di wê gora bikom de hene. Di nav wan de jî jin, zarok, ciwan û danemir hene ku çekdarên DAIŞê ew gulebaran kirine û avêtine nav wê çalê, lewma jî em daxwazê ji kesûkarên qurbanîyan dikin ku pişkinîna DNA bikin ji bo ku ew rufat bînin naskirin".

Ji piştî azadkirina bajarê Mûsilê û Deşta Neynawayê jî destê çekdarên DAIŞê heta niha, 61 gorên bikom ên qurbanîyên destê DAIŞê hatine vekirin û nêzî 240 rufatên qurbanîyan bi kesûkarên wan hatine dan, lê hêştê çî ji çarenivîsa hejmareke zêde ya revandiyên Êzîdî nehatiye zanîn û tê texmînkirin ku piraniya welatîyên Êzîdî yên wînda di wê gora bikom de bin. Çala Elo Enter dikeve bakurê rojavayê bajarkê Telehferê, kûratiya wê 15 metr e. Bi gotina şahidan, ew yek ji mezintirîn gorên bikom ên qurbanîyên destê DAIŞê ye û tê texmînkirin ku nêzî du hezar kesan tê de hatibin binaxkirin ku piraniya wan welatîyên Êzîdî, parek Şîeyên Telehferê û hejmarek jî Suneyên bajarê Mûsilê bin.

Tevî diwariya vekirina wê gorê jî ber baranên deh salên borî, biryar e di dema çar mehan de ew pirose bê bidawînan.

Îranê li Baneyê kolberekî 19 salî kuşt

Kolberekî xelkê Serdeştê yê bi navê Sîna Resûlzade di dema kolberiyê de li çiyayên Baneyê ji aliyê hêzên Îranê yên ser sînor ve hat kuştin.

Li gorî Rêxistina Mafê Mirov a Hengawê êvara roja sêşemê pasdarên Îranê li sînorê Sertezênê yê Baneyê yê Rojhilatê Kurdistanê gule li komeke kolberan reşandiye.

Li gorî Hengawê kolberê bi navê Sîna Resûlzade yê 19 salî ji ber wê gulebaranê canê xwe ji dest daye.

Tîmên tenduristiyê cenazeyê Sîna Resûlzade bir Nexweşxaneyê Selahedînî Eyûbî ya bajarê Baneyê.

Sîna Resûlzade ji gundê Nelasê yê Serdeştê ye.

Mesrûr Barzanî di merasîma vekirina pira Ranya-Bingirdê de: Kalîteya rê û piran gelek baştir bûye

Serokwezîr Mesrûr Barzanî gotarek di merasîma vekirina pira de pêşkêş kir û ragihand, "Ez bi kêfxweşî careke din serdana vê herêma têkoşer û welatparêz dikim û bi we re pira Derbenda Ranyayê ku me berî nêzîkî 4 salan kevirê bingehîn danîbû, vekim."

Serokwezîr Mesrûr Barzanî got: "Ez pîrozbahiyê li Wezareta Avadankirin û Niştecihkirinê û kompaniyaya cîbicîkar dikim ji bo cîbicîkirina vê pirojeya giring ku bê guman dê sûdeke mezin ji xelkê ve deverê re bîne û sînorên Pişder, Bêtwên û Merge bi hev ve girê bide. Ev yek dê tevgera welatîyan hêsan bike. Di heman demê de dê ji bo veguhastina berhemên cotkaran ên li herêmê jî pir bikêr be. Herwiha ji bo geşepêdana geştyariyê li vê herêmê jî dibe alîkar."

Diyar kir: "Beriya çar salan di rewşeke dijwar a darayî û tendirustiyê de, ji ber belavbûna vîrusa koronayê û kirîza aborî ya ku rastî Herêma Kurdistanê hatibû, me kevirê bingehîn ê ve projeyê danî, ku xweûbextane di dema xwe de hat temamkirin û kete xizmeta welatîyan. Em şanaziyê bi wê yekê dikin ku ev projeya giring bi hemû

şiyânên navxweyî yên Herêma Kurdistanê hatiye cîbicîkirin. Xweşbextane îro em dibin şahid ku şiyana navxweyî di çêkirina rêyan de zêde bûye û kalîteya rê û piran pir bipêş ketiye. Ev yek jî dê bandorê li parastina welatîyan û pêşxistina jêrxaneyê aboriyê bike.

Serokwezîr Mesrûr Barzanî got: "Plan û programên me hene bo xizmetkirina sektora rêyan li hemû navçeyên Kurdistanê, bi îzna Xwedê, bi baştirkirina rewşa darayî, emê tora rêyan ku şadaara aboriya Herêmê ye, li gorî pîvanên navdewletî zêdetir bipêş bixin. Xelkê ve deverê jî wek parçeyên din ên Kurdistanê jî qurbanîyên mezin ji bo azadî û destkeftên netewî dane, lewra xelkê ve deverê hêjayê xizmet û xizmetkirina zêdetir in."

Amaje bi wê jî kir, "Di vê derbarê de Hikûmeta Herêma Kurdistanê di çar salên borî de li gorî şiyânên heyî gelek projeyên cuda li ve deverê û deverên din yên Kurdistanê encam dane û em dê berdeham bin li ser xizmetkirina xelkê ve deverê."

Tekez kir jî: "Di vê kabîneyê de, me hewl da ku aboriya Herêmê cihêreng bikin û ne tenê piştî xwe

bi dahatên petrolê bibestîn, sektorên çandinî, geştyarî û pişesazî jî stûnên sereke yên ve bernamaya aborî ne. Em dizanin ku ev herêm xwedî hemû bingehên ji bo pêşxistina van sektoran û peyda kirina derfetên kar ji bo ciwanên ve herêmê ye."

Mesrûr Barzanî got: "Hêvîdar im veberhêner û xwediyên sermayê yên ve deverê û deverên din ên Kurdistanê bi awayekî aktîftir beşdarî veberhênanên di van beşan de bibin. Me beriya niha biryar dabû ku Desteya Veberhênanê û saziyên pêwendîdar hêsankariyên zêdetir bikin ji bo veberhênanê li deverên kêr pêşkeftî bikin û jîngehekê çêbikin ku projeyên li ve herêmê qazancê bikin û berdeham bin." Serokwezîr Mesrûr Barzanî got jî: "Di van çend salên borî de, me krîzên dijwar ên aborî û darayî derbas kirin, ez careke din spasiya xweragiriya welatîyên xweşewîst dikim. Me hemû hewlên xwe dane û hemû şiyânên xwe bikar anîne ji bo bidawîkirina vê rewşa dijwar a aborî, bi taybetî mûçeyên welatîyan di dema xwe de bê dayîn. Me hewl daye li ser bingehê destûr û rêkeftinên di navbera me de pirsgrêkên xwe li gel hikûmeta federal çareser bikin, daku mafên xwe yên destûrî û darayî dabîn bikin û zêdetir xizmeta gelê Kurdistanê bikin. Ez bi Serokwezîrê Federal birêz Mihemed Şiya Sûdanî re di pêwendîya berdeham de ne û şandên danûstandinan berdeham in li ser nehîştina astengîyan. Em di wê baweriyê de ne ku bi hev re û li ser bingeha destûr û berjewendîya giştî ya welatîyan, serwet û saman Iraq û Herêma Kurdistanê, ji bo xizmeta hemû welatîyan û pêşxistina asta xizmetguzariyan bikar bînin û pêgeha aborî ya Iraq û Herêmê li navçeyê bilind bikin."

Komîteya Darayî: Xwecihkirina mûçeyên karmendan di bankên hikûmî de

Komîteya Darayî ya li Meclisa Nûneran civînek berfireh bi Wezîrên Plandanî û Darayî

re li dar xist da ku daneyên li ser tabloyên Qanûna Budceya Giştî ya Federal a sala 2024-an gotûbêj û analîz bikin.

Endamê Lijneya Darayî ya Parlamentoyê Mistefa El-Gerawî ji PUKMEDIA'yê re ragihand: Di civînê de piraniya pirsîyan derbarê terxankirina dezgehên hikûmetê, parêzgeh û wezaretan û daxuyaniya bûdceya karkirin û veberhênanê bûn.

Got jî: Di civînê de tekez li ser pêwîstiya bi cîbicîkirina mûçeyên karmendan li Herêma Kurdistanê bi rêya mûçeyên rasterast bo karmendan hat kirin û pişka herêmê jî wek terxankirî tê hejmartin û bi berçavgirtina ew qerz û pêşhatên ku ji bo herêmê tî dayîn, hêdî hêdî ji wan bê kêmkirin. Got jî: Biryara dadgeha federalî zelal e û divê mûçeyên karmendan li bankên hikûmetê yên ser bi hikûmeta federalî bînan danan û pirojeya (Hesabê min) ku ji aliyê hikûmeta herêma Kurdistanê ve hatî cîbicîkirin nayê qebûl kirin ji ber ku biryara Dadgeha Federal eşkere û zelal e. El-Gerawî got: Mijara şandina mûçeyên karmendan bi şandina lîsteyan berdeham nabe, û divê mûçeyên karmendan di bankên hikûmetê yên ser bi hikûmeta federal de bînan çareser kirin.

Di bûdceyê de pişka Herêma Kurdistanê hatiye diyarkirin

Endama Lijneya Darayî li Civata Nûneran Dr.Nermin Meirûf di daxuyaniyekê de ji PUK-MEDIA re ragihand: pişka Herêma Kurdistanê jî bûdceyê zêdetirî 20 trîlyon û 910 milyar dînar e ku 14 trîlyon û 840 milyar dînar ji bo xerciyên operasyonan hatiye terxankirin û ji ve hejmarê zêdetirî 11 milyar û 500 milyon dînar jî bo mûçeyên hatî terxankirin, ku mehane nêzîkî 965 milyar dînar e.

Mustafa Özçelik peyama pîrozbahiyê ji Serokê Giştî yê HAK-PARê Duzgun Kaplan re şand

Serokê Giştî yê Partiya Welatparêzên Kurdistanê (PWK) Mustafa Özçelik peyama pîrozbahiyê ji

Serokê Giştî yê HAK-PARê Duzgun Kaplan re şand.

Rêzdar Duzgun Kaplan
Serokê Giştî yê HAK-PARê
Serokê Rêzdar

Di vê pêvajoja ku milletê me û welatê me di rojên zehmet û hasas de derbas dibin de, HAK-PARê Kongreya xwe ya 10emîn li dar xist û cenabê we jî weke Serokê Giştî yê HAK-PARê hat hilbijartin. Ez li ser navê xwe û li ser navê hemû rêvebir û endamên partîya me, ji ber hilbijartina ji bo Serokatîya HAK-PARê, cenabê we û rêveberîya nû ya HAK-PARê pîroz dikim. Ez di wê baweriyê de me ku cenabê we ji bo hevkarî û tifaqeke berfireh ya netewî û demokratîk dê bi hasasîyeteke pêwîst tevbigere. Bi vê baweriyê, ez serkeftinê ji cenabê we û rêveberîya nû ya HAK-PARê re dixwazim.

Li gel rêzên xwe
Mustafa Özçelik
Serokê Giştî yê Partiya Welatparêzên Kurdistanê (PWK)

Şênîyên kantona Fîratê li dijî tecrîdê meşîyan

Li Kantona Fîratê li dijî tecrîda giran a li ser Rêberê gelê Kurd Abdullah Ocalan û êrîşa dewleta Tirk a li ser Herêmên Parastinê yên Medyayê daxuyaniyek hate dayîn û meşek hate lidarxistin.

Bi sedan welatîyên Kantona Fîratê li dijî tecrîda li ser Rêberê gelê Kurd Abdullah Ocalan nerazîbûnên xwe nîşan dan û meşeke girseyî li dar xistin. Meş bi amadebûna bi sedan kesî li Qada Jina Azad dest pê kir û heya Qada Aşitî dirêj bû.

Di meşê de wêneyên Rêberê gelê Kurd Abdullah Ocalan hatin hilgirtin û dirûşmeya; 'Bê Serok Jîyan Nabe' hate berzkirin.

Piştî ku meşa girseyî gihîşt Qada Aşitî ji bo bibîranîna şehîdan deqeyekê rêz hate girtin.

Piştî ji Koordînasyona Kongra Starê Macîde Hesûn axivî û diyar kir ku ew ê heta dawiyê xwedî li Rêberê xwe derkevin û ew ê azadiya wî ya fîzîkî jî misoger bikin.

Her wiha ji aliyê Kongra Star a Kantona Fîratê ve jî li pêşîya Qada Jina Azad têkildarî êrîşa dewleta Tirk a li ser Herêmên Parastinê yên Medyayê daxuyaniyek hate dayîn. Daxuyanî ji aliyê Peyman Elûş a ji Koordînasyona Kongra Star a Kantona Fîratê ve hate xwendin.

Daxuyaniya Kongra Starê bi vî rengî ye: "Jina Kurd a azad a ku ji fikr û felsefeya Rêber Ocalan îlhama xwe girtiye û bûye ronahiya rêya azadiya jinên li Rohhilata Navîn û di her astê de berxwedan û têkoşîna xwe didomînin. Jinên azad têkoşîna azadiyê bi derfetên xwe û tevî hemû zehmetîyan jî ji hemû cihanê re tekez kir kir ku xwedî rêgezeke berdehamî ye. Em weke jin, dayikên aştiyê, dayikên şehîdan û dayikên gerîla kiryar û biryarên keyfî yên dewleta Îranê û hikûmeta Tehranê û biryara dardekirinê ya têkildarî endamê HPG'ê Rêgeş ku ew di sala 2019'an de ji aliyê hêzên Îranê ve dîl hatibû girtin, bi tundî şermazar dikin.

Ev ne cara ewil e ku jin û xortên gelê Kurd li Îranê tînan darvekirin. Ji ber ku hêzên gerîla weke parêzvanên Kurdistanê tînan dîtin ku hêza tarî DAÎŞ tîk birin û bi hezaran şehîd dan, şervanên me yên Hêzên Parastina Gel her roj rastî êrîşên dijwar ên komplogerên dewletên Tirk û Îranê tînan.

Daxwaza me ji rêxistinên mafên mirovan û encûmena ewlekariyê ya navneteweyî ew e ku zextê li hikûmeta Îranê ya faşîst bike ku dawî li van biryarên xwe yên ne elxaqî û biryarên darvekirina girtiyên şer û ciwanên Kurd bine û ji hikûmeta Îranê hesaba tawanên wê yên li dijî gelê Kurd bipirse.

Her wiha em bang li gelê Kurd û rêxistinên jinan jî dikin ku asta têkoşîna xwe bilind bikin û bi pêşengîya jinên azad ala azadiyê bilind bikin."

Serokwezîr Mesrûr Barzanî berê binyatî ji bo çend pirojeyan li Soranê dadine

Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî îro (Sêşem, 28.05.2024) berê binyatî ji bo çar pirojeyan li Îdareya Serbixwe ya Soranê dadine. Ev di demê de ye ku hejmareke pirojeyên stratejîk û xasma di warê rêyan de di qonaxa dawiyê de ne, ji destpêka îsal heta niha jî 33 piroje li Soranê bi gojimê 21 milyar û 500 milyon dînanan çûne di warê bicihanîna de û li paşerojê nêzîk razîbûnê de li ser hejmareke din jî ya pirojeyan bê diyarkirin. Serokê Hikûmeta Herêma Kurdis-

tanê Mesrûr Barzanî duhî (Duşem, 27.05.2024) jî di merasîmekê de bi berhevbûna Cîgirê Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê Qubad Talebanî pira Ranyayê vekir. Serokwezîr Mesrûr Barzanî pîrozbahîya Wezaretê Avadankirin û Niştecîhkirinê û kompaniya bicihanîna kir ji bo bicihanîna wê pirojeyê giring û got, "Bê guman vê pîrê dê feydeyekî mezin ji xelkê vê de verê re bîne û dê sînorên Pişder, Bêtwên û Merge bi hev ve girê bide. Ev yek dê tevgera welatîyan hêsan

bike. Di eynî demê de dê ji bo veguhastina berhemên cotkaran ên li herêmê jî pîr bikêr be. Herwesa ji bo pêşxistina geştyariyê li vê herêmê jî dibe alîkar." Mesrûr Barzanî diyar jî kir: "Em şanaziyê bi wê yekê dikin ku ev projeya giring bi hemû şiyarên navxweyî yê Herêma Kurdistanê hatiye bicihanîna. Bi dilekî xweş îro em dibin şahid ku şiyana navxweyî di çêkirina rêyan de zêde bûye û kalîteya rê û pîran pîr bipêş ketiye. Ev yek jî dê bandorê li parastina welatîyan û pêşxistina jêrxaneya aborî bike.

Serokwezîr Mesrûr Barzanî got: "Plan û programên me hene bo xizmetkirina kertê rêyan li hemî deverên Kurdistanê. Bi îzna Xudê, bi baştirkirina rewşa darayî, em dê tora rêyan ku şadara aboriya Herêma Kurdistanê ye, li gorî pîvanên navdewletî zêdetir bipêş bixin". Navbirî tekez jî kir: "Di vê kabîneyê de, me bizav kir ku aboriya Herêmê cihêreng bikin û ne tenê piştî xwe bi dahatên petrolê bibestî, kertên çandinî, geştyarî û pîşesazî jî stûnên sereke yê vê bernameya aborî ne".

Li Semsûrê bo pisporên ku li qada tendirustiya derûnî dixebitin perwerdehiyan dest pê kir

Li Semsûrê bo pisporên ku li qada tendirustiya derûnî dixebitin perwerdehiyan dest pê kir.

Bi piştgiriya eyaleta NRWê ya Almaniyayê û bi hevkarîya Enstituya

ra trawmaya erdhejê de ne. Û bi gelek kesan re nexweşiya stresê ya piştî trawmayê rû daye. Em bixwe weke Psychology Kurdî ku di vê projeyê de weke alîkar piştgiriya didin

hemû perwerdehî

rû bi rû ne û bêpere ne. Em hevî dikin ku piştî vê perwerdehiya li Semsûrê heman perwerdehiyê li Hatay û Mereşê jî pêk bînin.

Kesên perwerdekar hemû di qada xwe de xwedî gelek xebat in û serkeftî ne.

Mijarên bernameya perwerdehiyê û kesên perwerdekar bi vî awayî ne:

- Alîkariya pêşîn a Derûnî di Rewşên Erdhej û Karesatan de (Deprem ve Doğal Afetlerde Psikolojik İlk Yardım Eğitimi)

Dr. Azad Günderci

Psikiyatrist û Psikoterapist

- Trawma û Nexweşiya Stresê ya Piştî Trawmayê: Teşxîs û Nêzîkahîdanên Tedawiyê (Trauma ve Trauma Sonrası Stres Bozukluğu: Tanı ve Tedavi Yaklaşımları)

Prof. Dr. Şahika Yüksel

Psikiyatrist û Psikoterapist

Rola Xizmetên Civakî di Rewşên Erdhej û Karesatên Dîtir de (Deprem ve Diğer Doğal Afetlerde Sosyal Hizmetlerin Rolü)

Dr. Adem Kiliç

Pisporê Xizmeta Civakî

- Erdhej û Piştî wê: Nêzîkahîdanên Derbarê Tendirustiya Derûnî ya Zarok û Kamilan (Deprem ve Sonrası: Çocuk ve Ergenlerin Ruh Sağlığına Yönelik Yaklaşımlar)

Doç. Dr. Veysi Çeri

(Psikiyatristê Zarok û Kamilan)

- EMDR: Serederîkirina li Hemberî Trawmayê (EMDR: Trauma ile Başa Çıkma)

Prof. Dr. Burhanettin Kaya

- Wekî Metodeke Tedawiyê Psîkodrama

(Bir Tedavi Yöntemi Olarak Psîkodrama)

- Dr. Ayfer Apaçık (Psikiyatrist & Psîkoterapist & Psîkodramîst)

Zanistên Tendirustiyê ya Navçandî (Institut for Transcultural Health Science), Zanîngeha Eyaleta Baden-wuerttembergê ya Almaniyayê (Baden-Wuerttemberg Cooperate State University - DHBW), Kovara Derûnnasiyê Psychology Kurdî û Komeleya Pisporên Xizmeta Civakî ya Şaxa Diyarbekirê li Semsûrê bo pisporên ku li qada tendirustiya derûnî dixebitin perwerdehiyan dest pê kir.

Li ser navê koordînasyonê Derûnnas Siyabend Aslan anî zimên ku piştî erdhejê 6 û 7ê Sibata 2023an bajar ne tenê ji aliyê fizîkî, ji aliyê derûnî ve jî hilweşîyan. Piştî wan erdhejan bandorên derûnî îro xwe bêhtir didin der. Û ev rewş bi lêkolînên zanistî hatiye piştraskirin ku piştî van erdhejan gelek kes hê jî di bin bando-

armanca van perwerdehiyên ku dê hefteyekê dom bikin ew e ku pisporên qada tendirustiya derûnî di rewşên wekî erdhej û karesatên dîtir de û piştî van rewşên xerab bi awayekî profesyonel alîkariya mirovan bikin û ji aliyê derûnî ve piştgiriya bidin wan kesan. Di vir de armanca din jî ew e ku pisporên bîn perwerdekirin piştî van perwerdehiyan alîkariya hevpişeyên xwe jî bikin û ji wan re behsa van perwerdehiyan bikin, ew xwe bixwe perwerdehiyên wisa zêdetir bikin.

Perwerdehî li Semsûrê bo 25 kesên pispor hatine amadekirin ku ev kes derûnnas, asîstanên psikiyatryê, şewirmendên derûnî, pisporên xizmeta civakî û pisporên geşedana zarokan in. Perwerdehî di navbera 27.05.2024-31.05.2024an de ne,

Yekîtiya Mamostayên Kurdistanê banga pêkanîna biryarên Dadgeha Federal kir

Şandeye Yekîtiya Mamostayên Kurdistanê ji bo çareserkirina pirsgrîka mûçe û

girêbestên mamostayan giheşte Bexdayê û bang li serokomar û aliyên pêwendîdar kirin di vê derbarê de Serokê Yekîtiya Mamostayên Kurdistanê dibêje: "Netewekirina mûçeyê karmendên hikûmeta Herêma Kurdistanê divê van pirsgrîkan çareser bike." Serokomar: Nabe ku alozî bandorê li dayîna mûçeyên karmendên Kurdistanê bike

Serokomarê Iraqê Letîf Cemal Reşîd di civîna gel şanda mamostayan got: "Pêwîste aloziyên siyasî bandorê li jiyana û berjewendiya welatîyan û dayîna mûçeyên karmendan li Herêma Kurdistanê neke, bi taybetî vê beşa girîng a civakê, li gorî çarçoveya yasayî bo dabînkirina mafên xebatkarên perwerdeyê û mamosta, da ku dadmendiya civakî bi rêya dabeşkirina serwet di nav Îraqîyan de pêk bînin."

Her wiha di civînê de bal hat kişandin ser rola sereke ya mamostayan di perwerdekirina nifşan û pêşxistina bernameya xwendinê de, bi awayekî ku ewlehî, aramî, pêkvejiyana aştîyane û rêzgirtina bawerî û olan di nav hemû civakan de çêbike.

Divê biryarên Dadgeha Federalî bîn cîbicîkirin

Serokê Yekîtiya Mamostayên Kurdistanê daxwazên mamostayan û girêbestan gihandîye Serokomar û aliyên pêwendîdar û di wê baweriyê de ye ku divê Hikûmeta Herêma Kurdistanê û Hikûmeta Iraqê biryarên Dadgeha Federalî cîbicî bikin.

Serokê Yekîtiya Mamostayên Kurdistanê Abdulwahîd Mihemed ji PUKMEDIA re wiha got: "Di serdana xwe ya bo Bexdayê de, me li gel Serokomar, parlamentoya Iraqê û aliyên peywendîdar ên Iraqê civîyan û me daxwazên mamostayan û girêbestan gihandin bo çareseriyê bilez ji bo mûçeyê mamostayan û fermîkirina mamostayan û girêbestan kir.

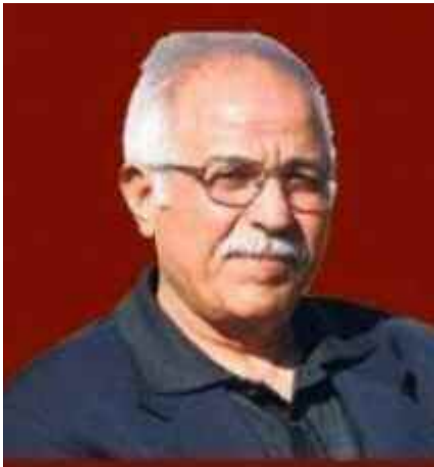
Her wiha got: "Pêwîste her du hikûmet biryarên Dadgeha Federalî ya derbarê mûçeyên karmendên Hikûmeta Herêma Kurdistanê de cîbicî bikin û di zûtirîn dem de dermalekê ji karmendên Hikûmeta Herêma Kurdistanê re çêbikin.

Got jî: Mijareke din a ku me digel Serokomar kir, karkirina yekem derçûyên zanîngehên Kurdistanê bû, ku niha ji ber çendîn pirsgrîkan rawestiyaye û me daxwaza çareser kirinê kir.

YNK hewl dide li herêmê yekemê zanîngehan damezrîne li kar

Li Herêma Kurdistanê ji salên 2017-2018 heta 2022-2023 nêzîkî 11 hezar yekem derçûyên zanîngeh û peymangehan hene û Fraksiyona YNKê li Parlamentoya Iraqê hewl dide wan kar bike da ku yekem derçûyên herêmê ji vî mafî bêpar nemînin.

Şoreşa Milî ya Îlonê dayîka Şoreşa Milî ya Gulanê ye

İbrahim Guçlu

Neteweya kurd, ji bona serxwebûn û azadiya xwe 200 sal e ku şer didomîne, serhildanên milî li dar dixê. Ew rojan ji bona neteweya kurd, rojên pîroz in. 26 Gulana 1976 jî Ji bona neteweya kurd, rojê gelek pîroz e. Di wê rojê de jî Şoreşeke milî li Başûrê Kurdistanê dest pê kir.

Dema ku Serok Melle Mistefa Barzanî û hevalên wî, li Yekîtiya Sovyetan bûn, li Iraqê di sala 1958an de desthilatdariya siyasî hat gûhertin û Abdülkerîm Qasim bû serokê Iraqê. Desthilatdariya nû biryar girt ku gûhertinekê bike û bi kurdan re li hevû-du bike û ji bona vê jî makezagonekê qebûl bike. Bi vê bernamêyê, ji Serok Mele Mistefa Barzanî hat daxwaz kirin ku Serok Barzanî vegere Iraqê û Kurdistanê. Serok Mele Mistefa Barzanî û hevalên wî ew daxwaza Abdülkerîm Qasim bir erênî bersîv kirin, vegeriyan Iraqê û Kurdistanê.

Vegera Serok Mele Mistefa Barzanî û Hevalên wî, li Başûrê Kurdistanê bû cejnê milî û li beşên din yê Kurdistanê jî bandoreke mezin çêkir. Şûra milî pêş xist. Di rewşenbîr û kurdpereweran de livandinek çêkir.

Wek soz hatibû dayin makezagoneke nû hat pejirandin. Makezagonekê diyar kir ku li Iraqê du millet (Kurd û ereb), du welat (Kurdistan û Erebaştan), du zimanê fermî (Zimanê Kurdî û Erebaşî) hene. Otonombûna Iraqê hat pejirandin.

Hezar mixabin piştî demê desthilatdariya nû ya li Iraqê, ev makezagona cî bi cî nekir. Ji senaryo û programa xwe ya nû re xiyaneftî kir. Wê demê Serok Mele Mistefa Barzanî û PDKê biryar dan ku eleqeya xwe ya Baxdayê bibirin û bi her awayî li Kurdistanê bi cîh bibin.

Di Îlona 1961an de Şoreşa Milî ya Îlonê dest pê kir. Ev Şoreşa Milî ya Îlonê bi çek û bi pêşmergetî dest pê kir.

Şoreşa Milî ya Îlonê heta sala 1970yî gelek bi xurtî domand. Şoreşa Milî ya Îlonê him gelek zehmetî dît û him jî gelek serkeftî bi dest xistin. Zehmetiya mezin ya yekemîn ya Şoreşa Milî ya Îlonê ew bû ku İbrahim Ehmed û Celal Talabanî ji PDKê veqetiyên û bi Hikûmeta Baasê re ketin nav tîfaqa qirêj û nexweş û xerab. Di encamê de ji Şoreşê Milî ya Îlonê re xiyaneftî kirin. Zehmetiya din ya mezin jî ew bû ku Yekîtiya Sovyetan bi her awayî ji Rejîma Baasê re alîkarî kir.

Lê dîsa jî, Rejîma Baasê ya kolonyalist û faşist nikarî zora kurdan û hêza pêşmergeyên qehreman bibe.

Loma jî Rejîma Baasê mecbûr bû ku di 11ê Adara 1970yî de bi kurdan û partiya wan PDKê û Serok Barzanî re peymenê çê bike.

Encama vê peymanê li Kurdistanê statuya Otonomiyê ava bû. Neteweya kurd di bin pêşengiya PDKê û Serok Barzanî de li Kurdistanê bû desthilatdar û serwer. Hêzeke mezin ya pêşmerge û

milîs hat ava kirin.

Ji bona statuya Kerkukê tespît bibe jî, biryar hat girtin ku di sala 1974an de plebîsît (referandûm) bê li dar xistin.

Şoreşa Milî ya Îlonê ji bona neteweya kurd li hemû beşên Kurdistanê serkeftinek bû. Azadî û rizgariya Kurdistanê, desthilatdarbûn û serwerbûna neteweya kurd bû.

Avabûna Otonomiya Kurdistanê di ruhiyet û şûra û hişmendiya kurdan de, di zanistiya milî de gûhertineke gelek mezin çêkir, şoreşeke civakî û milî pêkanî.

ŞOREŞA GULANÊ BERDEWAMIYA ŞOREŞA MILÎ YA ÎLONÊ Û OTONOMIYA KURDISTANÊ YE...

Rejîma Baasê ji bona ku pêşiya plebîsîta (referandûma) Kerkukê bê girtin û peymana Otonomiyê xerab bike, piştî demêkê dest bi texrîbat û xerabiyên kir. Ji bona ku Serok Barzanî bikûje, gelek plan çêkir, lê encama bi zanyarî Serok Barzanî û berpirsên PDKê, Rejîma Baasê bi serket.

Rejîma Baasê ya faşist û kolonyalist di encamê de dema ku plebîsîdê nêzik bû, di sala 1974an de bi hêzeke mezin ya leşkerî êrişî Kurdistanê kir. Encama vê êrişê di navbeyna desthilatdariya Kurdistanê û PDKê û Serok Barzanî û neteweya kurd de şerekî gelek dijwar dest pê kir.

Di vî şerî de Kurd gelek serkeftî bûn. Rejîma Baasê ketibû gelek zehmetiyên nedikarî armancên xwe pêk bîne.

Dikarim bibêjim ku alîkariya Yekîtiya Sovyetan û balafirên wan yê pêşketî jî nikarî ji Rejîmma Baasê re bibe derman.

Wek tê zanîn di wî şerî de Îran û Emerîka piştgir û aligirên Şerê kurdan û Serok Barzanî bûn. Diviya ku piştgiriya van bê şikandin. Iraqê planek çêkir. Ev plana gelek planeke bi biha bû. Iraqê, ji bona ku Îraniyan bikirin, erdê xwe yê li Şatulerebê pêşkêşî wan kir. Îranê li kurdan xiyaneftî kir. Emerîkayê jî daxwaza Îranê pêk anî.

Helwesta Emerîkaniyan jî, ji bona kurdan bû xiyanefteke mezin ya nevweteweyî.

Îranê û Şahê Îranê raste rast ji Serok Barzanî re gotin ku ew alîkariya wî nakin.

Wê demê di sala 1975an de Serok Barzanî xwest ku şer bisekine. Serok Barzanî dît ku dema şer nede sekinandin li Kurdistanê qetlîameke/komkûjiyeye gelek mezin dê pêk bê. Loma jî Serok Barzanî pêşî bi serokatiya PDKê re civîn li dar xist. Serokatiya PDKê jî encama niqaşeyên gelek dijwar, biryara sekinandina şer didin.

Serok Barzanî bi berpirsên hêzên pêşmergeyan re jî civîn li dar dixê. Serok Barzanî dixwaze ku di derbarê berdewam kirin yan jî sekinandina şer de dîtina wan bigre.

Di civînê de Barzanî dibêje: "Hûn pêşmergeyên qehremanin vî şerî dikin. Ez niha dixwazim bizanim ka dîtina we çîye? Em vî şerî bisekinîn an ya berdewam bikin."

Barzanîyê nemir dirêjahî behsa rewşa herêmê û cihanê dîke, behsa rewşa Kurdistanê dîke.

Fermandarên Pêşmergeyan ji Serok Barzanî re dibêjin: "Hûn çî فرمانê bidin emê wê bikin, lê em amade ne ku şer bikin, em dixwazin dîtina cenabê we di vî warî de bizanim."

Barzanî dirêjahî di beşek axavtina xwe de di derbarê sekinandina şer de Barzanîyê nemir dibêje: Ez fedekariya pêşmergeyan ji her tiştî çêtir dizanim. Îro rewşa siyasî hatiye guhertin, cihan li

kurdan bûye derbek û hatiye xezebê. Ez jî ne Barzanîyê berê me, ez pîr bûme nexweş im. Wek berê nikarim bigirim û şer bikim. Ez niha du gavan tavêjim diwestim. Eger em şer bikin dê pêşgergeyên qehreman yê qenc piranî bêne kuştin. Hingê dê gelek zehmet be em rojek ji rojan bi hesanî serxwe ve werin. Lê em şer bisekinînin emê di demê kurd bikaribin cardin berevaniya miletê xwe bikin."

Li gora vê biryara sekinandina şer tê dayîn û şoreşa Îlonê ji qonaxekî derbasî qonaxek din dibe.

Serok Mesud Barzanî Şoreşe Gulanê wûsa terfî dîke û ew di axivtina xwe de diyar dîke ku destkeftinê îro jî encama Şoreşa Milî ya Gulanê ye.

Serok Barzanî wisa dibêje:

"Şoreşa Gulanê peyamek bû ku gelê Kurdistan xwe radest nake, peyama rabûna şoreşa rizgarîxwaziyê bû li dijî setemkarî û dagîrkariyê û dîktatorî û li dijî pîlangeriya navdewletî bû ji bo jinavbirina şoreşa Kurdî, ew şoreş berdewamiya şoreşên berê bû û qunaxeke giring bû di dîroka xebata gelê me de.

"Şoreşa Gulanê hilgîrê şoreşa mezin a Îlonê bû, yek ji qonaxên girîng ên berxwedana Pêşmerge û gelê Kurdistanê ye. Ew şoreş çespand ku heger di qonaxekê de xebata gelê Kurdistanê rastî westanê û şikandinê hatibe, lê vîna têkoşîn û xebata gelê Kurdistanê ti demê neşikiye û bi henase û tîneke nû berdewam dibe ji bo gihîştin bi azadiyê. Ew azadî û destkeftin ku niha hene, berhema xwîn û qurbanîdana gelê me di şoreşa Gulanê û tevahiya şoreşên din de ne."

Ez jî di wê baweriyê dem ku Şoreşe Milî ya Gulanê berdewamiya Şoreşa Milî ya Îlonê û Otonomiya Kurdistanê ye.

Çar dewletên kolonyalist (Dewleta Tirk, Îran, Iraq, Sûriye) ji Peymana Cezayirê re piştgirî kirin. Otonomiya Kurdistanê xera kirin, desthilatdarî û serweriya neteweya kurd dawî anîn.

Lê kurd teslîm nebûn. Di sala 1975an de serokatiyeye mûwaqqet ya PDKê ava bû. Vê serokatiyê di demê nêzik de partî amade kir ku dest bi şoreşeke milî bikin.

26ê Gulanê dest bi Şoreşa Milî ya Gulanê hat kirin.

YNKê jî di sala 1976an deli Sûriyeyê ava bû.

Şoreşa Milî ya Gulanê di demê nêzik de darbeyên mezin li Rejîma Baasê xist. Rejîm gelek deman kete tengasiyê. Xwest ku dîsa bi kurdan re li hev bike.

Kurdan di demê nêzik de gelek herêmên Kurdistanê rizgar kirin û li wan herêman desthilatdar bûn.

ŞOREŞA GULANÊ BINGEHA DEWLETA FEDERE Û SERXWEBÛNA KURDISTANÊ YE...

Şoreşa Milî ya Gulanê gelek zehmetî dît û dem dem jî şikest xwar. Lê heta ku li Kurdistanê Dewleta Federe ava bibe û Iraq bibe dewleteke federal domand.

Pişt re dema ku dewleta federal nemeşiya xwediyê zihniyeta Şoreşa Milî ya Gulanê di bin serokatiya Serok Barzanî de biryara referandûma serxwebûna Kurdistanê pejirandin. Di encama referandûmê de jî biryar û qanûna Dewleta Kurdistanê ya serbixwe hat pejirandin.

Loma jî ez dibêjim ku zihniyata Şoreşa Milî ya Gulanê didomîne.

Şoreşa Milî Ya Gulanê di heman dem de bingeha dewleta federe û serbixwebûna Kurdistanê ye jî.

Diyarbekir, 30. 05. 2024

Talebanî ji Balyozê Koreyê re: Em ê kapasîteya ciwanan pêş bixin

Cîgirê Serokwezîr Qubad Talebanî pêşwaziya Balyozê Koreya Başûr li Iraqê Choi Sung-Su kir û di

wê nevdîtinê de proseya hikûmeta elektronik û çend mijarên din hatin gotûbêjkirin.

Di civînê de ku roja çarşemê (29.05.2024) li Hewlêrê hat lidarxistin, Cîgirê Serokwezîrê Herêma Kurdistanê spasiya alîkariya Koreya Başûr bo Herêma Kurdistanê kir û hêvî xwest ku alîkariyên wî welatî bi taybetî di warê veguhestina ezmûn û şarezayên di warê hikûmeta elektronik de bo Kurdistanê berdewam be. Balyozê Koreya Başûr piştgiriya welatê xwe ji bo Herêma Kurdistanê dîpat kir û amadehiya xwe jî bo alîkariya di proseya hikûmeta elektronik de nişan da.

Di vê çarçoveyê de cîgirê serokwezîr amaje bi wê yekê jî kir ku hikûmeta Herêma Kurdistanê di van salên dawî de bi piştgiriya li ser ciwanên Kurd yê jêhatî û nûjen, qonaxeke pir pêşketî di saziyên hikûmeta elektronik de derbas kiriye û got, lê dîsa jî hewcedariya me bi alîkariya welatek pêşkeftî wekî Koreya Başûr heye." Wî got. Di hevdîtinê de Qubad Talebanî diyar kir ku di nava ciwanên Kurd de mirovên nûjen ên gelek jêhatî di warên teknolojî û karsaziyê de hene û got, stratejî û plana me ew e ku şiyana ciwanên xwe yê nûjen zêdetir pêş bixin û beşdar bibin di dîtina çareseriyên zîrek ji bo pirsgerêkên curbicur. Di vê çarçoveyê de Cîgirê Serokwezîr daxwaz ji Koreya Başûr kir ku ji bo pêşxistina şiyana ciwanên afirîner ên Kurdistanê alîkariya Herêma Kurdistanê bike.

Li Dîlokê cezakirina siyasetmedaran hate şermezarkirin

Li Dîlokê cezayê 339 sal û 7 meh a girtîgehê yê li 62 endam û rêveberên HDP, DBP, SYKP û Înisîyatîfa

Dayikên Aştiyê hatiye birîn, hat protesto kirin. 2'yemîn Dadgeha Cezayên Giran a Dîlokê bi îdiayên "endamtiya rêxistinê" û "Propagandaya rêxistinê" li 62 endam û rêveberên Kongreya Civaka Demokratîk (KCD), Partiya Demokratîk a Gelan (HDP), Partiya Herêmên Demokratîk (DBP), Partiya Jinûveavakirina Sosyalîst (SYKP), Meclîsa Dayikên Aştiyê û Komeleya Mafên Mirovan (ÎHD) 339 sal û 7 meh cezayê girtîgehê birî û ev ceza ji hêla Dadgeha Îstînafê ve hate erêkirin. Partiya Wekhevî û Demokrasiyê ya Gelan (DEM Partî) a Dîlokê jî li pêşiya Edliyeya Dîlokê daxuyanî da û erêkirina cezayê siyasetmedaran protesto kir. Platforma Ked û Demokrasiyê ya Dîlokê jî piştgirî da daxuyaniyê. Di daxuyaniyê de pankarta "Heq, hiqûq, edalet, zext nikarin me tîk bibin" hate hilgirtin. Hevserokê DEM Partiyê yê Dîlokê Mehmet Satan di daxuyaniyê de got ku darizandinên li Tirkiyeyê ne hiqûqî, siyasî ne. Satan, dozên bi saikên siyasî hatine lidarxistin bi bir xist û wiha got: "Baweriya beşeke mezin a civakê bi edaletê nayê. Ji ber ku nav heye lê ew bi xwe tune ye." Hevserokê Şaxa Komeleya Hiqûqnasên ji bo Azadiyê (OHD) Yûsûf Kartal jî anî ziman ku hem helwesta dadgeha herêmî hem jî ya îstînafê nişan dide ku biryarên di dozê de bi saikên siyasî hatine dayîn. Daxuyanî bi dirûşmên "Zext nikarin me tîk bibin" û "Heq, hiqûq, edalet" bi dawî bû.

Serdozgeriya Komarê ya Dîlokê di 14'ê Tîrmeha 2020'an de lêpirsîn dabû destpêkirin û endam û rêveberên KCD, HDP, DBP, SYKP, Meclîsa Dayikên Aştiyê û ÎHD'ê jî di nav de 91 kes binçav kiribû. 2'yemîn Dadgeha Cezayên Giran a Dîlokê derheqê wan de bi îdiaya "endamtiya rêxistinê" û "propagandaya rêxistinê" doz vekiribû û di 6'ê Çileya 2022'yan de biryar da. Dadgehê bi heman îdiayan 339 sal û 7 meh cezayê girtîgehê li 62 kesan birî. 3'yemîn Daîreya Cezayan a Dadgeha Edliye ya Herêmî ya Dîlokê jî tevahiya serlêdan red kir û biryara dadgeha herêmî erê kir. Parêzer wê li dijî biryarê serfî li Dadgeha Bilind bidin.

Festîvala Zaxo Ya Cil û Bergên Kurdî Dîrokî bû û Ji Encamê Tivinga Berno bû

Eşkere ye ku sê tişt nasname û hebûna miletan destnîşan dikin û dibin simbola jihevçudakirina her miletekî ji miltên din, ew jî ev in: Erdnîgariya ku her miletek li ser xaka wê dijî.. Zimanê ku her miletek pê diaxîfe û cil û bergên wî miletî ne. Anku cil û berg yek ji regezên nasnameya gelê Kurd e..

Wek ku diyare, ji berî çend salan ve, roja 10 Adarê, ji rex Hikûmata Herêma Kurdistanê ve, bi navê Roja Cil û Bergên Kurdî di nav Kurdistanîyan de hatiye binav kirin. Di vê rojê de li her derê Kurdistanê û cîhanê, Kurdistanî cil û bergên kurdî li xwe dikin, xwe bi cil û bergên bav û kalên xwe berz û paye dikin.

Di Festival Duhokê ya Semayê, roja 30.4.2024an de, ez û mamoste (Kamîran Betaşî) rastî hev hatin.. Yê ku ez wî ji sala 2019an ve, ji Festîvala Sinameya Kurdî ve nas dikim.. Piştî ku me silav li hev kir, ji min xwest ku ez bi wan re, di rojên 15-16ê Gulana 2024an de, beşdariyê di Festîvaka Cil û Bergên Kurdî de li Zaxo bikim.. Û got; festîvala me di bin durîşma; "Welat dayike, kultur nasname ye" de ye. Min jê re got; mamoste! Ew serwestiya min ya zêde di vî warî de nîne.. Belê hevalê min mamoste Salihê Heydo şareze ye.. Got; hazirbûna te cihê kêfxweşiya me ye û ku tu wî hazir bibin hîn çêtirê.. Pêlekê ponijîm, min lê vegerand; kêfxweş dibim ku em beşdar bibin.. Mixabin ji ber nexweşiya Salihê Heydo nikarîbû hazir bibe..

Di roja 13.5.2024an de, min bi tena xwe ji Qamişlo berê xwe da Zaxo. Piştî ku min Çemê Dicle derbas kir, min otomobilek kirê kir û berê xwe da bajarê Zaxo, hotêla Shabanî/ Şabaniyê. Li hotêlê, mamoste (Şîmal Ormanî), ji komîta festîvalê di pêşwaziya mêvanên wek min de bû.. Li hotêlê çav bi mêvanên Bakurî, Rohilâtî, Başûrî û yên ku ji gelek deverên din hatibûn, ketim..

Ev cara çara ye ku diçim Zaxo.. Cara yekê di sala 2008an de bû, min semînerek li dor Bedirxaniyan di bexçeyê qaymqamiyê de pêşkêş kir, cara duduyan di sala 2019an de bû, min romanek xwe bi navê (Berîya Mêrdînê) û pirtûka xwe bi navê (Dr. Nûredîn Zaza: Kurdê Nejbîrkirî-nê), li Zankoya Zaxo imzekirin û ya sîsiyan, di Gulana 2022an de bû, min beşdarî di konferansê navdewletî de li dor folklorê kurdî di Zankoya Zaxo de kir. Erê ev beşdariya min di Festîvala Zaxo ya Şel û Şepik û Cil û Bergên Kurdî ya çara ye.

Di sibeha roja 15.5.2024an de, Festîvala Zaxo ya Şel û Şepik bi çend xuleyên bê deng ji bo giyanê şehîdan, digel sirûda netewî (Ay Reqîb), destpê kir.. Gotina birêz Heme Mihemed Seid wezîrê rewşenbîriyê û gotina waliyê Zaxo mamoste Guhdar Şêxo hatin gotin.. Di herdu rojan de, di panelên xweş û geş li dor cil û bergan di hêwana Muzexaneyê Zaxo de hatin lidarxis-

tin û danê êvarê ji herdu rojan, pêşangehên zindî ji cil û bergan, govend û dîlanan ku, ji her çar perçeyên Kurdistanê di wan de beşdar bûn, li kêleka Pira Delal û kornîşa wê hatin dîtin û temaşekirin..

Roja yekê, di rûniştina piştî nîvro de, ji dîtina cemawerê xweşik û bedew re ku, ji pêşmegeyên kevin û nû, qutabî û mamosteyên Zankoya Zaxo û Duhokê, keç, xort û jinên bi cil û bergên kurmancî xemilandî û rêzgirtina baş ku ji min re hat girtin, hestekî şahiyê ez girtim û ji kêfa re hêsir ji çavên min hatin xwarê..! Min kir û nekîr, nesekinîn..! Di wê heyecanê de, bavê min yê ku mirîdekî Barzanî bû û apê min Hecî Mihemed yê ku di destpêka şoreşa Îlonê de divî bû bibe pêşmerge, hatin bîra min.. Di wê kêlîkê de jî, di beşdariya her çar perçeyên Kurdistanê di vê festîvalê de ponijîm û min ji xwe pirsî, gelo vê festîvalê hêza xwe ji kû standiye?! Piştî ponijandîneke kûr û dûr, min naskir ku hêza xwe, ji hêza wan pêşmergeyên ku xwîna xwe di rêka rêbaza Barzaniyê nemir de, ji bo serxwebûna Kurdistanê rijandine, standiye.. Bi wateyêke din dikarim bibêjim ku hêza xwe hunera tivinga Berno standiye..

Herweha festival bi beşdariya çend hunermend, dengbêj û tîmên govend û dîlanên folklorî yên kurdistanî hat xemilandin.. Bi min xweş e van navan bînim ziman: Tîma Cizîra Botan ku ji van kesan pêk dihat: Mesûdê Cizîrî, Mecîd Xoce, Abdulrehmanê Cizîrî û Diyar Aslan, Tîma Efrînê, Tîma Hewlêrê, Tîma Silêmaniyê, Tîma Çolemergê bi dahol û zirna xwe festîval xweş kir.. ji xwe beşdariya Aynûr Dogan û tîma xwe festîval xweştir û geştir kir, nexasim bi strana Hekîmo.. Jixwe hazirîya General Sîrwan Barzanî di festîvalê de heyecanek mezin bi cemawer çêkir.. Herweha hatina Şivan Perwer û beşdariya wî digel Aynûr Dogan û gotina çend stranan bi hev re heyecanek mezin di nav cemawer çêkir.. Dikarim bibêjim ku festival Zaxo ya Şal Şepikê, bi tev wateyên xwe ve (FESTİVALEK KURDISTANÎ) bû.

Di panela roja duduyan de ku ji rex van penalistan ve pêk hat; Xecê ji Bakur/ Wanê, Eng. Eraj Murad ji Rohilât/ Merîwan û Dr. Kamîran Mişextî ji Başûr/ Duhokê, kêfxweş bûm ku redestkirina xelatên wan dane min.. Ji dil spasiya rêvebirên festîvalê dikim.

Belê hêjaye bêjim ku, keçekê bi navê (Keça Kurda) jî, ji gundê Maşoqê, nêzîkî Qamişlo di festîvalê de beşdar bibû.. Vê Keçê jî çend salan ve, mala xwe kiriyê wek mûzexaneyekê ji cil û bergên Kurdî re. Bi rastî wê navê Qamişlo di festîvalê de çesiband..!

Bajarê Zaxo: Ev bajarê ku berî

serhildana 1991ê wek gundekî bû, îro wek bajarekî xweşik li dor pera-

vê Çemê Xabûr û Pira Delal xuya dike. Avaniyên wê hin bi hin ber bi asman ve bilind dibin.. Gavên mezin ber bi şaristaniyê ve davêje.. Roj bi roj xweşiktir dibe.. Belê di warê parastina zimanê Kurdî û kurdewariyê de dikarim bibêjim ku ji piraniya bajarên Kurdistanê pêşketîtiye; xelkên wê ji Xiristyan, Êzîdî, Cihû û Ermenan, tev bi kurdî xeber didin.. Jiyanek kurmançiya gewir bi hev re derbas dikin.. Di sikak û kolanên wê de bi tenê zimanê Kurdî tê guhdarî kirin.. Vajî piraniya bajarên Kurdistanê li Bakur, Rojava, Rohilât û Başûr ku di wan de du- sê ziman têne bikar anîn..! Zaxo tekane bajarê kurdistanîye ku bi tenê zimanê Kurdî tede tê bikar anîn.

Herweha Zaxo bi van malbat û kesayetiyan kurdperwer naskiriyê wek: malbata Saadallah, malbata Şemîdîn Axa û têkoşer û helbestvanê şehîd Salih Elyûsîfî, nivîskar Selah Saadallah, siyasetmedar Hemza Abdullah, têkoşer (Mamoste Cemil/ Mihemed Elî Xoce/ Efrîn), têkoşer Issa Siwar, Hazim Şemîdîn

Axa..Hwd. Mirov bêhna serxwebûnê ji Zaxo dike.. Ew serxwebûna ku xewna bav û kalên me bû, mirin û ew serxwebûn nedîtî.. Ew serxwebûna ku ji ber gelek sedemên netewî, siyasî û ciyopolotîkî nedihat dîtin..! Lê roja îro, ew serxwebûn di vê Festîvala Zaxo ya Cil û Bergan de ku, her çar perçeyên Kurdistanê tê de beşdarin, belû û xweş xuya dike.

Belê, ji berî 500 salî ve, ji Cenga

Çaldêranê/ 1514 ve, kurdistanîyan ji bo azadî û sexwebûna welatê xwe baş box û beran di serhildan, berxwedan, raperîn, sirgûnî û penaberîyan de şehîd dane.. û xewna azadiya Kurdistanê bi wan şehîdan re çûye gorê.. Ev yekemîn care di dîroka Kurdistanê de ku, xelkên Kurdistanê ji Rohilât, Bakur, Rojava li Başûrê Kurdistanê, bajarê Zaxo, ji bo kêf û şahiyê, govend û dîlanê li hev kom dibin.. Cil û bergên xwe yên netewî şanî hev didin..

Li Zaxo, çav bi gelek dost û hevalên xwe ji nivîskarên Zaxo ketim; Prof Dr. Nazim Çexsî serokê Zankoya Zaxo, Mamoste Seîd Rez-

van xwediye çend cildan ji dîroka Zaxo, Dr. Şewket Sindî, nivîskar Bayar Bavî, romannivîs Bavê Nazê, Dr. Ismaîl Şems, Dr. Zîrar Sedîq, hunermend Semîr Xaxoyî, hunermend İdnan Salih Xaxoyî, hunermend Yusiv Remedan Mihacir.. Xweş e ku bêjim; digel mamoste

zanin rojavayî û bakurî tenê bi elfabeya latînî his û hasten xwe dertînin.. Em bi hêvî ne ku careke din bibînin.. Bi spasiyên ji dil bo mamoste Kamîran Betaşî, mamoste Şîmal Ormanî û tev endamên ku xwe di ber festîvalê de westandin.

Erê, wek ku min gotiye û dibêjim ku, Kurdistan di cîhanê de bi erdnîgaerîya xwe, zimanê xelkên xwe û cil û bergên welatîyên xwe tê naskirin.. Neyarên wê jî, ji mêj ve ev yek naskirine û bi rêk û pêk şerê zimanê Kurdî û cil û bergên Kurdî kirine..

Sebareti me kurdên **Rojavê Kurdistanê**; di salên 1960î de, çend xortên kurd yên maldar û halxweş li Qamişlo xwestin kum û koloz bidan serê xwe, kurdîtiya xwe pê beyan û eşkere bikin.. Lê rêjîm razî nebû û ew derfet neda wan.. Li bajarê Amûdê, yê ku wek Zaxo xurû kurd e, reveberê rêjîmê zor li kesên ku kum û koloz didan serê xwe dikir da ku bi çefî û egalê biguherînin..

Di havîna 1963an de, dema ku beşek ji artêşa Sûriyê bi serokatiya general Fehed Alşair çûbû başûrê Kurdistanê, ji bo alîkariya artêşa Îraqê dijî şoreşa Barzaniyê nemir û pêşmergeyên qehreman û têkçûyî jî destê pêşmergeyan di kolanên Qamişlo re zivîrî û çav bi (Hecî Mehmûdê Bekê: 1900-1973), yê ku di tîpê pêşmergeyan de bû ketin; bi kum û koloz bû, hema panzer ajotin ser û lê qelibandin. Mehmûdê Bekê ji mirinê filatî û ta ku mir jî, ji lingê xwe ve seqet ma.

Belê sebareti kurdên **Bakurê Kurdistanê**; wek ku diyare, di

Şîmal Ormanî jî, em çûn (Koçka Axa), ya Îmad Yusiv Axa Şemîdîn me çayek vexwar.. Herweha di Muzexaneyê Zaxo de hem jî di nav programê festîvalê de, çav bi gelek nivîskarên Duhokê û kesayetiyan mêvan wek: Şivan Perwer, Aynur Dogan û gelek mamosteyên Zankoya Zaxo ketim..

Di dawiyê de spasiyek gerim ji mamoste Guhdar Şêxo waliyê Zaxo re pêşkêş dikim. Ev waliyê ku bêrawestandin xizmeta xelkên bajarê xwe dike.. Bêguman berpirsariya wî zor mezin e?! Ji ber ku bajarê wî di cografîya xwe de, nêzîkî xelkên Rojava,

1923an de piştî damezirandina komara Kemalî li Tirkiyê, bi tundî şerê kurdan li Bakurê Kurdistanê hat kirin.. Nexasim piştî bidarvekirina Şêx Seîdê Palo û her 47 hevalên wî, ji Şêx, Axa û rewşenbîrên Kurd di sala 1925an de.. Di sala 1928an de Kemalîstan bi rengekî gurtir berê xwe dane kurdan û bi rêk û pêk xwestin kesayetiya mirovên kurd li Bakurê Kurdistanê bikujin û nema bikin; yek ji wan pilanan qedexekirina zimanê Kurdî û ya din qedexekirina cil û bergên kurmançî bû.. Her ku cendirmeyên Tirko yekî Kurd bi cil û bergên Kurmançî didîtin, cilên wî diqetandin û ew ceze dikirin..

Li çiyayê Omerîyan ev çîroka Şerefo û hevalê wî rûdaye.. dengbêjên Omerîyan jî ev rûdaw kirine stran û di ber govend û dîlanê de dibêjin:

Şerefo, Were kumê xwe!
Şerefo, Were kumê xwe!
Ev kum ne kumê min e,
Kumê hevalê min e.
Silêbînê bi av e,
Siwar û peya da nave,
Şeref lawê Eysîkê,
Kum qetandin bi şîlfîkê,
Avêtin qeza Dêrikê...
Kurdo! Were kumê xwe
Şerefo, Were kumê xwe!
Konê Reş/ Qamişlo 21.5.2024

Jiyana Simkoyê Şikak...

Simkoyê Şikak an Smayîl Axayê Şikak an jî Simko (z. 1887 Kela Çariyê – m. 30'ê pûşperê, 1930 Şino), serhildêr û rêberê kurd ê ji êla şikakan bû. Smayîl Axayê Şikak, yê ku pirranî bi navê Simko (an jî Simkoyê Şikak) di nava kurdan de hatiye naskirin, yek ji wan rêbera ye ku di dîroka azadîxwaziya gelê Kurdistanê de xwedî rûmet û xebateke berbiçav e. Girîngiya serhildana Simkoyê Şikak ku nêzî 25 salan dom kir, ew e ku piştî şerê cihanê yê yekem nêzî %50 ji axa rojhilatê Kurdistanê ji desthilatdariya dewleta Îranê rizgar kir û mîna desthilatdarekî kurd karê xwe yê hukimdariyê meşand. Ev karê han (ku Simko dikarî hemû hêzên êl û eşîretên kurdan li dora hev bicivîne), di serdemeke ku sîstema feodalîzmê li hemû Kurdistanê di bin nîrê axatiyê de bû, pêkhat.

Secerename û nasnameya êla Şikak

Kela Smayîl Xanê Mezin (bapîrê Simko yê mezin, bavê Elî Xanê bapîrê Simko) li nêzî çemê Berandizê li herêma Urmîyê ye û ev keleh wek şûnewarekî dîrokî di nava kurdan de weke ziyaretgehekê tê hesibandin.

Şikak di rojhilatê Kurdistanê de piştî eşîreta Kelhûr (li herêma Kirmaşan), mezintîrîn eşîreta vê para axa Kurdistanê ye ku di çaxê desthilatdariya Qacarî û Pehlewîyan de li Îran û Kurdistanê xwedî rolekî aktîv yê siyasî bûne.

Piştî ku Mihemed Xanê Qacar (damezrînerê silsîleya Qacariyan) bi ji navbirina desthilatdariya Zendiyan, desthilatdariya hemû Îrana mezin girt destê xwe, fermandarê kurd Sadiq Xanê Şikak jî hevkarê wî bû. Lê Mihemed Xanê Qacar zor û sitemkariya xwe gihand radeyekê ku heta li dijî mirovên mîna Sadiq Xanê Şikak jî kete liv û lebatê û hewilên ji navbirina wî jî dane. Sadiq Xan ku xwedî hêzeke zêdetir ji 10.000 kesan bûye, bi kuştina Mihemed Xanê Qacar jî hatiye tawanbarkirin ku di sala 1797'an de li bajarê Şuşa (Şoş) di nava xîveta xwe de tê kuştin.[1] Sadiq Xanê Şikak yekemîn kes e ku navê wî di serûkaniyên dîrokî de weke fermandarekî kurd yê girêdayî êla Şikak hatiye nivîsandin. Piştî wî malbata Simkoyê Şikak di qada siyasî ya herêma bakurê rojhilatê Kurdistanê de, xwedî navekî xuyakirî ye. Ji wan kesayetiyan Smayîl Xanê Mezin, Cazê (jina Smayîl Xanê Mezin û dayika Elî Xan), Elî Xan, Mihemed Paşayê kurê Elî Xan, Cewer Axa û Simkoyê Şikak ku tev bi nemerdî û awayê xapandinê ji aliyê Îraniyan ve hatine kuştin.

Êla Şikak ji du tîreyan (Kardarî û Ebduyî) pêk tê:

Tîreya Kardarî ji deh şaxan pêk tê: Fenekî, Mamedî, Nîsanî, Delan (Delanî an jî

Delî), Xidirî, Botan, Hinare, Pisaxa, Gewirik û Xelûfan.

Tîreya Ebduyî jî ji neh şaxan jêre pêk tê: Kizinî, Keçelî, Pisaxa (malbata Simkoyê Şikak), Etmanî, Çerkoyî, Mendolekî, Neimefî, Êverfî û Şekerî.

Ji van her du tîreyan tev di bin desthilatdariya Pisaxayan de bûne ku di çaxê serhildana Simkoyê Şikak de û di bin

rêbertiya wî de, bi awayê konfederasyona eşîretan hev-girtinek bihêz di navbera eşîreta Şikak, Milan, Herkî, Ertûşî, Dirî û hinekên din de hat çêkirin.

Mîna ku mezin û rihspiyên eşîreta Şikak didin diyarkirin, esilê wan ji Cizîra Botan hatiye û navê yekemîn kesê vê malbatê Ebdû bûye ku bi neh kurên xwe re ji wir ber bi herêma Urmîyê û Soma ya Bira-dostê koç kirine. Li gorî hevpeyvîneke di sala 1993'an de bi apê Evdî re hatiye çêkirin. (Ew şervanekî çaxê şoreşa Smayîl Xan bû ku heya roja şehîdbûna wî li bajarê Şinoyê, pêre bû.) Apê Evdî li ser koka malbata Smayîl Xanê Şikak wiha dibêje: "Ebdula Veg (Ebdû an jî Evdû) xwediyê neh kuran bû ku ji Cizîrê hatin Soma. Kurekî Evdû Begê yê bi navê Îbrahîm AxAyê Çep hebû ku pir mîrxas bû. Ji wî re kurek çêbû ku jêre Smayîl AxAyê Mezin digotin. Ango bapîrê mezin (bavê bapîr) ê Simkoyê Şikak bû. Elî Xanê kurê Simkoyê mezin xwediyê 6 kuran bû: Ehmed AXA, Mihemed AXA (bavê Simko û Cewer AXA), Temer Axa, Îbrahîm AXA, Hecî AXA û Qasim AXA. Mihemed AXA jî xwediyê 6 kuran bû: Cewer (Ceifer) AXA, Smayîl AXA ango Simko, Şukir AXA, Ehmed AXA, Xurşîd AXA (di şerê bi asûriyan re li Dîlemanê hate kuştin) û Elî Xan (di çaxê şandina bombeya ku ji aliyê dewleta Îranê bi navê şîrînî ji bo kuştina Simko hatibû şandin, li çariyê şehîd bû)."

Di Rojhilatê Kurdistanê de ji çaxê serhildana Kela Dimdimê heya roja îro, hemû rêberên kurd bi navê çareserkirina pirs-girêka kurd û hevdîtîne, hatine xapandin û di bi awayekî dûr ji exlaqê siyasî û mirovanetiye ji aliyê desthilatdarên Îranê ve, hatine kuştin.

Ji serokên êla Şikak Simkoyê Mezin (Smayîl Xan), Elî Xan, Cewer Axa û Simkoyê Şikak tev bi navê hevdtîtin û çareserkirina pirs-girêkên siyasî

bi nemerdî ji aliyê desthilatdarên Îranî ve hatine kuştin. Mihemed Axayê Şikak jî piştî kuştina kurê wî (Cewer Axa) çû Stenbolê ku ji sultanê Osmanî (Sultan Abdulhemîd) dawa hevkarîyê ji bo tolhildana xwîna kurê xwe bike. Li wir rêzek taybetî jêre hat girtin û nasnavê Paşa dane wî. Lê bi hewldanên berdevkên Îranê, Mihemed Axa

negihîşt armanca xwe û wek jêder didin xuyakirin ew li Stenbolê bi komployekê hatiye kuştin. An jî ji ber tîkiliyên wî yê bi malbata Bedirxanî û mezinên din yê kurd li Stenbolê, ji wir hatiye dîrxistin û di jiyana dîrî Kurdistanê de wefat kiriye.

Kuştina Cewer Axa

Cewer (an jî Ce'fer) Axayê Şikak ku li sala 1905'an de li Tewrêzê hat şehîdkirin di nava êla Şikak de wek cîgirê bavê xwe dihate hesibandin. Bi awayekî fermî bi destûra dewleta Qacarî li herêmên rojavayê gola Urmîyê hukimdarî dikir. Cewer Axa ji ber hinek taybetmendiyên xwe yê mîna mîrxasî, merdayetî û destvekirîyê di nava çîna feqîr û hejarên herêmê de pir dihat hezkirin.

Sedem jî ew bû ku wî parek ji wê talana ku ji dewlemendan distand, di nava feqîr û hejaran de belav dikir. Ji bona wê jî Cewer Axa ji aliyê jêredên ewropî û gerîdokên Rojavayî ve wek Robin Hoodê Kurdan hatiye binavkirin. Sala 1905'an dema ku Muzeferedîn Şahê Qacar, bi seferê çû Ewropayê, li bajarê Tewrêzê kurê xwe Mihemed Eqlî Mîrza wek cîgirê xwe hilbijartibû. Wê demê Huseyîn Qulîxan (Nizamûl Seltene) jî kiribû waliyê giştîyê Azerbaycanê. Dîroknivîsê azerbaycanî Ehmed Kesrewî di vê derbarê de dibêje: "Nizamûl Seltene bi awayekî fermî Ce'fer Axayê Şikak vexwînd bajarê Tewrêzê û jê dawa kir ku ji bo gotûbêja li ser pirs-girêkên sinorê dewleta xwe û dewleta Osmanî bi hev re bişewirin. Herwiha wan soz da Ce'fer Axa ku dewlet yê li wî xweş be û daxwazên wî jî yê bîna bicîkin. Lê piştî ferman da Mihemed Huseyîn Xanê Zerxam (Qeredaxî) ku Ce'fer Axa vexwîne bo seraya xwe û bi awayekî ku ew pênehesin, wî û mirovên pêre bikujin". Havîna sala 1905'an piştî ku Cewer Axa bi mezinên êla xwe re şewirî, di gel heft siwarên xwe yê ku di

karê şervanî û mîrxasiyê de zîrek û netirs bûn, ji Kela Çariyê ber bi bajarê Tewrêzê meşyan. Heft kesên hilbijartî ku bi Cewer Axa re çûn ev bûn: Mistefa Newrozî (Xalê Mistê), Xalê Mîrzê (xalê Cewer û Simko), Sedo, Hacî (Haco), Caço, Seyîd Mihemed (Seydo) û Qasim (Qaso). Piştî 40 rojan ji aliyê wêlîhdê Îranê Mihemed Elî Mîrza ve fermana kuştina Cewer Axa bi telegrafekê, gihişt destê Nizamûl Seltene û ew di seraya dewletê de hat kuştin. Ji heft kesên ku bi Cewer Axa re bûn, pênc kesan karî bi şerê giran xwe ji bajarê Tewrêzê bigehînin kela Çariyê û xebera bûyerê bigehînin kurdên herêmê. Mihemed Axa ji bo tolhildanê bi riya Sultan Abdulhemîdê Osmanî çû Stenbolê, lê nekarî raya wan ji bo vî karî bikîşîne aliyê xwe. Wek hat gotin ew bi komployên konsulose Îranê, êdî ji Stenbolê venegerî Kurdistanê û bi her awayê ku bû, hat wenda kirin. Kurdan ku bi şeweyek aktîv di şoreşa meşrutexwazên Îranê (1905 – 1911) de, xebat dikirin, ji vî karê Nizamûl Seltene nerazîbûna xwe dan xuyakirin. Herwiha azadîxwazên din yê Îranî li bajarên mîna Tewrêz û Teheranê jî ev karê dewleta Îranê şermezar kirin. Li pey kuştina Cefer û Mihemed Axayê bavê wî, Simko ku xortekî ciwan bû, li ser daxwaz û şewra rihspiyên eşîreta Şikak, bû cîgirê birayê xwe yê mezin. Ev di rewşekê de bû ku du hissên niştimanperwerî û tolhildanê di dil û mejiyê Simkoyê ciwan de gelek bihêz bûn.

Destpêka Serhildana Simkoyê Şikak û Sedemên Binge-hîn

Piştî şoreşa Şêx Ubeyde-layê Nehrî (sala 1880'an), serhildana Smayîl Axayê Şikak di rojhilatê Kurdistanê de şoreşa herî mezin û domdirêj tê hesibandin. Di çaxê vê şoreşê de bû ku kesayetiya tehqîrbûyî ya kurd wek neteweyekê, hinekî bişkivî û hissên millî di nava kurdên vê perça Kurdistanê de zêdetir ji berê zindî bûn. [çavkanî pêwîst e] Kurdan karî wek netewe hebûna xwe di hemû Îranê de bidin selmandin û berevajî xwesteka şovînistên faris, hurmeta xwe ya civakî û siyasî wek mîrsekî dîrokî biparêzin. Ji bona wê jî nivîskar û dîrokan Kirîs Koçêra, Simkoyê Şikak bi weke bavê nasyonîzma kurdî ya di rojhilatê Kurdistanê de binav dîke.

Li gor gotina mezinên Evduyîyan Simko di çaxê şehîdbûna Cewer Axa de xurtekî 18-19 salî bûye. Yanî sala ji dayibûna wî 1887 an jî 1888'ê zayînî ye. Herwiha Tahirxanê Kurê Simko dide diyarkirin ku dema bavê wî li bajarê Şinoyê hatiye şehîdkirin, temenê wî 42 an jî 44 sal bûye. Simko ku ji aliyê Xalê Mîrzê û mezinên din yê êla Şikak ve wek cîgirê bav û birayê xwe yê mezin hatibû

hilbijartin, di dilê xwe de ji bêbextî û nemerdiya desthilatdarên dewleta Îranê, kînek mezin ji wan girtibû. Wek tê gotin Simko di ciwaniya de xurtekî şervan, netirs û di liv û lebatên wî de hissa tolhildanê gelek bihêz bûye. Ji ber wan hemû derd û belayên ku bi ser malbata wan de hatibûn, mirovekî kêr axiftin û xemgîn bûye û gelek bi xwe re ponijiye.

Hissa tolhildanê jî bi sedemên dîrokî ve girêdayî bû. Simko baş dizanî ku ji bapîrê wî yê mezin Smayîl Xan bigire heya birayê wî Cewer Xan tev bi nemerdî ji aliyê berpirsyarên dewleta Îranê ve hatine xapandin û kuştin. Ji bona wê baş dizanî ku desthilatdarên Îranî li wî jî nagerin û yê rojekê bela xwe li wî jî bidin. Çimkî Simko xwedî hêzeke mezin ya leşkerî bû û wek mezinê eşîreta Şikak di nava kurdan de mirovekî bi qedir û rûmet bû. Wî dizanî ku Îranî dixwazin wî jî weke bira, bav û bapîrên wî, bikujin. Lê ferqa di navbera Simko û bira û bavê wî de, di vir deye ku bîr û rayên Simko yê siyasî (wek rêber û kesayetiyeke siyasî yê kurd) ji bo azadî ya Kurdistanê bêtir geş bûn. Çaxê ku cîgirê waliyê Azerbaycanê (Mukerrem el Mulik) di sala 1919'an bi hevkarîya ermenîyan, bombeyek çêkirin û di nava qotiyekê de bi navê şiranî ji Simko re şandin, neyartiya Simko bi dewleta Îranê re derbasî pêvajoyek siyasî û eşkertiye bû.

Tîkiliya Simko bi du kesayetiyeke kurd Ebdulrezaq Bedirxan û Seyîd Teha Gîlanî (neviyê Şêx Ubeydulahê Nehirî) re, şoreşa di bin desthilatdariya Smayîl Xanê Şikak de, di rojhilatê Kurdistanê de û heya radeyekê jî li bakurê Kurdistanê, berfirehtir kiriye. Lê wek jêder û şahidên zindî dibêjin Seyîd Teha Gîlanî heya dawiyê bi Simko re nemaye û navbera wan li ser awayê tîkiliya bi îngilîzan re, tîk çûye.

Kirîs Koçêra di derbarê tîkçûna Simko bi dewleta Îranê re dibêje: "Bi vê hindê re ku Simko kîna xwe ya li hemberî Îranê venedîşt, gotibû ku bizava min li dijî Îranê tolhildan jî têde bû, çimkî bav û bapîrên min, xizim û kesên min yê nêzîk û cotek birayên min, tev bi destê karbidestên Îranê hatine kuştin. Lê bi vê re jî Simko gelek caran behsa vê rastiyê kiriye ku armançên şoreşa wî ji bo berjewendiyên netewî bûne û tenê ji bo tolvêkirinê nebûye. Di vê derbarê de Simko gotiye: Hemû kes dizane ku gelê kurd heya niha çî bi ser de hatiye. Mirovên wan yê mezin yê weke Smayîl Xan û Elî Xan bi şeweyek gelek zalimane ji aliyê Îraniyan ve ji nav çûne. Ez niha ji bo gelê Kurd tîkçûnê dikim, lê tolhildana ji zordar û bedkaran hê jî maye û ji bîr nabe".

Çend rûpel ji jiyana Ereb Şamîlov

(Despêk hejmara buhurî)

Min paşê, derengî mena bî xeysetê wî yê ecêb derxist. Ereb Şamîlov gelek salan ne li Ermenîstanê bûye, ji derecê medenîyeta civata me qetîyayî bûye. Loma jî ewî hewl dida, mîna tiştêkî, wedê wundakirî vegêrîne. Ew gelekî dixebitî, bawer bike hemû seetên rojê. Maşîna wî ya piçûk li ber bû û wî bi tilîyê xwe yê kaltîyê yê ziravbûyê teqetqê lê dixwast. Bisaya vê xebathezîyê, vê şuxilkirina mezin bû, wekî di nava çend salan de wî çend efrandinên pirrûpel nivîsîn û dane weşandinê. Bi rastî jî wî heyfa xwe ji wedê wundakirî hilda. Bawer bikî, tu xwendekarekî Kurdên dereke, ku li Moskovayê, Lenîngradê hîn dibûn, tune bû, ku bihata Ermenîstanê, Erîvanê û mala Ereb Şamîlov nemaya. Carekê min gotinek bîhist, go xortekî Kurd ji Moskovayê hatîye, çûye mala Şamîlov. Evê te jê re ezet-hurmet kirîye û di dawîyê de zorzor sed manat "serva" kirîye.

-Tu xwendekar î, Şamîlov gotibûye, wê kêrî te bîn. Belê alîkarî tenê nedabû wî...

Carina jî, wedê wî hebûya, masa ber te dida rastkîrî. Xwarina wî ya here hezkirî kebab (şîşlik) bû an jî qelî bû. Gelekî ji goştê pêz hez dikir. Min pê derxistibû, wekî çavên xwe îlahîyên neferan tu tiştî de nedihîşt. Carekê tiştêkî waha qewimî. Ez ji navbirîya xebatê vedigerîyama cîhê xwe, radîyoyê. Li qatê sisîyan jina min sekinîbû, hêvîya min bû.

- Hêja mirovekî gundî li vira besa te dikir. Ji lawikên redaksiyonê dipirsî, min jî şerm kir nêzîk bim.

- Kî bû, mirovekî çawa bû? Min pirsî.

- Yekî nîvçe, kal bû, şilyape (fotor) sêrî bû. Ez şaş û metel mam, gundîyê me yê niha jî rind xwe dikin, ji bajarvanîya baştir.

- Xwedê, ez dilê xwe de fikirîm, ew gundîyê mîna bajarvanîya wergirtîya kî ye? Min çiqas zor da hişê xwe, nikaribû jê derxista.

- Elbeke piçûk jî dêst de bû, kulfeta min ser de zêde kir, teyê qey bigota ezê ji wê elbê derxim, çika ew kî ye.

Xeberdan devê me de, jina min alîyê nêrdewana nihêrî û bi heydade got:

- Va ye, va hat!

- Ez fetilîm û min bala xwe dayê, eva Ereb Şamîlov e.

- Qîzê, Ereb Şamîlov e.

- Çi dibêjî? kulfeta min şaş û metel ma.

- Malavo, Ereb Şamîlov bîn lê çikyaye, elba wî ya piçûk dêst de, dûr ve got, ez vêspê de te digirim, tu ku yî?

- Ez çûbûm nav bajêr, bêyî te ne loşî can be, min nan xwar.

- Efiyet be, xêreke jê bibînî.

Şamîlov hat, pêşberî me sekini û mîna hergav pirsî:

- Pirsî edib tê tune be, keça min kî ye, kurmanc e?

- Belê, min bersîva wî da, kulfeta min e.

Ereb Şamîlov gelek şa bû, dest pê kir pirs û pirsîyar ji kulfeta min kir. "Tu ji kîderê yî? Dê û bavê te mirovên kîjan êlê ne, ji ku hatine" û gelek pirsê dinê. Kulfeta min ya belengaz soro-moro bûbû, çimkî nikaribû bersîva pirsî wî tam bide. Min dît na, wa nabe, alîkarî dayê. Ereb Şamîlov jê re di nav çend deqa da ewqas gilî derheqa dîroka êla wan de, derheqa Zuqurîya û Cangîr Axa de gotin, wekî divek ewê nava temamîya emrê xwe de nebîhistibû.

Ezî hinekî bal Şamîlov rûvekirî bûm û min jê pirsî:

- Eva çi elb e?

- Bavo, ewî dest pê kir, gotin fêza radîyoyê klûbnîk stendine. Klûbnîkan re, ew zivirî ser kulfeta min, kurmanc dibêjin toqatk (çilek). Min got, ez herim zarokan re bikirim, ew jî bextê min re xelas bibûn. De, tişte nake, ezê herim ji sûkê bikirim. Ez ji vira vegeyîyam, biryar da ku bêm serîkî te xim û pê bihesim, ka van dawîyan çima wunda bûyî, kivş nabî?

- Şuxul-emel nahêlin, apo, hema serhêsa bûm, ezê ese bêm.

- Qîza min jî bîne, ese mîna ya bavê xwe nekî. Dema xatirê we, min gelekî serê we êşand, Ereb Şamîlov got û çû.

- Apo sebir ke ezê bêm te verêkim.

- Na, ne lazim e, tu qîza min verêke.

Ereb Şamîlov çû, ez vegeyîyam û min dew ji kulfeta xwe kir:

- Qîzê, te ji çî derxist, wekî Ereb Şamîlov gundî ye? Ne axir timtêla (xeml) wî da tu tiştêkî gundîyê tune.

- Mîna gundîya xeber dida, kulfeta min mena şabûna xwe eyan kir.

Lê Ereb Şamîlov çiqas firnax dibû, çaxê dibihîst, wekî keçek ya xortekî Kurd

îdareke xwendina bilind de hatîye qebûl kirin. Hindike em bêjin, şa dibû. Kêjî, nas bûya, nenas bûya hêvî ji Şamîlov bikira, wekî bona qebûlkirîne alîkarîyê bide, ewî xwe nedihêvişand, wê kaltîya xwe pêşîya cîwanan, dê û bavê wan diket û kîderê lazim bûya, diçûyê, qedrê xwe xerc dikir, carna bi hêvî, rica dikir, tek xort û keçek Kurd instutîyê de bê qebulkirîne. Ez bi xwe gelek xort û keçek Kurd nas dikim yê ku bi alîkarîya Şamîlov institut, unîversîte ya jî texnîkumê de qebûl bûne. Ereb Şamîlov ne mirovekî qure, babax û kubar bû. Çawa cimaet dibêje: çûkan ra çûk, mezinan re mezin. Lê bi vê re tevayî qedrê xwe rind zanibû, xazma qedrê wan nav û nîşanan, wê sîyanetê, ya ku partîyê, dewleta Sovyetê dabûne ser wî. Ewî gelek hez dikir bîr bîne, wekî navê proffesorê sor li ser wî ye. Ereb Şamîlov her cejnê de, her civîn û êvarîkê de pêşîra xwe bi nîşan û madalya ve dixemiland. Û divê bê gotinê, wekî mirovê ku xeysetê wî rind zanibûn, ew yek bi kubarîyê, babaxîyê re girê nedidan. Dema nîşan û madalya pêşîra xwe dixistin, ne ku dixwast bi vê yekê bêje: "Bala xwe bidinê, ez çito mirov", lê daxwaza wî girtina qedrê wan rewa bû. Ew bi wan nîşan û madalya ve firnax dibû, mîna zarokêkî bi kincên xwe şa dibe, ew wusan şa dibû. Ereb Şamîlov bav û malxwekî xemkêş bû. Ewî qedrê kulfeta xwe Marîya Vasîlevnayê gelekî zanibû. Dema ez diçûm mêvanîya wî û kulfeta wî li ortê hazir bûya, te hew dinêrî nişkêva digot:

- Meta te kulfeteke şîrhele e, ew nîn bûya, divek ez niha sax nînbûma. Ewê rojê çetin de gelek alîkarî daye min, ez keda wê nikarim bîr bikim. Marîya Vasîlevnayê jî

alîyê xwe de gelekî xemxur bû himberî wî. Min time texmîn dikir, wekî ew sibê heta êvarê, çawa dibên, totanga (kesê tê-diçe) wî ye, wê pîrtî û bêsehetîya xwe, çawa cimaet dibê, mîna destmaleke ser desta qulixê wî de ne. Min hertim tê derdixist, wekî Marîya Vasîlevnayê hez nedikir, dema mêvan gelekî rûdiniştin û mêrê wê mijûl dikirin. Ewê nedixwast, wekî bi xebardana dirêj karê Ereb Şamîlov şerpeze bikin, ewî ji xebata efrandarîyê bibirin yan jî aciz bikin. Bona saxlemîya wî gelek xemxur bû. Ji "tîrsa" wê Ereb Şamîlov newêribû eşkere cixarê bikîne. Dema ez diçûm mala wan, ewî timê ez teklîfî oda xwe dikirim, derî li ser me de digirt û destûr dida ez cixarê bikînim, wekî ew jî bikaribe "taldê" min de duyê cixare kê hecam bik.e. Ereb Şamîlov gelekî ewledên xwe hez dikir. Keça wî Meyanê zûva mêr kiribû. Herdu keçên piçûk bal wî bûn, di van salên dawîn de mêr kirin. Ereb Şamîlov navê Kurmancî li van herda kiribû; navê yekê Asê bû, ya dinê Zînê, navê mêrxasa destana Ehmedê Xanî û beyt-serhatîya cimaetê "Mem û Zîn". Ewî herdu keç jî gîhandin mirazê wan, kirin xweyê xwendina bilind. Ez carekê çûme mala wan, lê herdu keç jî ne li mal bûn. Ereb Şamîlov ji min pirsî:

- Te keçikên min dîtine?

- Çawa nedîtine!

- Lê van dawîyan?

- Na, min gotê, van çend salên paşin min nedîtine.

- De tu kerama xwe sebir bike, Ereb Şamîlov got û ji oda xwe derket. Lezekî şunda wêneyek dêst de ew vegeyîya.

- Eva wênê an yê herî paşin e, çendekî pêşta tevayî kişandin, Ereb Şamîlov got û wêne dirêjî min kir.

Min bala xwe dayê, herdu xûşk li pîya li rex hev sekinîbûn û tiştêkî hewaskar, herda jî kincê kurmancî, rihale milletîyê wergirtibûn, kofî-kitan, dêre û êlekê cimaeta me. Ereb Şamîlov bi şabûn heyî li min dinihêrî, heyî li wênê ewledê xwe yê hezkirî. Min texmîn kir, wekî ew gelekî bi wana firnax dibe û xazma bi wê yekê, wekî qe na, di wêne de ewan bi kincê milletîyê tene xuyan. Bêyî gotina min, nivîskarê hezkirî ew wêne

pêşkêşî min kir. Lê keçên Ereb Şamîlov tenê bona kişandina wêne kinc û rihale milletîyê wernedigirtin.

Carekê ez çûme dîlanekê. Ew dîlan li Erîvanê bû. Ereb Şamîlov hatibû û keça xwe Zînê jî bi xwe re anibû. Zînê kincê kurmancîyê wergirtibûn. Dema ew û bavê ve ketin govendê, min texmîn kir, wekî Zînê qaydê kurmancîyê rind dilîze. Bavê ew hîn kiribû. Rojekê pê hisîyam wekî Ereb Şamîlov likumîye û lingê wî guzikê de şikestîye. Eva jî beseke ne bi xêr bû, çimkî dîyare e, wekî hestuyê kal û pîran yê şikestî dereng ya jî çetin diceribe. Ez serda çûm. Hêvîyê bûm, wekî ezê wî halekî melûl û sexîr de bibînim. Lê dîsa ew Ereb Şamîlovê wek berê bû, tenê wekez (gopal) girtibû xwe û lingê wî girêdayî, ser alçiyê de, pêçayî bû.

Dewsa ez ber dilê wî da bêm, ew ber dilê min û kulfeta xwe de hat.

- Tiştêkî nake, ewî bêminet got, malavano, wê biceribe. Doxtora got, wekî xurekê rind bixwî, wê zû biceribe.

Ez şaş û metelê vê bînfirêhîya wî mam. Divek hema vî xeysetî ew û saxlemîyê ve xweyî kirin, dema ew gelek salan li xerîbîyê bû, di nav mercên hema xirab de dixebitî. Dema ez derketim êdî mîna hercar, Şamîlov ez verê nekirim. Kulfeta wî derî li ber min vekir û dema xal-xatirê ez ber dilê wê de hatim, ew girîya û bi kelogirî ji min re got:

- Na, Wezîr, Erebe ji vî lingî here. Gelek cîhekî çetin, gûzikê de şikestîye. Ew çî zulm bû, Erebe sapî silamet ...

Û êdî nikaribû xeber bida. Ez dîsa li ber dil de hatim û çûm. Lê Ereb Şamîlov ji ling, ji şikestina hestu nemir. Dilê wî sekinî. Ew dilê ku bina serketina xebata Lenîn, Oktobra Mezin û azadî, bextewarîya cimaetê li Qersê û Sarîqamîşê, li Kafkasa Şimalê û Lenîngradê, li Moskovayê û Erîvanê, li pala çiyayê Elegezê û Axmixanê, gelek cî û waran kuta bû, lê xistibû û niha, dema êdî westîya bû, peyî qedandina rêke dirêj ya sîyanet re sekini. Lê karên wî, efrandinên wî man bona cimaetê, bona dilşahîya mirovan.

Transkripsiyona ji Kirilî:

Rohat Alakom

Kovara Çira 6 / 1996

Rostemê Zal û Feremezê kurê wî -2

Êvarê, gava ku Canpolat hat, maşoqê piştta xwe pêda kir. Dêwê Canpolat got, go: -Ha, go, maşoqa min, çi hesabê teye, te piştta xwe minda kir? Maşoqê jêra got, go: -Kafiro, tu wekî maşoqê minî, tu çima qe gilîyê xwe ji minra navêjî? Dêwê Canpolat got: -Gilîyê çi tera bikim, dilê teda bûye xem? Maşoqê gotê, go: -Wekî ez maşoqa teme, tu çima pirsra xwe rast ji minra navêjî? Dêwê Canpolat got: -Çi pirsek ez ji tera bêjim? Go: -Wekî tu aqasî serê şêr, pilinga, perwanda jêdikî, çima tu salixê xwe jî minra nabêjî. Canpolat got: -Wekî usane, qewata min, ruhê min sê cûcikin, wê di nava qutîke pola, nava gurzê mindane. Ez wekî têkevîm şera, dehwa, dareke serê milê mine: ez dar davê mî, yê ku bi minra şer dike. Min kê gava gurzê xwe avît, ew li ser bisekine, gurzekî orta gurzê min xîne, qutîkê ji orta gurzê mindane: sê cûcikê têda ruhê minin, di orta qutîyêdane. Ewê ku minra şer bike, here ewê qutîyê derxe, serê wan cûcika jêke, paşê ezê ji dinê xilaz bim, ezê îja bimirim, ew ki ji tera rast divêjim, ser her milekî min beraşekî aşa têdane. Ez beraşê xwe bavêjim, yê ku minra têkeve dehwe, beraşê min wekî kuta bûn, paşê qutîya min da derxistinê, ezê bimirim Eva ji tera divêjim diha.

Feremez xwera guhdarî dikir. Sekinî hetanî subhê. Subhê Canpolat rabû, çû nêçîra xwe. Feremez maşoqêra got: -Gilîyê te qe çi bûn? Maşoqê got: -Feremez, qurbana tehim, çima tuyî neyî hişyar bûyî, min pirs ji Canpolat kir, hal û hewal, Canpolat ev gilî gotibûn. Feremez got: -Maşoqa dêwê Canpolat, kergedanê min derxe ji derva. -Lingê xwe kire zengûya sehetê: "Ya ullah ometê". Feremez go maşoqa dêwê Canpolat, got: -Canpolat sibê kê rê diçe, êvarê kê rê tê? -Feremez, go, ez qurbana tehim, go, heyfa te, tu cahilî, çevê te min û bedewîya min ketîye. Feremez go: -Maşoqa dêwê Canpolat, serîke ew oxire. Feremez çû pêşîya dêwê Canpolat. Dêwê Canpolat bala xwe dayêda, hew nihêrî têşkekî kurêşîya têra derket, go: -Wey têşkê kurêşîya, berxê hemlikê, ne beranê qird, îsal bû heft sal, ez li ezmana digeryam, diranê min diêşîya, ezê ancax te, têşkê kurêşîya têxime nav diranê xwe: ne ji minra dive şiv, ne dive teştê.

Ez li ezmana digeryam, diranê min îsal heft sale diêşîya, ez belkî heve goştê wî têxim nav diranê xwe. Feremez go: -Kafiro, dinya dore, yan bi zore? Canpolat jêra got: -Dinya bi dore. Feremez go: -Canpolat, dora teye. Canpolat darek avîte Feremez, Feremez zengu avîte kergedanê xwe. Sivik bû, ji ber revî. Dar jê negirt, Canpolat got: -Benî ademê axa axê, min lêxist bû ax, topax, goştê wî têra diranê min nema. Feremez ajot li ser: -Can-

polat, dinya dore, yan bi zore? Canpolat go: -Dinya dore. Feremez şûrê xwe lêxist, revî çû dera hana, jê dûr ket. Canpolat beraşê aşa milê xwe deranî, avît Feremez. Beraşê aşa jê negirt. Beraşê din jî - ew jî avît, dîsa jê negirt. Feremez ajote li ser dêwê Canpolat, şûrek li qafê wî xist, sêsid şêstûşes tamarê anîya dêwê Canpolat tevî hev bûn - çawa têşkê kurêşîya minra têkeve dehwe. Destê xwe avîte gurzê xwe, gurzek avîte Feremez. Gurzê wî çû, gelekî jê dûr ket. Feremez ajote ser gurzê Canpolat. Li ser gurzê wî peya bû. Gurzek Feremez orta gurzê wî xist. Bala xwe dayê - qutîk ji orta gurzê wî derket.

Derê qutîyê vekir, bala xwe dayê - sê cûcik qutîyêdanin. Feremez serê cûcikê jêkir. Dêwê Canpolat go: -Têşkê kurêşîya, tu birê minî mezinî, heyfa min, serê cûcikê dinê jê meke, min ji dinyayê xilaz meke Feremez serê cûcikê duda jêkir. Ruhê Canpolat hate qefesê, go: -Feremez, ji boy xwedêye, min ji dinyayê xilaz meke, tu birê minî mezinî, - ruhê wî hate qefesê, go: -Feremez, tu qurbana şîretkara xwebî, heft serî ser serê te hebûya, tu ji destê min xilaz nedibûyî Feremez serê wê cûcika mayîn jî jêkir. Li ser serê wî peya bû, herdu guhê wî jêkir, hanî li ber maşoqa Canpolat danî. Sekinî, maşoqê rabû sêsid şêstûşes şax ji xwe dane berdanê, ji gaz û gerdana, çev-birû-bijanga, dev-lêvê di şekirî, ji xwe da berdanê. Sekinî heta êvarê, yataxa xwe û Feremez tev danî. Feremez nav yataxada danî. Maşoqê, ewê jî kincê xwe ji xwe şiqitand, orxan hilda, bin orxanê paşla Feremezda danî Feremez şûr tezîkir, orta xwe û wêda danî. Maşoqê go: -Feremez, go, qurbana tevim, gelo te çi qisûr canê minî nazikermikda dî, te şûr tezîkir, orta xwe û minda danî? Feremez jêra, maşoqa dêwê Canpolatra got: -Ez adkarim, ez heme Feremezim, kurê Rostemê Zalim, ez pey qaçaxa bavê xwe ketime. Hetanî ez neçim, bavê xwe nebînim, şuxulê usa ji minra herame. -Ha, go, Feremez, ez qurbana teme, dêwê Perwande îsal bû heft sal ewî û Rostemva şer kir; yek yekî alt nekir. Hema îsal bû heft roj Perwande bavê te alt kir, usane, ada behrêdane. Perwande ji qafî seqete, ew şivanê nêrîyane, here dûr bisekin, xwe bavê li ber kevirra, dengekî lê têxe gazî, bêje:.

"Perwande, maşoqa dêwê Canpolat gotîye, bira nêrîyê kever, nêrîyê reş ji minra bişîne, bê". Perwandeyê rave ser xwe, kêleka xwe binhêre - kes tune. Perwande ji qafî seqete, wê bighîje nêrîya, ji nava pêz veqetîne, wê pêz devê behrêda bikişîne. Gava ku pez bir, here nêrîya ji minra bîne were. Feremez çû nêrî hanîn, maşoqa dêwê Canpolat go: -Feremez, serê nêrîya jêke, ji minra eyarke. Feremez nêrî hanîn, serê nêrîya jêkir, postê

wana eyar kir. Maşoqê wêderê îsmekî xwend: -Feremez, ha ji tera postê nêrîya tulixke: îsmekî min xwend, evê şiva min bive here li devê behrê, herdu postê nêrîya siyarbe, şivekê lêxe: "Postno, min derxin ada behrê". Feremez post birin ada behrê, li ser posta siyar bû, şivek lêxist, îsmekî serê xwend. Posta Fere-

mez ada behrêda derxist. Çû li ber koçka dêwê Perwande, lêni-hêrî xortekî delal têra derket.

Qîrîn ji maşoqa dêwê Perwande hat: -Han, go, gelo tu xwayê çend serîyayî, eva koçka dêwê Perwandeye: ez nizanim milyaketa tu ji ezmana kirî xar, nizam cêr-îcata ji erdê tu derketî? Go: -Maşoqa dêwê Perwande, hazir bibîne. Go: -Çawa, yekî nola Rostemê Zal, wekî dikire qîrîn - kûsî, mesîya ji qîrînîya Rostemê Zal serê xwe ji behra derdixist, teyamîş neda ber Perwande, niha tuyê teyax bidî? Feremez jêra go: -Maşoqa dêwê Perwande, ez heme, ez kurê Rostemim, Rostemê Zalim. Ez pey qaçaxa bavê xwe ketime. Maşoqê go: -Feremez, ez qurbana teme, îro bû heft roj, Perwande Rostem alt kirîye, hema mixenetî nekuştîye. Erd hanîye erdê: îro şes rojê wîye, heft qat bez li ser zikê Rostemin. Were ez dermana bidime te, tu bive here ber pozê Rostem. Agir li ser zikê Rostem bide alîkî. Te agir da alîkî, agir vênase. Dêwê Perwande kêderê heve wê duyê agirê Rostem pêva bixwênbe, ah ji tera vî dermanî, bide ber pozê Rostem. Rostem wekî saxbe, dermanê bihele, bikeve pozê wî. Derman kete pozê wî - were cabê bide min. Feremez derman da ber pozê Rostem. Derman helîya, kete pozê Rostem, nalîn ji wî hat. Feremez devê xwe kire

guhê Rostem, dengekî "bavo" kir. Rostem dengê Feremez nas kir. Ew neket heyra xwe, birînê xwe, kete heyra Feremez. Feremez rabû çû cab da maşoqa Perwande. Feremez go: -Maşoqa dêwê Perwande, mizgîna min ji tera, Rostem silamete. Maşoqê go: -Feremez, de were evê karpêta-cila hana, were em

bala xwe bidê ku tu tapa Perwande naynî, Rostemê dengekî lê têxe qîrîn Perwande wê ser situyê xwe vegere Perwandeyê hilaniye, wê xwe pêra bighîne, qedemê Perwande wê ji qudûm bikevin, destê teda wê qudûm bikeve. Wî çaxî tu çok bide ser dilê wî, bêje: -Perwande, ez te nakujim, te çawa mixenetî bavê min nekuşt, ez jî te nakujim, hema gilîkî min tera heye, tê min, bavê min, me bivî wî alîyê avê. Ezê textebana te ser serê te bidime girêdanê: tu min, bavê min ji behrê derbazkî, reşê wê daynî. Feremez usa jî kir, paşê destê wî piş piştêva girêda, çû textebana Perwande anî û serê wî danî. Rostem li ser serê textebanê wîda rûnişt. Maşoqa dêwê Perwande ew jî textebanêda rûnişt. Feremez got: -Perwande, rabe min û bavê min bive qeredaniyê dayne. Perwande rabû li ser xwe, da nava behrê. Behrê avîte fêza çoka.

Perwande duşurmîş bû, go: "Gelekî min zor, cefa min daye Rostem, ancax Feremez gihîşt bavê xwe, wekî heft serî ser serê min bin, ez ji destê Rostem, Feremez xilaz nabim". Perwande milê xwe ba dide, milê xwe vedike, destê xwe davê textebanê, orta behrêda ser destê xwe textebanê davêje qerdaniyê Perwande şûnda behrêda vedigere. Feremez lê dike gazî: -Perwande, go, wekî min xizna te bir, maşoqa te bir, hergê tu qoçaxî, were dehwe bibîn. Perwande go: -Ez ancax ji destê te û Rostem xilaz bûme. Ezê subê herim maşoqeke dinê bînim xwera. Feremez, maşoqa Perwande, Rostem diçin. Maşoqa Canpolat ji xwera lêdinhêre, bala xwe dayê - Feremez wê hat, maşoqa Perwande hanî, Rostem jî xwera hanî. Maşoqa Canpolat çû pêşîyê, hanî li koçka xweda danî. Wê şevê wêderê bûne mêvan. Sekinî hetanî subê. Subê Rostem, Feremez, Guhdardî Pîr, Tûzî Nezer ji koçka Canpolat hatin koçka dêwê Sipî. Wê şevê koçka dêwê Sipî bûne mêvan. Roja mayîn - maşoqa dêwê Sipî hildan çûne mêvanê maşoqa dêwê Sor. Rabûn, subê maşoqa dêwê Canpolat, maşoqa dêwê Perwande, maşoqa dêwê Sipî, maşoqa dêwê Sor hildan - berê xwe dane şeherê Zalê. Mizgîn birin dane Zalê. Zalê, Gerdenkêşan, Xewserî Şêr, Cegerman, Bedîhcemal, ew jî hatine pêşîyê. Maşoqa dêwê Sor dane Guhdardî Pîr. Maşoqa dêwê Sipî dane Tûzî Nezer, maşoqa dêwê Canpolat dane Feremez, maşoqa dêwê Perwande dane Bedîhcemal Teze def û dewatê xwe kirin. Ew çûn mirazê xwe şa bûn. Sê sêv derketin cinetê: yek para hostayê min, sêvek para hikyatbêj, sêvek jî para cimetê. Kêmasîk jî hergê hebe, ew jî gerekê bibaxşînin. Mirazê te jî zarê te bivin. -Ez jî gelekî razîme.

Президент ДПК и посол МООНСИ обсудили текущие политические вопросы

Курдский лидер Масуд Барзани, президент "Демократической партии Курдистана" (ДПК), 28 мая встретился с Жанин Хеннис-Пласшерт, уходящей главой Миссии Организации

Наций по содействию Ираку (МООНСИ), чтобы обсудить последние события в сфере политики и безопасности в Курдистане и Ираке. Барзани выразил благодар-

ность г-же Хеннис-Пласшерт за ее усилия по стабилизации Ирака, высоко оценив ее роль в развитии диалога между различными сторонами и в решении важнейших вопросов, говорится в заявлении штаб-квартиры Барзани.

Хеннис-Пласшерт привнесла обширный опыт в работу МООНСИ. Ранее она занимала пост министра обороны Нидерландов. Ее пребывание там ознаменовалось значительным вкладом в национальную оборонную политику и международную безопасность. Ее навыки в дипломатии и разрешении конфликтов сыграли важную роль в руководстве усилиями МООНСИ по поддержке стабильности и развития Ирака.

Премьер-министр Барзани рассчитывает на прогресс в вопросах зарплат и экспорта нефти после своих встреч в Багдаде

30 мая премьер-министр Курдистана Масур Барзани встретился с премьер-мини-

стром Ирака Мухаммедом Ши ас-Судани и политическими лидерами в Багдаде. В разговоре с журналистами после этих встреч он выразил надежду на прогресс в решении таких вопросов, как зарплаты в государственном секторе и экспорт нефти.

Барзани подчеркнул усилия Регионального правительства Курдистана (КРГ) в решении споров. "Мы выполнили свои обязательства", — заявил он журналистам. "Теперь Багдаду необходимо выполнить свои обязательства. Я надеюсь на позитивные новости для наших граждан".

Стороны договорились продолжить переговоры на следующей неделе, уделив особое внимание экспорту нефти из Курдистана. КРГ и федеральное правительство уже давно оспаривают контроль над нефтяными ресурсами и распределение доходов. Барзани сказал, что его визит направлен на решение ряда вопросов между КРГ и Багдадом, включая обеспечение заработной платы для государственного сектора Курдистана и гарантии финансовых прав его граждан.

По его словам, дискуссии также коснулись последних событий в области политики и безопасности в Ираке.

"Благотворительный фонд Барзани" доставил помощь пострадавшим от наводнения деревням в Африне

"Благотворительный фонд Барзани" (BCF) доставил гуманитарную помощь трем деревням в Африне в Сирийском Курдистане, сильно пострадавшим от проливных дождей и последующего наводнения 24 мая.

Член исполнительного комитета фонда и ответственный за деятельность фонда в Сирии Равадж Хаджи рассказал в интервью "BasNews", что после проливных дождей 24 мая в Африне жители трех деревень в подрайоне Джиндирес понесли значительный ущерб. После наводнения бригады экстренной помощи организации вместе с мобильными медицинскими подразделениями иволонтерами прибыли в пострадавшие деревни, чтобы оказать помощь.

"Помимо очистки дорог и более 50 домов в селах Тилсор, Диван и Хирбалуш, мы раздали продуктовые наборы и непродовольственную помощь всем пострадавшим жителям", — добавил он.

Чиновник также отметил, что мобильные медицинские бригады предоставляют бесплатные лекарства и лечение женщинам, детям и мужчинам в этих общинах.

Великобритания депортирует большое количество мигрантов

Секретарь Федерации иракских беженцев (IFIR) Дашти Джамаль заявил, что правительство Соединенного Королевства депортирует ряд курдских просителей убежища в Курдистан. По меньшей мере 70 курдов, ищущих убежища, были задержаны полицией Великобритании, трое из них будут депортированы в Эрбиль, столицу Курдистана.

Кризис мигрантов в Великобритании и их депортация стали горячей темой в Великобритании. Это особенно актуально, поскольку ранее на этой неделе премьер-министр Великобритании Риши Сунак объявил, что 4 июля пройдут всеобщие выборы.

Джамал упомянул, что из-за более ограничительных мер со стороны британского правительства в последние месяцы большое количество просителей убежища пытаются покинуть Великобританию, и многие из них вернулись во Францию. Он сказал, что Германия и Австрия, как и Великобритания, намерены разработать схему отправки нелегальных мигрантов в Руанду.

План отправки в Руанду, о котором правительство объявило в апреле 2022 года, предусматривал подписание министерством внутренних дел Великобритании соглашения с правительством Руанды. Согласно соглашению, Руанда предлагала принять мигрантов в

обмен на миллионы фунтов.

В июне прошлого года Апелляционный суд Великобритании единогласно постановил, что депортация мигрантов из Великобритании в Руанду "незаконна", и заявил, что Руанда "небезопасна для мигрантов как третья страна". "Недостатки Руандской системы предоставления убежища означают, что любой мигрант, отправленный из Великобритании в Руанду, будет отправлен обратно на родину, где он столкнется с преследованиями и бесчеловечным обращением", — говорится в постановлении.

"Несмотря на решение Британского апелляционного суда, мы по-прежнему привержены нашему соглашению с британским правительством", — говорится в заявлении правительства Руанды. Согласно соглашению, Великобритания должна была отправить миг-

рантов в Руанду в обмен на 140 миллионов фунтов стерлингов из Лондона.

В прошлом месяце парламент Великобритании большинством голосов принял поправку к закону о Руандской схеме. Соответственно, отныне любой, кто незаконно въедет в Великобританию на лодке, будет задержан и отправлен в Руанду.

После решения парламента премьер-министр Великобритании пообещал реализовать схему как можно скорее и сообщил, что первая партия мигрантов будет отправлена на самолет в Руанду в начале июля.

С начала года по меньшей мере 10 000 нелегальных мигрантов прибыли в Великобританию на лодке из Ла-Манша. В прошлом году более 27 000 мигрантов прибыли в Великобританию на лодках.

Иракская армия уходит с контрольно-пропускных пунктов в Киркуке

Иракская армия выведена со всех контрольно-пропускных пунктов в спорной курдской провинции Киркук после приказа премьер-министра Мухаммеда Ши ас-Судани, распорядившегося передать обязанности по обеспечению безопасности местным полицейским силам. Об этом 26 мая сообщил источник в полиции.

По словам анонимного источника агентства "BasNews",

вывод сил армии является частью более широкой инициативы по передаче функций безопасности местным властям провинций. "Это первый шаг в передаче дела безопасности в местную полицию", — добавил источник.

Иракская армия контролирует безопасность в Киркуке с 2017 года после референдума о независимости, проведенного Курдистаном. После успеха референдума иракские силы в сотрудничестве с проиранским ополчением "Хашд аш-Шааби" заняли Киркук и другие спорные районы, вытеснив курдские силы пешмерга. Ранее пешмерга при содействии возглавляемой США коалиции освободила эти районы от боевиков "Исламского государства" (ИГ).

Решение Судани рассматривается как значительный сдвиг в управлении безопасностью в Киркуке, направленный на стабилизацию региона и устранение давней напряженности между Эрбилем и Багдадом по поводу контроля над этим районом.

ДИПЛОМАТ

№ 20 (580) 25 - 31 май 2024-год ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

Масуд Барзани и посол Румынии обсудили региональную стабильность

Курдский лидер Масуд Барзани, президент "Демо-

Кратической партии Курдистана" (ДПК), 26 мая встретился с послом Румынии в Ираке Радун Октавианом Добри, чтобы обсудить последние политические

события в Ираке и в регионе в целом.

На встрече также присутствовал Петре Константин, глава консульства Румынии в Эрбиле. Стороны рассмотрели ряд вопросов, связанных с региональной ста-

бильностью, сказано в заявлении штаба Барзани.

В ходе обсуждений была подчеркнута необходимость укрепления двусторонних отношений и расширения экономических и торговых связей между Курдистаном и Румынией. Кроме того, разговор затронул предстоящие парламентские выборы в Курдистане и динамику отношений между Региональным правительством Курдистана (КРГ) и федеральным правительством Ирака. Стороны подтвердили свою приверженность улучшению сотрудничества и развитию более тесных связей между своими странами.

В Иракском Курдистане предупредили об атаках исламистов в Европе

Министр внутренних дел Иракского Курдистана (автономный регион на севере Ирака) Ребар Ахмед Халид в интервью Tagesspiegel предупредил об угрозах атак "Исламского государства" (ИГИЛ, запрещенная в России террористическая организация) в Европе. "Джихадисты просто ждут подходящей возможности", — сказал Халид и добавил, что "Германии также следует быть бдительной".

Такая оценка, как пишет Tagesspiegel, совпадает с мнением немецких спецслужб, которые опасаются возможных атак террористов во время чемпионата Европы по футболу. Он пройдет в десяти немецких городах с 14 июня по 14 июля 2024 года. На время турнира власти Германии введут контроль на всех границах, "чтобы иметь возможность предотвратить въезд в страну возможных жестоких преступников", рассказывала в конце марта глава МВД Нэнси Фезер. По мнению немецких силовиков, члены афганской структуры ИГИЛ "Виляят Хорасан" (она же ИГИЛ-Х, взяла на себя ответственность за теракт в подмосковном "Крокус Сити Холле" 22 марта, жертвами которого стали более 140 человек) давно находятся в странах Центральной Европы. Издание пишет, что в декабре на территории федеральной земли Северный Рейн — Вестфалия по подозрению в терроризме были арестованы граждане Таджикистана.

В том же месяце в Берлине арестовали одного из участников ХАМАС. Как писала Die Welt, уроженец Ливана с 2023 года выполнял задания палестинских боевиков. По версии прокуратуры, он должен был

найти склад в столице Германии, куда члены группировки доставили бы оружие для планируемых атак по всей Европе.

The New York Times писала, что, по мнению западных спецслужб, помимо Евро-2024 возможной целью террористов могут стать и Олимпийские игры в Париже, которые пройдут с 26 июля по 11 августа. После нападения боевиков на "Крокус" власти Франции решили повысить уровень террористической опасности до самого высокого. По данным BFMTV, для обеспечения безопасности на Олимпиаде привлекут около 2 тыс. человек. Франция попросила о помощи 46 стран, передавал ESPN.

Возможными атаками экстремистов обеспокоены и в США. В конце апреля глава ФБР Кристофер Рэй говорил о повышенных опасениях по поводу скоординированных терактов в общественных местах, вероятность которых разведка считала крайне низкой в последнее десятилетие.

Курдский премьер принял посла Южной Кореи

29 мая премьер-министр Курдистана Масрур Барзани принял посла Южной Кореи в Ираке Чхве Сон Су, чтобы

обсудить двусторонние отношения между двумя странами.

"Мы обсудили пути дальнейшего укрепления наших двусторонних отношений во всех секторах", — заявил премьер-министр в своем Facebook. "Посол Чхве Сон Су признал усилия по развитию и процветанию Курдистана и подчеркнул крепкую, давнюю дружбу между нашими странами".

"Я поблагодарил Южную Корею за ее поддержку и вклад в развитие Курдистана, и подчеркнул необходимость обмена знаниями и использования успешного опыта Южной Кореи во многих областях", — добавил премьер.

Отношения между корейским правительством и Региональным правительством Курдистана (КРГ) начались в 2004 году, когда Южная Корея развернула дивизию "Зайтун" для оказания помощи в восстановлении и развитии Курдистана во время войны в Ираке. С тех пор были реализованы многочисленные важные совместные проекты, в основном через "Корейское агентство международного сотрудничества" (KOICA).

В феврале этого года министерство образования Курдистана подписало меморандум о взаимопонимании с KOICA в Эрбиле, положив начало проекту стоимостью 12 миллионов долларов в секторе образования.

В конце января KOICA подписала еще один меморандум о взаимопонимании с министерством здравоохранения КРГ по проекту, посвященному ранней диагностике рака, что свидетельствует о разнообразном участии корейского агентства в проектах развития в Курдистане.

МАГАТЭ сообщило, что Иран за квартал увеличил запасы высокообогащенного урана

Тегеран за квартал вновь увеличил запасы обогащенного до 60% урана — на 20,6 кг по сравнению с данными на момент февральского отчета МАГАТЭ. Об этом сообщает Associated Press со ссылкой на квартальный доклад этого агентства.

Таким образом, к настоящему моменту иранские запасы урана, обогащенного до уровня 60%, достигли 142,1 кг. Для производства ядерного оружия необходимо обогащение урана до 90%.

Кроме того, по данным МАГАТЭ, общий объем запасов всех видов обогащенного урана за квартал вырос на 675,8 кг и в мае составил 6201,3 кг.

Власти Ирана заявляют, что у них нет планов создавать ядерное оружие и что их атомная программа носит исключительно мирный характер.

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:

TAHİR SÜLEYMAN

İMTİYAZ Ü SERNİVİSAR:

TAHİR SİLƏMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

TAXİR SULEYMAN

Tel: +994 50 352-33-18

Baş redaktorun müavini:

Tariyel Cəlil

Xüsusi müxbir:

Nofəl Ədalət

Региональный корреспондент:

Усуб Тейфур

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri Az1040, küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil 17

Navnisan: Bakı Az1040, soqaq S.Mêhmandarov xani 25, mal-17

Адрес: Баку Az1040, улица С.Мехмандаров дом 25, кв.-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnilib və "Mətbuat" mətbəəsində çap olunmuşdur. e-mail: hewler@mail.ru

Şəhadətnamə: NƏŞ 005004966

BUSB-un Sabunçu rayon filiali

VÖEN 1800061582

H/h 438010000

Sifariş: 1500